

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

ORTAOKUL MÜDÜRLERİNİN DERS DENETİMLERİ İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Kemal KİPİCİ

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

ORTAOKUL MÜDÜRLERİNİN DERS DENETİMLERİ İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ

Kemal KİPİCİ

Danışman

Prof. Dr. Halil IŞIK

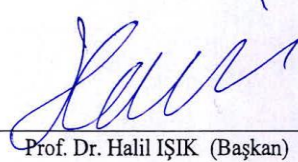
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

KABUL VE ONAY

Kemal KIPICI tarafından hazırlanan "Ortaokul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri" başlıklı bu çalışma, 18.02.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil IŞIK (Başkan)

Doç. Dr. Bülent GÜVEN (Jüri Üyesi)

Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM (Jüri Üyesi)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

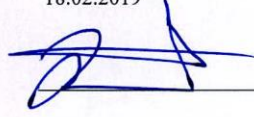
Doç. Dr. Fuat TANHAN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

18.02.2019

Kemal KIPICI

ÖZET

KİPİCİ, Kemal. *Ortaokul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2019

Bu araştırma ile; öğretmen algı ve görüşlerine göre ortaokul müdürlerinin ders denetimlerine yönelik tutum ve davranışlarını, nicel ve nitel bulgulara dayanılarak değerlendirilmesi, çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve konu hakkında derinlemesine bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma karma yonteme göre yapılandırılmıştır. Bu bağlamda araştırmada nicel ve nitel verilerin eş zamanlı olarak toplandığı paralel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde tarama modeli, nitel bölümünde ise, durum çalışması araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel bölümünde evren, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Iğdır merkez ve ilçelerdeki tüm ortaokullarda görev yapan 747 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş tüm il ve ilçedeki ortaokul öğretmenlerine veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ise; amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Buna göre örnekleme alınacak katılımcılar belirlenirken; cinsiyet ve il ve ilçedeki öğretmen sayısı gibi kıstaslar dikkate alınarak aynı evren üzerinde toplam 20 öğretmen örnekleme alınmıştır.

Araştırmanın nicel verileri, Fırıncioğulları Bige (2014) tarafından geliştirilen “*Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği*” kullanılarak ve araştırmacıdan alınan izin EK 6 ile veriler toplanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlere ait demografik özellikleri belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Nitel veriler ise; yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan “*Öğretmen Görüşme Formu*” aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmede sorulan iki başlıklı dörder soru sırası ve tarzı önceden belirlenerek; görüşme yapılan öğretmenlere aynı temel sorular aynı sıra ile sorulmuştur.

Nicel veriler, araştırma konusu ile ilgili öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin demografik değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi, t-testi’nden ve farkın kaynağını belirlemek için Scheffe

testi'nden yararlanılmıştır. Nitel veriler ise; nitel araştırma tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetime ilişkin görüşlerinin genel olarak “düşük düzeyde” olumlu buldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler

Denetimin Amacı, Ortaokul Müdürleri, Denetmen, Denetim, Ders Denetimi.

ABSTRACT

KİPİCİ, Kemal. *Evaluation of school principals of elementary schools in terms of teacher view about the supervision of the lessons*, Master's degree thesis, Van, 2019

Through this research, evaluating the school principals' attitude and behavior against the supervision of the lessons based on qualitative and quantitative findings, analyzing in terms of various changeables and obtaining thorough information about the subject according to the teachers' perception and opinions are aimed.

The research is formed according to the mixed method. In this regard, parallel design is used in which qualitative and quantitative data is stored simultaneously. In the quantitative part of the research, survey method is used, and in the qualitative is used case study method.

On the quantitative part of the research, the population consists of 747 teachers who work for all the elementary schools at the city center and the districts of Iğdır in the 2017-2018 Academic year. In this research the sampling method was not preferred, instead data collection tool was applied to all the elementary teachers in the cities and the districts. On the qualitative part of the research, maximum variation sampling method is used which is one of purposeful sampling methods. With respect to it, criteria like gender and the number of the teachers in the cities and the districts were taken into consideration while determining the participants and 20 teachers are taken into sampling on the same population.

In the quantitative part of the research, descriptive survey method is used which is a type of survey method, "Teachers' Opinions Scale" which is developed by Fırıncioğulları Bige (2014) is used with permission to gather the data. Moreover, personal information form is used to identify the demographic features belonging to the teachers who attended the research. On the other hand, qualitative data is gathered through "Teacher Interview Form" which consists of half structured open-ended questions. The order and style of the four questions with two titles asked during the

interview were determined in advance, the same basic questions are asked to the teachers with the same order.

For quantitative data, ANOVA Test, and T-Test are used to identify whether the opinions of the teachers about the subject of the research show rational difference or not according to the demographic variables. And to determine the source of the difference, Scheffe test is used. In the quantitative part of the research, survey method is used and in the qualitative part of the research, case study research method is used. The opinions of the teachers participating in the research about the supervision of their school principals is found out to be “low level” positive in general.

Key Words

Aim of the supervision, the principals of middle schools, supervisor, supervision, supervision of the lesseons.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1.BÖLÜM:GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Alt Amaçları	6
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Araştırmanın Sayıtları.....	8
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.7. Tanımlar.....	9
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Okullarda Denetim.....	10
2.1.1. Ders Denetimi	13
2.1.2. Ders Denetiminin Amacı	17
2.1.3. Ders Denetiminde Farklı Uygulamalar	19
2.1.4. Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunlar	20
2.1.5. Ders Denetimin Süreci.....	24
2.1.6. Ders Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar	29
2.1.7. Ders Denetim İlkeleri.....	30
2.1.8. Ders Denetiminde Kullanılan Gözlem Formları.....	33
2.2.Türkiye'de Ders Denetiminin Tarihsel Gelişimi.....	34
2.3. Okul Müdürü ve Ders Denetimi.....	38
2.3.1. Okul Müdürünün Görev ve Yeterlikleri	40
2.3.2. Okul Müdürlerinin Denetim Görevi	42
2.4. İlgili Araştırmalar	46
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	55
3.1. Araştırma Modeli	55

3.2. Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu.....	56
3.3. Veri Toplama Araçları.....	61
3.3.1. Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği	61
3.3.2. Öğretmen Görüşleri Ölçeğinin ve Görüşme Formunun Geçerliliği ve Güvenirliği	63
3.4. Verilerin Toplanması	65
3.5. Verilerin Analizi	66
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	69
4.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri	69
4.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Planlama Boyutuna İlişkin Görüşleri	70
4.1.2. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Sınıf Yönetimi ve İletişim Becerileri Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	71
4.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri	73
4.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin Katılımcı Özellikleri ile İlişkisi.....	75
4.2.1. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenin Cinsiyeti ile İlişkisi	75
4.2.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Branşı ile İlişkisi.....	77
4.2.3. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Okul Müdürünün Branşı ile İlişkisi	78
4.2.4. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Hizmet Süresi ile İlişkisi.....	79
4.2.5. Öğretmenlerin Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri ile Müdürün Denetim İçin Ayırdığı Süre ile İlişkisi.....	81
4.3. Okul Müdürlerinin Ders Denetimlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	83
4.3.1. Ders Denetimi Öncesinde (denetimi haber verme ve sınıfa gelişi vb.) Tutumuna İlişki Öğretmen Görüşleri.....	83
4.3.2. Ders Denetimi Sırasında (katılım, gözlem ve dikkat ettiği kriterler) Tutumuna İlişki Öğretmen Görüşleri.....	85
4.3.3. Denetim Sonunda (çıkışta değerlendirme ile ilgili geri bildirim) Tutumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri	86
4.3.4. Öğretmenlerin Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri	87
4.4. Okul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Olarak Öğretmenlerin Olası Çözüm Önerileri.....	88

4.4.1. Müdürleri Ders Denetimine İlişkin Tutumu Sizce Nasıl Olmalı Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	88
4.4.2. Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunları Ortadan Kaldırmak için Çözüm Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	90
4.4.3. Ders Denetimi Yapan Okul Müdüründe Olması Gereken Niteliklerle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	91
4.4.4. Bir Öğretim Yılında Ders Denetiminin Sadece Okul Müdürü Tarafında Yapılmasını Yeterli Görüyormusunuz? Farklı Bir Uygulamaya Gerek Var Mıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	92
5. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER	95
5.1. Sonuçlar.....	95
5.2. Öneriler	98
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	98
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	99
KAYNAKÇA	100
EKLER.....	110
1. Öğretmenlere Uygulanan Veri Toplama Aracı	110
2. Öğretmen Görüşme Formu	113
3. Ölçek ve Görüşme Formu Uygulama İzin Belgesi.....	115
4. Öğretmen Değerlendirme Formu.....	116
5. Öğretmen Denetim Raporu	118
6. Ölçek Formu Kullanma İzin Belgesi	119

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

AO: Aritmetik Ortalama

f: Frekans

n: Birey Sayısı (Adet)

p: Olasılık

SS: Standart Sapma

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmanın Nicel Bölümü İle İlgili Veriler	57
Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı –I	58
Tablo 3. Öğretmenlerin, Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri –II	59
Tablo 4. Nitel Araştırmada Görev Yeri ve Öğretmen Sayısı İle İlgili Veriler	60
Tablo 5. Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeğinin Beşli Likert Derecelendirme Biçimi ve Puan Aralıkları	62
Tablo 6. Cronbach Alpha Güvenirlilik Hesaplaması.....	64
Tablo 7. Öğretmenlerin, Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri	69
Tablo 8. Öğretmenlerin, Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Planlama Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	70
Tablo 9. Öğretmenlerin, Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Sınıf Yönetimi ve İletişim Becerileri Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	72
Tablo 10. Öğretmenlerin, Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	73
Tablo 11. Ölçeğin Homojenlik Testi.....	75
Tablo 12. Homojenlik Testi.....	75
Tablo 13. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Analizi.....	76
Tablo 14. Homojenlik Testi.....	77
Tablo 15. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin, Öğretmenlerin Branşlarına Göre Analizi.....	77
Tablo 16. Homojenlik Testi.....	78
Tablo 17. Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Öğretmen Görüşlerinin Okul Müdürün Branşına Göre Analizi.....	78
Tablo 18. Homojenlik Testi.....	79
Tablo 19. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin, Öğretmenlerin Hizmet Sürelerine Göre Analizi.....	79
Tablo 20. Homojenlik Testi.....	81
Tablo 21. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Müdürlerinin Ders Denetimi İçin Ayırdıkları Süreye Göre Analizi	81

Tablo 22. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Müdürlerinin Ders Denetimi İçin Ayırdıkları Süreye Göre Analizi(Scheffe Testi)	82
Tablo 23. Okul Müdürlerinin Ders Denetim Öncesinde (haber verme ve sınıfa geliş vb.) Tutumu Nasıldır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi	83
Tablo 24. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Sırasında (Katılım, Gözlem ve Dikkat Ettiği Kriterler) Tutumu Nasıldır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi.....	85
Tablo 25. Okul Müdürlerinin Ders Denetimi Sonunda (Çıkışta değerlendirme ile ilgili Geri Bildirim) Tutumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri Analizi.....	86
Tablo 26. Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi.....	87
Tablo 27. Müdürlerin Ders Denetimine İlişkin Uygulama Süreci Sizce Nasıl Olmalıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi.....	88
Tablo 28. Öğretmenlere Ders Denetimde Karşılaştığı Sorunları Ortadan Kaldırmak İçin Çözüm Önerileriniz Nelerdir Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	90
Tablo 29. Ders Denetimi Yapan Okul Müdüründe Olması Gereken Niteliklerle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	91
Tablo 30. Bir Öğretim Yılında Ders Denetiminin Sadece Okul Müdürü Tarafından Yapılmasını Yeterli Görüyor musunuz? Farklı Bir Uygulamaya Gerek Varmıdır? Sorularına ilişkin Öğretmen Görüşleri.....	97

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde “*Ortaokul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Öğretmen Görüşleri*” konulu araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ile araştırmada geçen bazı temel kavramların açıklamaları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Günümüz insanı, eğitimi dünyanın en büyük değeri olarak görmektedir. Bu nedenle tüm toplumlarda nitelikli bir eğitim için büyük harcamalar ve yatırımlar yapılmaktadır. Bu çalışmalarla eğitimde belirlenen hedeflere ulaşmak için her örgütte uygulanması gereken ve bir yönetim süreci olan denetimin öncelikli amacı konu ile ilgili çalışmaların istenilen düzeyde yapılıp yapılmadığını anlamak, verimin artırılmasına dönük neler yapılabileceği konusunda öneriler getirmek, mesleki olarak öğretmenlerin gelişmelerine katkıda bulunmak, rehberlik etmek ve bütün bu yapılanlar sonucunda eğitimdeki başarıyı istenilen düzeye çıkmasını sağlamaktır. Eğitimde temel hedef öğrenci başarısının artırılmasıdır.

Eğitimde öğrenci başarısının artırılmasında en önemli unsur öğretmenlerdir. Bu açıdan bakıldığında okul müdürlerin rolleri ve görev alanları ile ilgili yetkilerinin artırılması öğretmenlerin mesleki gelişimlerine pozitif yönde etki sağlayacağı söylenebilir.

Geleceklerini eğitim sistemlerini geliştirip ve güçlendirerek teminat altına almaya çalışan, iyi yapılandırılmış ve doğru çalışan bir eğitim sistemine sahip olan toplumların uzun vadede belirledikleri hedeflere ulaşması daha yüksek düzeyde gerçekleşecektir (Sağlam ve Aydoğmuş, 2016). Eğitim sisteminin amacı, eğitim ihtiyacının karşılanması amacıyla toplumdaki tüm bireylere ulaşmak, eğitim haklarından faydalandırmak ve devlet olarak eğitimden azami olarak fayda sağlamaktır (Başaran, 2008). Eğitim sistemlerinin temel görevi yurttaşların amaca uygun yetiştirilmesidir (Erginer, 2012).

Genel olarak, insanların amaçlarının büyük bir kısmını gerçekleştirdiği, öğrenmenin uygulandığı en önemli yapılarından biri şüphesiz eğitim kurumlarıdır.

Eğitim kurumları toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik dengesini ayakta tutmak amacıyla bireyleri yetiştirmeye yönelik bir role sahiptir.

Bu rolü ile okulu başka kurumlardan farklı kılan en temel Şey, okulların insan yetiştirme üzerinde çalışması ve onu istenilen hedefler doğrultusunda olumlu yönde yetiştirmesidir. Okulların, toplumdaki bireyleri, yetenekleri doğrultusunda eğiterek onları toplumsallaştırması ve böylece onların toplumun kalkınmasına katkıda bulunmasını sağlamak gibi çok önemli bir misyonu vardır (Karaköse ve Oğuz, 2007). Bu misyonun ham maddesinin insan olduğu (zdemir, 2000) ve bu ham maddeyi işleten eğitim sisteminin vazgeçilmez temel taşı, en önemli stratejik faktörü olan öğretmendir (Cemaloğlu, 2002).

Eğitim sisteminin en önemli organlarından biri olan öğretmenin sürekli gelişmekte ve ilerlemekte olan teknoloji, devamlı artarak biriken sosyo-ekonomik problemler, çağın hızlı değişen yeniliklerine karşı başarılı olması için kendi alanında sürekli olarak geliştirilmesi ve yardım edilmesi gerekmektedir. Çünkü ğretmenin gelişmesine ve yenilenmesine katkı sağlayan her yardım öğrenciye doğrudan yansımaktadır. Öğretmenlerin gelişmesi doğrultusunda yardım yapılabilmesi için öğretmenin zayıf yönlerinin tespit edilip ne tür bir ihtiyacının olduğunu saptanması, bu saptamalar için de ğretmen çalışmalarının yerinde görülerek izlenmesi ve denetlenmesi gerekmektedir (Taymaz, 2011). Ayrıca ğretmenlerin görevlerini layıkıyla yapıp yapmadıkları, eğitim çalışmalarının hedeflenen amaçlar doğrultusunda işleyip işlemediğini, amaçlarına ne derecede ulaşabildiğini belirlemede kontrol etme sorumluluğu ise denetim mekanizmalarına düşmektedir (Sağlam ve Aydoğmuş, 2016).

Örgütler açısından denetim mekanizmasının önemli bir ihtiyaç oluşu örgütlerin var olmalarını sürdürme ihtiyaçlarının doğal bir sonucudur. Örgütlerin varoluş nedenleri vardır. Varoluş nedenleri doğrultusundaki amaçlarını gerçekleştirme düzeyleri hakkında bilgi edinmeye ihtiyaçları vardır. Bu mevcut durum izleme, inceleme, değerlendirme ve geliştirme süreçlerinden oluşan denetimin önemini ortaya koymaktadır (Taymaz, 2011).

Denetim rgtlerde sadece sonuçlarla ilgilenen bir süreç değil, yönetimin tüm sürecine ilişkindir ve süreçteki bütün veriler işlenir, değerlendirilir ve tespit edilen eksiklikler giderilerek sürecin geliştirilmesi yönünde çalışılır. Denetim ne derece etkili ve verimli yapılırsa bütün yönetim süreci de o oranda daha etkili hale getirebilir. Denetim sistemi yönetimin bütün süreçlerinde ideal ile mevcut yapılan arasındaki farkı

ortaya koyar, yöneticilere bu süreçlerin verimliliği ve işleyişi ile ilgili kendilerini değerlendirme olanağı sunar. Örgütlerde etkili ve verimli çalışmaların yerinde değerlendirilmesi ve örgütün belirlenen hedeflerine uygun çalışıp çalışmadığının belirlenmesi açılarından yönetim süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır, denetim. Yönetim süreci içerisinde bulunan denetim, sadece bir kontrol ve tanılama görevi yüklenmez. Denetim sürecinde bu mekanizma ile ortaya çıkarılan eksiklikler, denetim sürecinin önemli bir unsuru olan geliştirme ve iyileştirme safhasında ortadan kaldırılarak giderilmeye çalışılır. Denetim etkinliği bu işlevleri sebebiyle örgütleri belirlenen ortak amaç ve hedefleri yönünde faaliyet göstermeye ve ilerlemeye yönelten bir araç olduğu ve örgütlerin gelişmesine temel teşkil ettiği söylenebilir (Taymaz, 2011).

Ayrıca öğrenme öğretme sürecinin dinamik bir süreç olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin bu eğitim sürecinde öğrencilerine yararlı olabilmeleri için sürekli bir gelişim ve yenilemeye ihtiyaç duydukları söylenebilir. Ancak bu gelişimde her zaman öğretmenlerin kendi mesleki yeterlikleri, çabaları yeterli olmamaktadır. Bunlarla birlikte kendilerinden daha deneyimli olan okul yöneticilerinin fikir ve desteklerine kendilerini geliştirme ve öğrenme öğretme sürecinin iyileştirilmesi ya da en azından nesnel bir gözlem ile eğitim sürecinin aynen devamına veya geliştirilmesi adına öneri, değerlendirme, düzeltme ihtiyaçları bulunmaktadır (Wiles, 1963, 10; akt; Taşdan, 2008).

Denetim ister okul içi bir yönetimle, isterse okul dışı yönetici ve denetçiler tarafından yani kim tarafından yapılırsa yapılsın, denetim mekanizmasının asıl işlevi; farkındalık oluşturma, eğitim kurumunun amaçlarını çalışanlara yorumlama ve benimsetme, öğretmenleri sınıf içinde ziyaret ederek mesleki rehberlik ve destek verme, eğitim ve öğretimin hiç bir şekilde kesintiye uğramaması için paydaşları ile beraber gerekli önlemleri alma en temel görevi ve çabasıdır (Balcı, 2011b).

Gerekli önlemleri alma çalışmalarının başında ders denetimi gelmektedir. Yapılan ders denetimi, eğitim - öğretim kurumlarında, öğretmenin eğitim süreci boyunca öğrenci ile karşı karşıya olduğu yani öğretim süreci yaptığı durumda öğretmenin bilgi, beceri ve davranışlarının gözlenmesi, ders öncesi ve sonrası yaptığı çalışmaların incelenmesi ve sonuçta değerlendirmesi için yapılan denetimdir (Taymaz, 2011).

Ders denetimi, genellikle genel denetimler esnasında yapıldığı gibi ayrı zamanlarda yapılabilen, öğretmenlerin, kendi branşlarındaki yetkinlikleri, çalışmaları göreve sadakatleri, öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmadaki başarıları, Milli Eğitimin Temel Kanununda belirtilen genel ve özel amaçlarına; ulaşılması yönündeki gayretleri, öğrencilerin öğrenme ve gelişme düzeyleri ve derslerdeki başarı düzeylerinin okuldaki eğitim ortamına ve bulunduğu çevreye etkisinin araştırıldığı denetimdir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1993).

Öğretmenlerin ders denetimleri sadece ders saatleri ile sınırlı kalmamalı, onun ile birlikte öğretmenin öğretim süreci ile ilgili öğretim programını uygulama ve yıllık ders planlarını uygulama yeterliliği, ölçmeyi yapabilmek için soru hazırlama, yaptığı yazılı yoklamalar, ödevlendirme yapması ve ödevleri kontrol ve düzeltmedeki becerisi, laboratuvar ortamında çalışmaları yerinde denetlenmelidir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencileri kişisel beceri ve gelişimine yönelik çalışmalara yöneltmede ortaya koyduğu başarı, okul içi ve okul dışında yaptığı faaliyetleri ve örnek davranışları da gözlenerek değerlendirilmeye alınmalıdır (MEB, 1993).

Eğitim ve öğretim gibi toplumu geliştiren ve geleceğe taşıyan bir görevi üstlenen okullarda özellikle öğretimin denetlenmesi çok büyük önem arz etmektedir. Çünkü okul ve öğrenci başarısını artırmak ve öğretim süreçlerini geliştirmek denetimin en önemli amacı olduğu tartışma kabul etmez bir konudur. Öğretim sürecinin denetlenmesi tamamen okul yöneticilerine devredilmeden önce ders denetimleri eğitim denetmenleri tarafından belirli aralıklarla yapılmaktaydı (Duykuluoğlu, 2016). Fakat denetmenlerin iş yüklerinin fazla olması, inceleme ve soruşturma görevlerinin ön planda tutulması, öğretmen denetimi konusunda kendilerini yeterince geliştirmemesi, denetmen algısının öğretmenle iletişimi olumsuz etkilemesi ve denetmenlerin atama ve yer değiştirme gibi sorunlardan dolayı öğretmenlerin rehberlik ve iş başında yetiştirme görevini yeterince yerine getirmemektedirler (Yıldırım, Beycioğlu, Uğurlu ve Sincar, 2012).

Bazı tartışmalarda ise okulların çevresel durumu, sosyo - kültürel yapı ve ekonomik şartları en iyi bilen okul müdürleri olduğu varsayıldığından ders denetimlerinin etkili şekilde yapılmasının okul müdürlerince yürütülebileceği ve denetimlerin devamlılığının sağlanması için okul müdürlerince yapılmasının uygun olacağı öne sürülmüştür (Duykuluoğlu, 2016).

Gelinen noktada Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde öğretmenlerin sınıf yani ders ortamında denetimi görevi önceleri okul müdürleri ve eğitim denetmenleri tarafından ayrı ayrı yapılırken, 2014 yılından sonra eğitim denetmenlerinin, öğretmenleri işbaşında yetiştirme görevi olan ders denetim ifadesi yönetmelikten çıkarılarak değiştirilmiştir (MEB, 2014). En son yapılan 2016 ve 2017'deki yönetmeliklerdeki düzenlemelerde de öğretmenlerin işbaşında yetiştirme görevi eğitim denetmenlerinin görevleri arasında sayılmamıştır. Böylece önceleri eğitimdenetmenlerin görevleri arasında yer alan ve daha çok denetmenler tarafında yapılması sebebiyle okul müdürlerince yeterli düzeyde yerine getirilmediği düşünülen ders denetiminin okul müdürleri tarafında yapılması öneminin artığı söylenebilir. Bununla birlikte öğretmen denetimi yapma görevinin sadece okul müdürlerine bırakılmış olması, okul müdürlerin öğretmenleri tek başına denetleme yeterliliği tartışma konusu olmuştur.

Bu tartışmayla birlikte, okul müdürlerinin, öğretmenlerin sınıf içindeki çalışmalarını yerinde incelemeleri ve bu etkinlikleri geliştirmede öğretmene rehber olmaları, eğitim-öğretim etkinliklerinin olumlu olarak geliştirilmesi için, sınıf içi çalışmalarını incelemeli ve denetlemeleri, öğretmenler ile sağlıklı iletişim ve yakın bir ilişki kurmaları, onlara etkin rehberlik yapmaları gerekmektedir. Okul müdürlerine verilen denetim görevi, okul ile ilgili diğer işler (mali ve bürokratik) kadar önemlidir. Çünkü denetimsiz bir okul düzensizleşir, kendi içine kapanarak durağanlaşır ve böylece güç kaybına uğrar.

Okullar düzensizlik alt birimler arasında açıklığa ve durağanlıkla ancak etkin ve verimli bir denetim süreci ile mücadele ederek güç kazanabilir (Aydın, 2012). Okul müdürlerin görevleri arasında bulunan öğretmen denetiminin iki temel amacı bulunmaktadır. Birincisi verilen eğitimin etkili ve verimli gerçekleşmesini sağlamaktır. Diğer amaç ise, öğretmenlerin mesleki durumları hakkında bilgi almaktır. Okul müdürü bu amaçlara ulaşarak öğretmenin mesleki gelişimini sağlar ve mevcut çalışmasını değerlendirebilir. Ancak öğretmenler okul müdürleri tarafında yapılan denetimin kendi mesleki kariyerleri açısından olumsuz bir sonuç oluşturacağı endişesiyle denetimin ikinci amacından çekinerek denetime karşı olumsuz düşünceler besleyebilirler (Acheson & Gall, 2003).

Okul müdürlerinin yönetim sürecindeki görevleri ile bu alandaki sorumluluklarının fazla olması ve Türkiye'de eğitim yöneticiliğinin uzmanlık gerektiren

bir alan olarak kabul görmemesi, ders denetimi alanında yeterli eğitim almamış olmaları ve ders denetiminde standart uygulamaların yerleşmemiş olması, okul müdürlerinin denetçilik ve eğitim liderliği rollerini istenilen düzeyde gerçekleştirmedikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır (Bayraktutan, 2011). Bu sorunların temelinde okul müdürlerinin ders denetimi konusunda bilgi ve becerilere sahip olmaması ve öğretmenlerle sürekli aynı ortamda bulunması zamanla aradaki resmîyetin ortadan kalkmasından dolayı ders denetiminin şeffaf yapılamayacağı gibi iddialar yatmaktadır. Ayrıca ders denetiminin belirli bir uzmanlığı gerektirdiği öğretim denetimi konusunda hiç eğitim almamış yeterli bilgiye sahip olmayan okul müdürleri tarafında yapılması sorunları daha da büyüteceği de düşünülmektedir. Böyle çok önemli bir görevi okul müdürlerine aktarmadan önce onlara denetim görevinin süreci ile ilgili gerekli bilgi ve beceriyi kazandırmak gerekmektedir. Gelenen süreçte Türkiye’de bu alanda yapılacak çalışmaların ne denli önemli olduğunu ve yöneticilerin bu çalışmalara olan ihtiyacını artırmaktadır.

Okulların birinci derecede ve en önemli çalışanı olan öğretmenlerin bakış açısına göre okul müdürlerinin ders denetim görevine ve buna bağlı olarak bu alandaki aksaklıkların giderilmesine yönelik önerilerde bulunulması okuldaki eğitim öğretim kalitesi için önemlidir. Bu amaç doğrultusunda konuya bakıldığında, bu çalışmaların okul müdürünün bu konu ile ilgili görevlerini yürütürken farkındalığı daha da artıracığı düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile; öğretmen görüşlerine göre kamuya bağlı ortaokullarda görev yapan okul müdürlerinin ders denetim görevlerine ilişkin davranışları ne düzeyde gerçekleştirdiklerini ayrıca ders denetimleri ile ilgili görüş ve beklentileri neler olduğunu belirlemeyi amaçlanmaktadır.

1.3.Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde şu alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Ortaokul müdürlerinin ders denetimlerine yönelik olarak; planlama, sınıf yönetimi ve iletişimi, sınıf içi etkinlikler ve öğrenciyi yönlendirme boyutlarında öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Ortaokul müdürlerinin ders denetim düzeylerine ilişkin öğretmenlerin görüşleri onların;

- a) Cinsiyeti,
 - b) Branşı,
 - c) Okul müdürünün branşı,
 - d) Kıdemi,
 - e) Ders denetimlerinde ayrılan süreye göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
3. Öğretmenlerinin okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin;
- a) Ders denetim öncesindeki tutumu nasıldır?
 - b) Ders denetim sırasındaki tutumu nasıldır?
 - c) Ders denetim sonundaki tutumu nasıldır?
 - d) Ders denetimi sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
4. Müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili olarak öğretmenlerin görüş ve beklentileri nelerdir?
- a) Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin tutumu sizce nasıl olmalıdır?
 - b) Ders denetimde karşılaşılan sorunları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir?
 - c) Ders denetimi yapan kişide olması gereken nitelikler neler olmalıdır?
 - d) Bir öğretim yılında ders denetiminin sadece okul müdürü tarafında yapılmasını yeterli görüyor musunuz? Neden? Farklı bir uygulamaya gerek var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Türk Eğitim Sisteminde, ders denetimleri daha önceleri ilköğretim denetmenleri ve okul müdürleri tarafından ayrı ayrı yapılırken sonradan değişen yönetmeliklerle eğitim- öğretim sürecinde öğretmenleri ortamda denetleme yetkisi okul müdürlerine bırakılmıştır (MEB, 2014; MEB, 2017). Verilen yetki ile çalışanları görev başında denetim görevi bundan sonraki süreçte okul müdürlerine verilmiş ve yürütülmesi istenmiştir.

Alanyazı incelendiğinde; okul müdürlerinin, öğretmenlerle devamlı aynı ortamda bulunması sebebiyle gelişecek olan informal ilişkilerden dolayı sağlıklı denetim yapmasını engelleyecektir. Ayrıca okul müdürlerinin okulda bulunan çok sayıda farklı branştaki öğretmenleri denetlemelerinin birçok farklı sorunları beraberinde getirdiği ve okul müdürleri ders denetimi konusunda yeterli düzeyde eğitim

almadıklarından dolayı bilgi ve donanım eksikliği sebebi ile başarılı bir denetim faaliyeti yapamayacakları sonuçlarına ulaşılmıştır (Altun, Şanlı ve Tan, 2015).

Bu araştırma konusu ortaokul öğretmenlerine uygulayarak okul müdürlerinin ders denetim görevlerini icra ederken informal ilişkilerden dolayı tarafsız ve objektif olup olmayacağı ne derece etkili denetim yaptıkları ve denetim ile ilgili tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmış ve bilimsel verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Ders denetiminde dikkat edilen hususların bilinmesi yönetici ve öğretmenin eksikliklerini düzeltmesine imkân verebilir.

Bu anlamda, mevcut araştırmanın uygulayıcılar için, okul müdürlerinin yöneticilikle ilgili yeterlilikleri ve becerilerinin artırılması, geliştirilmesi ve ders denetimleriyle ilgili çalışmalarının araştırılması bununla ilgili farkındalık oluşturmalarını sağlamak boyutuyla önem arz etmektedir.

Ayrıca, çalışma ortaokul müdürlerine, öğretmenlerin kendileriyle ilgili düşüncelerini öğrenme fırsatı sunmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarının paylaşımı ile okul müdürlerinin ders denetimini usulüne uygun yapma duyarlılığın artması ve buna paralel olarak okuldaki eğitim kalitesinin yükselmesi beklenmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının öğretmenlerin görüş, beklenti ve önerilerini tespit etmek için yeterli olduğu kabul edilmiştir.

2. Öğretmenlerin ölçme araçlarına verdikleri cevapların samimi ve kendi görüşlerini tam olarak yansıttıkları kabul edilmiştir.

3. Ortaokul öğretmenlerinin, müdürlerin ders denetimine ilişkin görüşlerinin bilinmesi okul müdürlerine ve Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine önemli katkılar sağlayacağı varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, Iğdır ilinde tüm kamu ortaokullarında görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.

2. Bu araştırma, 2017–2018 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma, Iğdır ilindeki ortaokullarında görev yapan ve gönüllü olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin hazırlanan veri toplama araçlarına verdikleri görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Denetim: Başka birimler yada kişiler tarafından çalışanların yaptıkları işin yerinde inceleyerek, kontrol edilmesi ve sonucunun değerlendirilerek örgütün daha verimli çalışmasının sağlanması.

Ders Denetimi: Ortaokul müdürleri tarafından öğretmenlerin çalışmalarını ve öğretim faaliyetlerini yerinde izleme, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme çalışmaları.

Öğretim Liderliği. Öğretmenlere öğretim etkinliklerinde rehberlik yapabilmelerini sağlayacak bilgi, beceriler ve sorumlulukları olan yöneticiler.

İlköğretim Kurumları: Resmi ilkokul, ortaokul ve imam-hatip ortaokulu ile eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili iş ve işlemleri yürütülen kurumları ifade eder.

Ortaokul: Iğdır ili ve ilçelerinde ilköğretim okullarının 5.,6.,7., ve 8 sınıflarını kapsayan, ilköğretim ikinci kısmını ifade eder.

Okul Müdürü: Iğdır ili ve ilçelerinde 2017-2018 öğretim yılında ilköğretim okullarının ikinci kısmında (ortaokul) fiilen asli görevde olan yöneticiler.

Öğretmen: Iğdır ili ve ilçelerinde 2017-2018 öğretim yılında ortaokul ve imam-hatip ortaokulunda görev yapan öğretmenler.

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okullarda denetim, ders denetimi, ders denetimin amacı, ders denetiminde farklı uygulamalar, ders denetiminde karşılaşılan sorunlar, ders denetim süreci, ders denetiminde dikkat edilecek hususlar, ders denetim ilkeleri ve ders denetiminde kullanılan gözlem formları üzerinde durulacaktır.

2.1. Okullarda Denetim

Her örgütün hedeflerine dönük kuruluş amaçları vardır ve bu amaçları gerçekleştirmek için kurulur. Amaçları varlıklarını sürdürmek olan örgütleri amaçlarına uygun yaşatarak, örgüt kendi bünyesindeki insan ve madde kaynaklarını başarı elde etmek için azami düzeyde verimli şekilde kullanmakla gerçekleştirir (Bursalıoğlu, 2000). Örgütler kendi amaçlarını gerçekleştirdiği ve başarılı olduğu sürece etkili ve verimli olurlar. Örgütlerin devamlılığını sağlaması için amaçlarını gerçekleştirmek bir zorunluluk arz etmektedir. Örgütler denetim mekanizması yolu ile etkililik ve verimliliklerini ortaya koyar, eksik yönlerini tamamlar ve amaçlarına ulaşmak için amacını gerçekleştirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek zorundadır (Aydın, 2011). Dünyada eğitim örgütü olan okullar denetimden geçmektedir. Denetim mekanizmasının okulların kalitesine ve eğitim sistemlerinin işleyişine olumlu katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Kazak, 2013). Zikredilen bu nedenlerden dolayı, denetim sistemi her örgüt yapılanmasında mevcuttur ve yönetsel bir gerekliliktir.

Eğitim sürecinde denetimin bu gerekliliğine ve önemine olan inanç bütün eğitim yazarları ve eğitim araştırmacıları tarafından önemle vurgulanıp belirtilmiş ve özellikle sınıf içinde yapılan öğretim etkinliğinin denetimi daha önemli bir durum olarak vurgulanmıştır. Çünkü denetim okullarda öğrenci başarısını geliştirmeye ve iyileştirmeye dönük önemli bir işlevi görür. Denetimde en önemli unsur okulun eğitim sürecinde güç kaybetmesini engellemektir (Aydın, 2012). Genel olarak okullarda yapılmakta olan eğitim- öğretim işlerinin; yasal çerçevede hedeflenen amaçlara ulaşmak için kaynak, imkan ve şartlar gözönüne alınarak belirlenen temel ilke ve hedeflere uygunluğunu, doğruluğunu, düzenliliğini, verimliliğini, ekonomikliğini, etkinliğini geliştirmek; objektif, geçerli, güvenilir kriterlere göre karşılaştırma yapabilme, ulusal standartlara ve planlanan esaslara göre durumunu ortaya koyma, giderilebilir eksiklikler

için rehberlikte bulunma, değişim ve gelişim için misyon ve vizyon kazandırmaya yönelik öneriler getirmedi (MEB, 2003, 6).

Okullarda denetim, ulaşılan eksikliklerin veya yanlış gidişatın yönünü tespitini sağlar ve çalışanlara rehberlik ederek ulaşılan eksikleri en alt seviyeye indirmeye çalışır. Bu bağlamda çalışanların çalışma ortamındaki iklimi olumlu yönde etkileyerek moral, motivasyon ve verimliliklerini azami seviyede artırmayı temel bir amaç olarak görür. Bu nedenlerden dolayı okullardaki denetim etkinliği ve süreci verimliliğin artırılması, çalışanların bireysel olarak kendilerini geliştirmesi açısından çok önem arz etmektedir (Akcan ve Polat, 2015). Denetimle okulların planlanan amaçlardan ayrılması önlenir ve mevcut ortamın değerlendirilmesi yapılarak düzeltilmesi sağlanır.

Denetim evrensel bir süreçtir. Türüne, amacına, kuruluşuna bakılmaksızın bütün yapılar ve örgütler denetime ihtiyaç duymadan çalışmaz. Okullardaki denetim sürecinde belirlenen her görev alanı için belli ölçütler bulunmaktadır. Bu görevler, denetmen tarafından belirlenen ölçütlere uyularak ölçülür ve bu ölçümler sonucunda belirlenen eksiklikler ve yapılan yanlışlıklar düzeltilmeye çalışılır. Bu çalışma metodu ile çalışanlarda da özdenetimin geliştirilmesine katkıda bulunulur. İnsan da kendi mesleği ile ilgili özdenetim yapmadan işlerini yapamaz (Başaran, 2000). Denetim, yapılan çalışmanın veya işin yönünü tayin, hedeflenen yöne gitmesini sağlamak, amaçlarına ulaşmak için zamana uygun hareket edilip edilmediğini izleyerek sapmalar olduğu takdirde düzeltmeler yaparak önlem alır. Bu önlemlerle verimli, etkili, tutumlu çalışarak, mevcut hukuk kurallarına uygun olarak, yasalar çerçevesinde hareket ederek, hiçbir etki altında kalmadan, mevcut durumu objektif olarak aktaran, eksikleri düzeltmek için çalışmalar yapan, bu yolla yönetime yardımcı olan değerlendirme ve kontrol aracıdır (Akpınar, 2006).

Güredir'in (1982) yaptığı bir tanıma göre ise, denetim için yapılan tüm tanımlamalarda denetimin bir süreç işi olduğu vurgulanmaktadır. Denetim etkinliğinin dinamik bir faaliyet türü olduğu bu yolla ortaya konup açıklanmaktadır. Bu süreç denetim faaliyetleri için gerekli olan veri ve bilgilerin elde edilmesi, bu verilerin işlenmesi ve değerlendirilmeye tabi tutulması, elde edilen değerlendirme sonuçlarına göre bir görüşe ulaşım ve bu denetim görüş raporunun ilgili mercilere iletilmesi aşamalarını içerir.

Eğitim örgütleri de her örgüt gibi denetime ihtiyaç duyarlar. Denetim, örgütsel etkililikte vazgeçilmez bir süreç olarak bilinir. Eğitim sisteminin etkililik derecesini denetim belirler. Denetim süreci, eğitim sisteminin en önemli ve vazgeçilemez öğelerinden biridir. Çünkü eğitimin amaçlarına ulaşma derecesini ve oranını belirlemenin en etkin yoludur ve denetim yapılarak elde edilen veriler bir değerlendirmeye tabi tutulur. Eğitim sistemi içinde amaçlara ulaşma derecesini denetim belirler ve ilgililere amaçlara ulaşılma oranı hakkında bilgi verir. Okulun asıl amacı olan öğrenme ve öğretme sürecini iyileştirilmesi, öğretim programı ile öğrenme ve öğretme materyallerinin geliştirilmesi etkili denetimle sağlanır (Gökçe, 1994).

Bursalıoğlu (2000), eğitim kurumundaki denetimi, toplumsal olarak kabul gören davranışı, kontrol etme süreci olarak görürken, Başar (1995) ise okullarda denetimi, denetime tabi olacak konuyu yakinen inceleyerek tüm boyutuyla durum değerlendirmesi yapma ve mevcut durumu olması gereken durum ile karşılaştırarak değerlendirme, varsa eksiklikleri tamamlama, sürece katkı sağlamayan fonksiyonlardan kurtarma işi olarak görmektedir. Okul denetimlerinin esas amacı, öğrencilere verilmesi planlanan kazanımlara ulaşmaları için ihtiyaç duyulan koşulların ne derece yerine getirildiğinin belirlenmesi olduğu ifade edilebilir. Eğitim kurumlarındaki eğitim sürecinden sorumlu olan öğretmenlerin, bu amaçlara ulaşmak için sınıftaki faaliyetleri yerine getirirken hangi yolu izledikleri konusunun, öğrenci başarısı üzerinde önemli rol oynadığına dair alan araştırmalarında genel görüş olarak bilinmektedir.

Bir öğrencinin yaşam sürecinde sınıftaki ders öğretmenininde oldukça etkili olduğu, eğitim başarısının öğretmen kalitesi ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Eğitimdeki amaçların gerçekleşmesinde bu kadar önemli fonksiyonu olan öğretmenlerin, bu fonksiyonlarını icra ederken görev başında görülmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi de bu durumda önem taşımaktadır (Tonbul ve Baysülen, 2017).

Okullardaki denetimin algılanması, denetimin fonksiyonlarının bilinmesine bağlıdır. Bunlardan ilki durum saptamadır. Durum tespiti, var olan durumu ortaya çıkarma, amaç sonuç uygunluğu için kontrol veri toplama süreci olarak görülür. Kontrol durum saptamadır (Başar, 1993). Durum saptama, mevcut ölçüm sonuçlarını bir ölçütle karşılaştırıp değer yargısında bulunulması, denetim kavramının ikincisi olan değerlendirmedir. Değerlendirme aşamasının yapılabilmesi için bir araştırma gidişatına,

durum tespiti için veri toplamaya ihtiyaç vardır. Denetim kavramının üçüncü ögesi düzeltme ve geliştirmedir. Denetimin amacını bu öge belirler. Diğer ögeler, buna nazaran araç durumundadır. Çünkü denetimde amaç ispat değil iyileştirmek olmalıdır (Bursalıoğlu, 1982).

Yapılan değerlendirme ile tespit edilen eksiklerin tamamlanması, yanlışların doğruya dönüştürülmesi, fazlalıkların atılması, amaç ve planlardan sapmaların düzeltilmesi, daha iyi süreç ve sonuçlar için öneri ve uygulamalara ulaşılması, bu öge içinde görülür. Aslında denetim tamamen birbirine bağımlı olan ve çembersel olarak faaliyet gösteren ögelerin döngüsel olarak bir araya gelmesiyle ortaya çıkar (Başar, 2000).

Kanunlar, yönetmelikler bu üç öge için yöneticilere denetim yetkisini ve sorumluluğunu yüklemekte, denetçiler, görevlerini yönetim izniyle ve yönetim adına yerine getirmektedir (Başar, 2000). Eğitsel görevlerini icra eden öğretmenlerin, daha etkin ve verimli bir eğitim hizmeti sunabilmeleri için yapılacak faaliyetlerde onlara her alanda yardımcı olmaları, rehberlik yapmalarını, yeni gelişmeleri aktarmalarını, eksikliklerini düzeltmede destek olmaları vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bu konuda okullarda denetim faaliyetlerinin yerine getirilmesi görevi okul müdürlerine verilmiştir (Ünal ve Sığırcı, 2000). Okulda öğretmenlerin mesleki ve kişisel boyutuyla kendilerini yetiştirmeleri, geliştirmeleri öncelikli olarak kendi çabalarına bağlı olsa da öğretmenlerin yetiştirilip geliştirilmesinde görevli olan okul müdürlerinin de gayret ve yardımlarına, işbaşında yetiştirmelerine gereksinim duyulmaktadır (Sağlamer, 1975).

Öğretmenliğin sürekli gelişmeye ve değişmeye ihtiyaç duyan bir meslek olduğundan dolayı okul müdürlerinin de öğretmenlere yardımcı olması konusunda görevlerini çok iyi bir şekilde yapmaları gerekmektedir (Köroğlu ve Oğuz, 2011).

2.1.1. Ders Denetimi

Okuldaki öğretim sürecini geliştirmek amacıyla, öğretmene rehberlik etmek, öğrenci başarılarını bilimsel yöntemlerle ölçmek ve değerlendirmek, okullarda yapılan öğretim faaliyetlerinde birlikteliği sağlamak ve öğretmenlerin eğitimdeki başarılarını ortaya çıkarmak için yapılan planlı, programlı, faaliyetlerin bütününe ders denetimi denir (Karakaya, 1988).

Taymaz ders denetimini, bir okulda, öğretmenin sınıf ve okul ortamında öğrenci ile karşı karşıya bulunduğu, eğitim ve öğretim etkinliklerini yaptığı esnada bilgi, beceri ve davranışlarının gözlenmesi, ders öncesi ve sonrasında etkinliklerin izlenmesi, incelenmesi ve değerlendirmesi olarak görür (Taymaz, 2011). Okullardaki ders denetimleri inceleme veya rehberlik amaçlı yapılabilir. Rehberlik amacıyla yapılan ders denetimi öğretmenlere mesleki yardımda bulunarak olası eksiklik ve hataları önlemeye ve süreci geliştirmeye çalışmakta, inceleme amaçlı yapılan ders denetimleri ise eksiklerin tespiti ve çözüm yolu bularak giderilmesi amacıyla yapılmaktadır (Yeşil ve Kış, 2015). Denetimde rehberlik fonksiyonunun bir boyutunda yeniliğe açık olmaktır. Dolayısıyla sağlıklı sosyal yapıların ihtiyaçları çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Sağlıklı sosyal yapılar canlı bir organizma gibi sürekli geliştiği, büyüdüğü, değiştiği ve katı, standartlaşmış bir yapıya sahip olmadığı söylenebilir. Sosyal bir yapı olan eğitim sistemlerinin de varlıklarını korumaları için değişen toplumsal koşullara göre kendilerini yeniden düzenlemeleri, sürekli değişime açık bir zeminde hareket etmesi zorunluluğunu doğurmuştur (Aydın, 2011).

Derslerdeki denetimlerde de sadece izlenen ders saatlerindeki çalışmaların değerlendirilmesiyle yetinilmemelidir. Bunun yanında öğretmenin müfredat programını ne dereceye kadar uyguladığı, soru düzenlemedeki yeterliği, verdiği ödevler, yaptığı yazılı yoklamalar ve bunları düzeltmedeki dikkati, laboratuvar çalışmaları, öğrencileri bireysel çalışmalara yönlendirmede gösterdiği başarı, okul içi ve okul dışında yaptığı faaliyetler ve davranışlarının da incelenip değerlendirilmesi gerekmektedir (MEB, 1993).

Benzer bir ifade ile öğretmenin sınıftaki performansının tespitinin yanısıra, kişisel mesleki yeteneklerinin geliştirilmesi, mesleğine ve çevreye uyumunun sağlanması, yenilik ve gelişmelerin tanıtılması, destek verilmesi, varsa eksikliklerin giderilmesi ve geliştirilmesini gibi değişime dönük alanları da kapsar (Taymaz, 2011).

Ders denetimi genel denetimler sırasında yapılabildiği gibi ayrı olarak da yapılabilir. Bu denetimler sırasında öğretmenlerin alanlarındaki yeterlikleri, çalışmaları, öğrencilerin yetişme düzeyleri, kullandığı yöntemler, yöntemlerini kullanma yeterlikleri incelenip değerlendirilir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesi yönelik rehberlik de yapılmaktadır (Dağlı, 2006). Ayrıca ders denetimlerinde denetmenler sadece katıldıkları dersle ilgili bir performans değerlendirmesi yapmamaktadır. Bununla

birlikte genel yıllık program ve programdaki günlük ilerlemelerde değerlendirilip yılsonunda yıllık programın öngördüğü konumda olup olmayacağı da denetlenmektedir. Öğretmenler ders denetiminde dersi işleyiş yöntemlerinin yanında, ders içerisinde öğrencilere sordukları soruların dersle olan ilişkisi, soruların öğrencilerin seviyelerine uygunluğu, öğrencilere verdikleri ödevler ve ders dışı olumlu etkinlikler hakkında öğrencileri teşvik edip etmemeleri gibi birçok konuda denetlemeleri yapılmaktadır (Taymaz, 2011).

Öğretmen denetimlerinin bu derece önemli olması, öğretmenler öğrencilerin akademik başarı ve başarısızlığı üzerinde çok önemli etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmen öğrencinin akademik başarısını hem doğrudan hem de diğer unsurları harekete geçirerek kendisi etkileyebilmektedir. Böylece öğretmen hem okul içinde hem de okul dışındaki unsurları harekete geçirerek öğrencinin başarısında önemli bir yeri bulunmaktadır. Öğrenci başarısında bu kadar önemli bir görev üstlenen öğretmenlerin ders denetimlerinin yapılması da bu derece önemlidir (Ekici, 2014).

Öğretmenlerin ders denetim ile derslerin daha etkin biçimde işlenmesi, öğretmenleri gerek bireysel gerekse buldukları ortamdan kaynaklı yetersizliklerden dolayı etkili biçimde ders işlenmesine neden olan sorunların ortaya çıkarılması ve giderilmesi gibi amaçlardan da söz etmek mümkündür. Okul müdürlerinin aynı zamanda öğretmenler için bir rehber olma vazifeleri de bunun en güzel örneklerindedir. Yapılan denetimlerle birlikte saptanan olumsuzlukların giderilmesi ve daha iyi işlenen müfredatla birlikte eğitimde kalitenin yükseltilmesi özellikle öğrencilerin ileri kademe eğitimlerine daha hazır bir şekilde başlamalarında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle eğitimde gözlenebilir ve giderilebilir eksik ya da hataların ders denetimleri sayesinde belirlenmesi ve çözülmesi eğitimde önemli bir yere sahiptir (Taymaz, 2011).

Ders denetimlerinde temel amaçların birisi de öğretimin kalitesinin arttırılmasına yönelik maksimum faydanın sağlanması eğitimde verimliliğin yükseltilmesidir. Belli seviyede genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bilgisine sahip olan ve üniversite eğitimini alan adaylar Milli Eğitim Bakanlığı'na öğretmen olarak başlatılır. Öğretmenler, üniversitede gördükleri teorik ağırlıklı eğitimin uygulamasını sınıf ortamına sağlıklı bir şekilde yansıtmakta zorlanırlar. Ayrıca bu alanda yeterli denilebilecek hizmet içi eğitim alma imkânını elde etmediklerinden (Budak ve Demirel,

2003), öğretim yöntem, teknik ve bilgi, becerilerini kendi deneyimleriyle ve gayretleriyle geliştirmeye çalışmaktadır (Yeşil, Kış, 2015). Üniversite ve okul ortamında elde edilen bilgilerin hızlı değişen ve gelişen dünyada güncelliklerini koruyamadığını, bu durumun her meslek dalında olduğu gibi, öğretmenlik mesleğinde de sürekli bir kendini yenilemeyi gerektirdiğini, böyle bir durum ile karşı karşıya kalan öğretmenlere gerekli desteğin dışarıdan sağlanması gerektiğini vurgulamıştır (Aydın, 2011).

Bundan dolayı ders denetimi öğretmenlerin iş başındaki durumlarının belirlenmesi, gelişiminin sağlanması için ihtiyaç duyulan alanlarda ders denetimi yapılması vazgeçilemez bir süreç olarak kabul edilmektedir. Çünkü her yapının belli kuruluş amaçları olduğunda yapılar bu amaçlara ulaştığı ölçüde varlığını sürdürebilir. Dolayısıyla tüm örgütler amaçlara ulaşma düzeyini bilmek ve izlemek zorundadır. Ortaya çıkan bu zorunluluk, planlı ve programlı olarak, örgütsel yapının girdilerini, çıktılarını, sürekli olarak takip etme, inceleme, değerlendirme ve iyileştirme etkinliğini kapsayan denetimin önemini göstermektedir (Aydın, 2011). Ders denetiminde planlamalar, eğitim çalışmaları, öğretmenin ders dışı çalışmaları, dersi planlama, öğretme/öğrenme ortam araç gereçleri, öğrenciyi önemseme ve ona rehberlikte bulunma, özel alan bilgisi, öğretim durumu ve kişisel özellik değerlendirme alanları göz önünde bulundurulup denetlenir (MEB Öğretmen Denetim Rehberi, 2011).

Ders denetim değerlendirme alanları genel hatlarıyla yukarıda ifade edildiği gibidir. Bu sıralamadan yola çıkılarak ders denetimi; denetim öncesi, denetim esnası ve denetim sonrası olarak üç farklı aşama şeklinde ele alınabilir. Denetimin planlanması, öğretmen hakkında önceden bilgi alınması, ders planı ve diğer hazırlıkların kontrolü ve denetim zamanının öğretmene bildirilmesi denetim öncesinde denetmenlerin gerçekleştirdiği faaliyetler kategorisine girer. Öğretmenle birlikte derse girilmesi, sınıfta öğrencilerle tanışılması, sınıfın bir parçasıymış gibi davranılması, gözlem yapılarak öğretim etkinliklerine katılması ve ders bitiminde dersten öğretmenle birlikte çıkılması denetim esnasında gerçekleştirilen faaliyetlerdendir. Ödev ve sınav belgelerini gözden geçirilmesi, ders dışındaki etkinliklerin incelenmesi ve öğretmen denetim formunun doldurulması ise denetim sonrası faaliyetlerdendir (Erdem ve Eroğlu, 2012).

2.1.2. Ders Denetiminin Amacı

Her kurum amaçlarına ulaşabilmek için sahip olduğu araç, gereçleri ve yararlandığı kaynakları en verimli şekilde kullanıp geliştirmelidir. Kurum amaçlarına en yüksek seviyede ulaşması, kaynakları iyi kullanma derecesine bağlıdır. Bu nedenle, kurum çalışmalarından gereken başarının alınabilmesi için onların sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulması gereklidir. Bundan daha önemli olan, ürün ve verimliliğin yakından izlenmesi ve sürekli olarak geliştirici çalışmalar yapılarak önlemlerin alınması zorunludur. Ortaya çıkan sonucun istenilen kalitede olup olmadığını belirlemek ancak değerlendirme ile öğrenilebilir. Bu değerlendirmenin farklı yollarından biri ders denetimidir (Memişoğlu ve Ekinçi, 2013).

Ders denetiminin amacı, dersin amaçlarını maksimum düzeyde gerçekleştirmesini sağlamaktır. Gökçe, (1994) göre, ders denetim amaçlarını aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Derslerin; okulun ve eğitimin amaçlarına ulaşma derecesini, öğrencinin gelişim seviyesine ve yaşına uygunluğunu belirlemek ve derslerde kullanılan yöntem ve tekniklerin amaçlara uygun olma durumunu incelemek, yapılan uygulamaları değerlendirmek, geliştirilmesi için çaba göstermek.
2. Derslerde kullanılan araç gereçlerin konuların özelliklerine göre durumunu belirlemek, ortaya çıkan yanlış işleyişin doğru ile düzeltilmesine ve geliştirilmesine yardımcı olmak.
3. Öğrencilerin başarısını ölçmek için kullanılan ölçme değerlendirme araçlarını ne düzeyde kullanıldığını belirlemek ve geliştirilmesi yönünde çaba göstermek.
4. Eğitim ortamında demokratik ilişkileri geliştirme durumunu belirlemek, gerekli ortamın oluşmasına zemin hazırlamak.
5. Öğretmenin yeterliliğini, çaba ve başarı düzeyini belirlemek, değerlendirmek ve geliştirilmesi yönünde rehberlik etmek.
6. Eğitim alanındaki yeni gelişmelerin eğitime yansımaya katkıda bulunmak.
7. Eğitim etkinliklerinin çevreye yansımalarını belirlemek, okul çevre etkileşiminin gelişmesine rehberlik etmek ve eğitim ile ilgili her türlü sorunları tespit etmek, değerlendirmek, çözümüne katkı sunmak.

Böylece eğitim denetiminin temel amacı öğretmenlerin mesleki açıdan yetişmelerine katkıda bulunmak, onlara rehberlik konusunda yardımcı olmaktır. Ayrıca

öğrencilerin daha önceden belirlenen kazanımlara ulaşma düzeyleri ne derece ulaşıldığını belirlemek ve sonucunda öğrenci başarı düzeylerini yükseltilmesi konusuna yardımcı olmaktır (Erdem ve Eroğlu, 2012). Ayrıca eğitimin genel amaçları içinde yer alan ders denetimin amaçlarını da aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Taymaz, 2011):

1. Öğretmenin öğretimdeki başarısı hakkında genel bilgi almak ve olumlu yönlerini tespit etmek.
2. Öğretmenin öğretimdeki eksiklikleri hakkında genel bilgi almak, eksiklikler için giderici yönde önerilerde bulunmak ve çalışmalarını en iyi şekilde yapmaları için harekete geçirmek.
3. Okulda yapılan eğitim öğretimde öğretmenler arasında birlik sağlamak ve yapılan yardımlarla denetim etkinliklerine öğretmenlerin güvenlerini arttırmak.
4. Öğrenci başarılarını bilimsel yöntemlerle ölçülmesi ve değerlendirmesi için uygulanan öğretim yöntem, araç ve gereçlerini sağlayıp geliştirilmesi ile karşılaşılan sorunları çözümlenmede öğretmenlere yol gösterip yardımcı olmak.

Öğrenci başarı düzeyi okulun etkililiğini sağlamak ve sürdürmekle olur. Ders denetim yolu ile güçlü yanları saptanıp vurgulanır, yetersizlikler ise belirlenir ve azaltılır ya da giderilir. Böylece okulun etkiliği sağlanır. Eğitimde benimsenmiş amaçların gerçekleştirilmesinde, örgüt planlarının ve prosedürlerinin, birey ve grup çabalarının sürekli geliştirilmeleri etkili denetim ile sonuçlanır (Aydın 2012). Etkili denetim ister okul yönetimi tarafında ister üst düzey yönetmen ve denetmenlerce yapılsın, tek amaç okulun etkililiğidir. Okulun etkili olabilmesi örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlar çerçevesinde planlanan düzeyde gerçekleşebilmesine ve dengelenmesine bağlıdır. Ne aşırı serbestlikle öğretmenin görevinden sapmasına, ne de katı denetimle öğretmenin yaratıcılığının engellenmesine izin verilmelidir. Böyle durum da öğretmenin performansı düşer ve okulu zarara uğrar (Başaran, 2000).

Okulun başında bulunan yönetici okulun amaçları doğrultusunda çalışanlarını okulun amaçlarını gerçekleştirmesinde ve işgörenleri hedefe yöneltme yönündeki durumunu bilmesi, izlemesi ve değerlendirmesi okulun amaçlarını gerçekleştirmesinin ve varlığının en önemli nedenlerindedir.

2.1.3. Ders Denetiminde Farklı Uygulamalar

Ders denetimindeki farklı uygulamalar, ders denetimi yapacak denetmenlerin belli alanları değerlendirip diğer alanları değerlendirmemesi, bunun denetmenden denetmene farklılık göstermesi ve bu durumun öğretmenin tam olarak bilmemesi oluşturmaktadır. Bir başka açıdan bakıldığında, aynı alanla ilgili yapılan denetimlerde bile belli standartların olmadığı ve her denetmenin farklı bir uygulama yapması durumudur. Bazen, günlük ve yıllık plan evraklarının denetlenmesinde bile bir standartın olmadığı ve her denetmenin kendine göre bir plan örneğini istemesi buna örnek verilebilir (Şahin, 2005b). Okul müdürlerin ders denetimlerinde aynı durumlar söz konusu olup belli standart ders denetim formları bulunmamaktadır. Her okul müdürü farklı denetim formları kullanmaktadır.

Uygulama birliği ise ders denetiminin denetçilerce değişmemesi uygulamalarının her öğretmen için aynı olması hangi alanların ölçüleceğinden herkesin haberdar olması durumudur (MEB, 2011a). Denetim rehberinde konuyla ilgili, denetim uygulamalarının etkin ve verimli olması bakımında denetmenin, öğretmen denetimlerini belli disiplin altında gerçekleştirip yapması için bir ortak tutum geliştirmesi, denetim yöntemleri ile raporlama işlemleri belli bir düzene göre sıralamasının önemi üzerinde durulmaktadır.

Ayrıca denetimlerdeki uygulama farklılıkları, denetimdeki hizmet alanlarının bir kısmının eksik bırakılması veya denetlenmemesi durumudur. Böylece durumun değerlendirilmesi, saptanması ve bununla ilgili olarak yapılan rehberlik ve düzeltme çalışmalarının eksik olması söz konusu olabilir. Denetimlerdeki bu farklı uygulama hangi denetmenin hangi alanların üzerinde durduğu öğretmenin kafasında soru işareti bırakır. Bu belirsizlik öğretmenin hazır oluşu üzerinde olumsuz etki ortaya çıkaracaktır (Gökalp, 2010). Bu nedenle denetmenlerin, denetimlerinde ortak kültür oluşturarak öğretmenlerden neler beklendiği konusunda şeffaf olmaları denetledikleri ders ve öğretmenler açısından yararlı olacaktır (Şahin, Çek ve Zeytin, 2011). Öğretmenin denetimde iyi bir performans göstermesi için önceden belirlenen görev ve sorumlulukları, denetim alanlarını ve denetimdeki ölçütleri bilmesi gerekir (Akşit, 2006). Benzer bir ifadeyle denetim sürecinde öğretmenlerin hangi konuda denetleneceklerini bilmeleri onların içten güdülenmelerini sağlar. Performanslarını artırır. Güdülenen ve performansı artan öğretmenin çalışmaları belirlenen araçlara göre

ölçülmesi, ortaya çıkan eksik ve kusurların ortaya çıkarılması belirlenip düzeltilmesi denetim bakımından önemlidir (Başaran, 2000).

Bununla beraber, denetçilerinin rol ve yeterlikleri denetmenlere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin, gelişmiş ülkelerdeki eğitim sistemlerinde öğretmenin değerlendirilmesinde süreç ve sonuçlar birlikte değerlendirilirken, Türkiye'deki eğitim sistemindeki öğretmenlerin değerlendirmesinde, genellikle süreç değil, sonuç değerlendirmeleri yapılmaktadır. Süreç değerlendirmesinde gerekli olan değerlendirme ve rehberlik yapılmamaktadır (Telci, 2011). Ayrıca Batılı ülkelerindeki, eğitim denetçilerinin en önemli görevleri program geliştirmek iken, Türkiye'den denetçilerin bu görevlerinde bahsetmek zordur (Başar, 2000).

Türkiye'deki ders denetimleri, hala eskiden yapılan klasik denetimlerin izlerini taşımaktadır. Öğretmen denetiminde durum saptamayla yetinilmekte, hata bulma eğiliminde olup; süreçte, durumu iyileştirici ve geliştirici etkinliklere gereken önem verilmemektedir. Genellikle kontrol ve raporlama esas alınmakta, öğretmen gelişimi üzerinde yeterince durulmamaktadır. Böylece yapılan denetim sistemlerinde denetlenenlerin memnuniyetsizliğini yapılan araştırmalarca göstermektedir (Gökalp, 2010).

Zamanımızda demokratik denetim veya modern denetim türünde, insan ilişkileri öne çıkmaktadır. Modern denetim anlayışını diğer klasik denetim anlayışından ayıran en önemli temel özellik, tanılamayı, değerlendirmeyi, düzeltmeyi ve geliştirme yönünü ön planda tutması, grup çalışmalarına, mesleksel rehberlik yardıma ve olumlu insani ilişkilere yer vermesidir (Başar, 2000). Diğer yandan, modern denetim anlayışı, öğretmenin mesleğinde gelişmesinde yardımcı olmayı amaç edinmektedir. Denetim, özellikle öğretmenin, kaliteli bir eğitim verilmesini sağlamayı, öğretmenin daha nitelikli olmasını amaçlamaktadır (Kazak, 2013).

2.1.4. Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunlar

Ders denetiminde karşılaşılan sorunların başında ders denetimini yapma biçimi, denetim sırasındaki denetmen ile öğretmen ilişkisi, ders denetiminde bunların birbirlerine yönelik tutumları öne çıkmaktadır (Erdem ve Eroğlu, 2012). Karşılaşılan bir başka sorun da öğretmenlerin ders denetiminin hangi ölçütlere göre yapılıp değerlendirildiğini bilmemeleridir. Değerlendirmelerde açıklık ilkesine tam olarak

uyulmadığından öğretmen denetimlerindeki olumlu ve olumsuz davranışların biçimi açıklanamamaktadır (Taymaz, 2011).

Ders denetimlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine herhangi bir katkı sağlamadığını, yapılan değerlendirmelerin, öğretmen başarısını ölçmekten uzak olduğu, objektif bir ölçme aracı kullanılmadığı denetim için ayrılan süre öğretmeni bütün yönleriyle tanıyıp değerlendirmesine yetmediğini açıklamaktadır. Ayrıca ders denetimi yapan denetmenlerin, öğretmenler için ihtiyaç olan açıklayıcı rehberlik ve güdülemelerde bulunmadığı; öğretmenlerin, denetmenlerin hal ve hareketlerinden memnun olmadığı dile getirilmektedir (İnal, 2008).

İnsan, doğası gereği yaptığı iş ya da işlemlerin bir başkası tarafından kontrol edilmesine temkinli yaklaşmaktadır. Bu durumun eğitim çalışanlarında yoğun bir şekilde görüldüğünü, denetimin rehberlik fonksiyonunun gözardı edilerek, denetim sürecinin bir an önce sonlanması için olası eksiklik ya da hataları gizlenmeye, işbirliğinden kaçınmaya çalışılmaktadır (Kocabaş ve Yirci, 2011).

Bundan başka karşılaşılan sorunlarda, ders denetiminde hata ve eksiklerin giderilmesi için önlemler önerilmesi yerine raporlanması yoluna gidilmektedir. Ders denetimlerinde süreklilik sağlanamamakta, uzun yıllar kurum içi ve kurum dışı hiç ders denetimi görmeyen öğretmenler bulunmaktadır (Taymaz, 2011).

Ayrıca denetimde yapılan davranışlar genellikle yapmacık, amaçtan uzak göstermelik ve yapaydır. Okul müdürünün geleceğini öğrenen öğretmenler sınıf içinde yapılması gerekli olan köşe, afiş ve resimler ile planları tamamlıyor. Öğretmenler sınıfını denetim için hazır hale getirip, dersteki çalışmalarını yaptığından daha fazla göstermeye çalışıyor. Dersteki ilişkiler, uygulamalar daha çok yapay olmaktadır. Böylece etkili ve objektif bir denetim yaşanmaması sorun olarak görülmektedir (Can, 2004).

Denetimin habersiz bir şekilde yapılması da karşılaşılan sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu baskın görüşünün yarar sağlayamayacağını belirtmektedir. Baskın denetim ile öğretmen derse başladıktan sonra müdürün sınıfa aniden girmesi halinde, öğretim etkinliği bölünecektir. Bu durumda öğretmen ve öğrenciler beklenmeyen bir denetçi ile karşılaşmaktadır. Bu beklenmeyen denetçiyle sınıfta baskın havası oluşacak, baskı ve korku hâkim olacaktır. Öğretmen ve öğrencinin gönüllü denetim sürecine katılımı olumsuz etkilenecektir (Taymaz, 2005).

Başar'a (2000) göre, denetimdeki sorunlardan bir diğeri de insandan ve sistemden kaynaklı sorunlar oluşturmaktadır. İnsandan kaynaklı sorunlar öğretmenlerin ve müdürlerin seçimi, yeterlikleri ve yetiştirilmeler ile ilişkili olarak uygulamada ortaya çıkan sorun ve aksaklıklar bulunmaktadır. Diğer gruptaki sorunlar ise eğitim denetiminin farklı birimlerce yürütülmesi, araştırma ve planlama gibi birimlerin tam işlevsel olmaması sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenler ders denetimin daha çok kontrol amaçlı, evrakların denetimi gibi biçimsel formalite denetimene ağırlık verilmekte, asıl olan rehberlik etme ve süreci geliştirme işlevinin yeterince denetimde yerine getirilemediği görülmektedir. Denetimi hata arama ve değerlendirmeye sınırlı tutmaktadır. Yapılan benzer sonuçlara pek çok araştırmalarda ulaşılmaktadır (Memduhoğlu ve Taymur, 2009).

Ders denetimde bir başka sorun olarak, öğretmenlerde var olan gergin ve huzursuz ortam dikkat çekmekte, en büyük sorun öğretmenlerin, okul müdürlerinin görevlerinin sadece açık arama olduğunun sanılmasıdır. Öğretmenler bu konuda ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Öğretmenler rehberlik amaçlı dahi sorulan sorulara cevap vermemektedir. Çünkü bunu söyledikleri zaman kendilerine karşı kullanacağı düşünülmektedir. Öğretmenler bu konuda denetçilere korku ve endişe ile yaklaşmaktalar (Kocabaş ve Yirci, 2011).

Ayrıca bir denetmen olan okul müdürünün okulda uzun süre görev yapıyor olmasından dolayı denetimin nesnellikten uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Çünkü okul müdürünün öğretmenle uzun süre aynı ortamda çalışması objektif değerlendirmeyi etkilemektedir (Kocabaş ve Yirci, 2011). Bu anlamda ortaokul müdürleri tarafından gerçekleştirilen ders denetimlerde karşılaşılan sorunlar şu şekilde açıklanabilir:

1. Ders denetiminde ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıkları düzeltmek yerine, düzeltilmeye çalışılmadan sadece rapor olarak kalmaktadır (Taymaz, 1984).

2. Ders denetimi sonunda denetim formunun hemen doldurulmaması ve öğretmenle genel bir değerlendirme yapılmaması, denetimin etkililiğini düşürmektedir (Başar, 2000).

3. Okul müdürleri, son yıllarda üzerlerindeki iş yükü fazla olması nedeniyle ders denetimi süreçlerine gerekli zamanı ayırmıyorlar. Öğretmen ve öğretimdeki ders denetimi için ayrılan süre öğretmenleri tanıyıp değerlendirmeye yetmemektedir (Dağlı, 2006).

4. Öğretmenler ders denetiminin ne tür ölçüt, araç ve gerece göre yapıldığını, ders denetim sonuçların yazıldığı değerlendirme formlarında ne tür sorular olduğunu bilmemektedir. Ayrıca değerlendirmelerde açıklık ilkesine tam olarak uyulmadığında öğretmenler denetim sonuçlarının güçlü ve zayıf yönlerini öğrenememektedir. Değerlendirmelerde, başarının objektif olarak ölçülmediği tezi yaygındır (Poyrazoğlu, 1977, akt; Taymaz, 2011).

5. Okul müdürleri ders denetiminde etkili denetim yapacak yeterliklere, bilgi ve becerilere sahip değildir ve kendi kafasındaki keyfi uygulamalar denetimi daha olumsuz hale getirmektedir (Kazak, 2013).

6. Ders denetimi süreci, sadece var olan mevcut durumun ortaya konulması olarak kabul edilmektedir. Ders denetimleri genel olarak evrakların incelenmesi şeklinde oluşmakta ve biçimsel bir uygulamadan öteye geçememektedir. Ders denetimi uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine çok fazla bir etkisi olmamaktadır ve yapılan denetim uygulamalarından istenilen sonuçlara ulaşılmamaktadır (Arslan ve Aslan, 2015).

7. Mevcut denetim uygulamalarından istenilen sonuçlar öğretmenlerin mesleki olarak gelişmelerinde fazla etkili değildir. Denetimler sadece durum saptamayla sınırlı kalmaktadır (Memişoğlu ve Ekinci, 2013).

8. Ders denetiminde ortaya çıkan bir negatif davranışın ve eksikliklerin rehberlik ve güdüleme ile düzeltilmeye çalışılması yerine sadece rapor tutmakla uğraşmaktadır. (Poyrazoğlu, 1977, akt; Taymaz, 2011).

9. Ders denetim faaliyetleri özellikle branş bazlı yetersiz kalmaktadır. Bunun sebebi ders denetimlerinin farklı branşlardaki kişilerce yapılmasıdır (Arslan ve Aslan, 2015).

10. Okulların amaçlarına ulaşmasında müdürlerin önemi artmakta fakat okul müdürlerinin öğretimin denetimi konusundaki uygulamalarının yetersizliği ön plana çıkmaktadır (Memduhoğlu, 2012).

11. Ders denetiminde süreklilik sağlanamamakta kendi okullarında yıllarca ders denetimi yapmayan müdür ve ders denetimi geçirmeyen öğretmenler bulunmaktadır.

Bu maddelerden hareketle Türkiye'deki ders denetimlerinde büyük sorun, denetimlerin bir öğretimi geliştirme aracı olarak kabul edilmemesi olduğu ileri sürülebilir. Ders denetimlerinde var olan durumun gözlem yoluyla ortaya konulması

önemli bir aşama olmakla birlikte öğretim kalitesinin artırılması olarak tanımlanabilecek asli amaca dönük adımlardan sadece biridir. Amaç öğretmenin öğretim becerilerine katkı ise öğretmenin de sürece dahil edilmesi son derece önemlidir. Ders denetimlerinin her aşamasında öğretmene süreçle ilgili beklentiler hakkında bilgi verilmeli ve görüşlerini çekinmeden açıklaması sağlanmalıdır. Öğretmenler tarafından sahiplenmeyen ve benimsenmeyen bir sürecin onların mesleki gelişimlerine katkı sağlamasının oldukça zor olacağı ileri sürülebilir (Duykuluoğlu, 2016).

Denetimde, hata ve eksiklerin giderilmesi yönünde çözümler üretmek yerine daha çok durum raporlaması yapılmaktadır. Okuldaki denetimi yapan kişinin okuldaki eksiklik ve aksaklıkları çözmek yerine raporlayıp dosyalaması bunları düzeltme girişimine yönelmemesi ve denetimde süreklilik esasına uyulmaması denetimin geliştirici durumuna aykırı davranmaktadır. Ayrıca ders denetimlerde genellikle öğretmenlerin neler yaptıkları değerlendirilmekte gelişime yönelik neler yapabileceği konuları göz ardı edilmektedir. Bu uygulamalar denetimdeki liderlik, eğiticilik, rehberlik ve yardım rollerine de uygun değildir.

2.1.5. Ders Denetim Süreci

Denetime ilişkin özelliklerden birisi de süreçleridir. Bunlardan önemli olanları, tanılama ve kontrol, değerlendirme ve düzeltme-geliştirme (Taymaz, 2011). Başar'a göre denetim sürecinde ele alınan öğeler planlama, uygulama ve yeniden düzenleme şeklinde açıklanmıştır:

Planlama, ders denetimlerin aksamaması için, ders denetimlerinin belirlenen takvimde yapılması gerekmektedir. Ders denetiminde bu planlamaya öncelik verilmeli, oluşabilecek ani gelişmeler için süre ayrılmalı, yapılan zaman planına öğretmenle birlikte titizlikle uyulmalıdır. Bu titizlikle denetim aksamalarının önüne geçilebilir (Başar, 2000).

Ders denetim zamanı belirlendikten sonra ders denetimi yapılacak öğretmenlerle bu konu hakkında bir toplantı yapılarak görüş alış verişinden bulunulmalıdır. Denetim amaçlarının önceden ilgili kişilere paylaşılması, denetimdeki beklentilerin önceden ortaya konması, denetim sırasında diyalogu kolaylaştırılır, yalan yanlış anlamaları, karşı tavırları azaltır. Denetim sırasında iş ve işlemlerin gözetilmesi için kullanılacak araçlar belirlenmelidir. Planlama bölümünde yapılacak denetimin hangi araçlarla, hangi

ölçütlerle, hangi ölçümlere göre nasıl değerlendirileceği, plan bölümünde belirlenmelidir (Başar, 2000). Denetim etkinliklerinin amacına ulaşmasında planlama aşaması kritik bir öneme sahiptir. Sağlıklı bir değerlendirme ve geliştirme etkinliği yapabilmek bu süreçteki verilere bağlıdır (Yıldırım, 2007).

Planlama bölümünde okul müdürü okulun özelliklerini göz önüne alarak örgütsel amaçlara ulaşmak için ders denetimi ile ilgili uygun araç gereç hazırlaması, kendini ve öğretmeni ders için hazırlamasıdır. Öğretmen konuyla ilgili yeni bilgiler elde ederek morali, heyecanlı bir şekilde derse hazırlanmalı, sınıfa girdiği andan itibaren kendini yalnızca derse motive olabilecek hale getirmeli; daha öncesindeki konularla ilişki kurarak öğrencileri derse hazırlamalıdır (Başar, 2000).

Ayrıca denetimin hızlı yapılabilmesi için denetimden önce öğretmenlerden istenilecek gerekli bilgi ve belgeler, denetimin gün ve saati, hangi ders denetlenecekse öğretmenle birlikte önceden planlamalıdır. Okul müdürü öğretmenin planlarını, diğer evraklarını ders öncesinde incelemelidir. Yaptığı sınav ve verdiği ödev belgelerini sınav sonrasına bırakabilir. Bu evrakların incelemesini ders içinde yapmamalıdır. Yapması durumunda amacı öğretmen ve öğrencilerin gözlem durumu oluşmaz, sınıf ortamı bozulur, okul müdürü tam gözlem yapamaz, gözleminde geçerliliği ve güvenilirliği azalmış olur. Okul müdürü denetimi planlı yaparsa bir ders saati gözlem için yeterli olabilir. Fakat bazı durumlarda, öğretmen farklı derslere girip okutuyorsa, bunlar için ayrı gözlem yapılmalıdır. Okul müdürlerin görev gereği yıl içinde sürekli olarak gözlem yapmalıdırlar (Başar, 2000).

Okul müdürü ne kadar iyi bir gözlemci olursa olsun, dikkatini nerede toplayacağı konusu en sık karşılaşılan sorunlardan biridir. Sınıf ortamı, çok basit bir olay ya da durum gibi görünse bile üzerinde saatlerce tartışılacak karmaşıklık taşır. Bu karmaşıklığın en önemli temel faktörleri ise öğrenci, öğretmen, ortam ve araç gereçler oluşturur (Aydın, 2012).

Sınıfın, öğretimin gerçekleştiği en önemli mekânlar olduğu bilinir. Hatta okulda sınıf ortamı öğretimin yapıldığı, öğrenmenin gerçekleştiği en önemli yerdir ve bu nedenle genellikle ders denetimi de sınıflarda gerçekleştirilir. Gerçekleşen ders denetimleri sadece öğretimin bazı evrelerine katkı sunma, öğrenci ve öğretmenlere yardım, yıllık planın izlenmesi geleceği yönelik planlama ve öneriler getirmek için

gerçekleştirildiği gibi aynı zamanda öğretmenin iş doyumunu sağlamak için de yapılır (Yalçınkaya, 1992).

Denetim süreçlerinden ikincisi olarak görülen *uygulama* ise planlama sürecinde planlamaya alınan işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlar. Dersin uygulama sürecinde konu ve amaç öğretmenlere tanıtılmalı, dersin ve konunun amacına uygun öğretim yöntemlerinin seçimi yapılır ve başarıyla kullanımı sağlanır (Başar, 2000).

Bu sürecin nasıl işleyeceği ve bu işleyişte nelerin gözetileceği, doğru bilgilerin elde edilmesi, en önemli konulardandır. Doğru bilgilerin elde edilmesi, sistemli iyi gözlem yapmakla olur. Gözlem, yapılan bir işin veya işi yapan iş görenin değerini biçme, onu tanıma sürecidir. Gözlem sonucunda öğretmenin sergilediği rollerden elde edilen veriler değerlendirilerek birbiriyle karşılaştırılır. Sağlam veriler elde etmek öğretmenin rollerinin iyi gözlenmesi ile olur (Göktaş, 2008).

Çünkü bir öğretim günü içinde öğretmen görevlerini yerine getirmesini sağlayacak pek çok rolü üstlenir. Bu roller yalnızca geleneksel “bilgi aktarımı” rolünü değil, öğrencilere kişisel sorunları gibi “danışmanlık” rolünü de içerir. Ayrıca öğrencilerin aileleri ile ilgili konularda “sosyal hizmetler” rolü, öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek, sınavlar ve raporlar hazırlamak gibi “değerlendirici” rolü; kaynak aramak, grupları örgütlemek, amaçları oluşturmak gibi “yönetici” rolünü de yerine getirmek durumdadır. Sınıf yaşamı çok yoğun ve hızlı değişen bir özellik taşır ve bir öğretmen bu rollerden bir kaçını aynı derste oynamak zorunda kalabilir (Wargg, 1994, 5, akt; Aydın, 2012, 77).

Öğretmen ve öğrenci rollerinin, sınıf ortamı ve ekipmanların çok farklı olması sınıf gözlemlerinin de amaca göre değişen bir nitelik kazanması ve her geçen gün farklılaşmasını getirmiştir. Bazı gözlemciler bir derste öğretilen fen ve yabancı dil gibi belli bir konunun içeriğine ve öğretim yaklaşımına konsantre olurlar. Bu durum onların sayısal ya da niteliksel yaklaşımı benimseme düzeyleri ile ilgilidir. Eğer yönetici, öğretmenin yeterince öğrenciyi sözel çalışmalara katamadığını gözlediyse her bir öğrencinin soru ve yanıtlarını kaydedeceği bir liste tutabilir. Ya da öğretmenin anlatım yeterliliğini düşük bulduysa ve geliştirilmesi gerektiğine inanıyorsa, öğretmenin gerçek durumunu görebileceği bir ses kaydını alarak bunun üzerinde önemle durabilir (Wargg, 1994, 8, akt; Aydın, 2012, 78). Sınıf içinde okul müdürünün gözlem yapmasının çeşitli amaçları vardır. Bu amaçlar şunlardır (Hyman, 72, akt; Aydın, 2012, 88):

Raporlama: Bir öğretmen, okul müdürü tarafından gözlediği zaman ayrıntılı olarak sınıfta neler olup bittiğini raporlaştırabilir. Eğer okul müdürü gözlemlerine dayalı olarak hazırladığı ayrıntılı raporları öğretmenle paylaşırsa, öğretmenin neler yapması gerektiği konusunda daha ciddi adımlar atılabilecektir.

Uyumsuzluğun artırılması: Gözlem yapma amaçlarından biri de uyumsuzluk kavramının geliştirici bir araç olarak kullanılmasıdır. Bir öğretmen gösterdiğini düşündüğü davranış ile gerçek davranış arasındaki farkın yarattığı rahatsızlık uyumsuzluk olarak tanımlanabilir. Olan ve olması gereken arasında farkın yarattığı gerilim, öğretmeni bu rahatsızlığını ortadan kaldıracak davranışlar sergilemeye güdüleyecektir. Okul müdürü ayrıntılı gözlem raporları, bu uyumsuzluk duygusunu yaratarak, olması gereken davranışlar gösterme konusunda öğretmenleri uyaracaktır.

Farkındalık oluşturma: Öğretmenin değişebilmesi için en önemli kaynak farkındalık oluşturarak öğretmenin konunun önemini fark etmesini sağlamaktır.

İlgi mesaj vermek: Sınıf gözlemleri aynı zamanda öğretmenlerin yaptığı işin önemini takdir edildiği fırsatlar olmalıdır. Sınıf ortamı öğretmenlerin yasal sorumluluk olarak üstlendikleri çalışmalarını sergiledikleri kişisel alanlardır. Okul müdürleri öğretmenlerle olumlu bir dil kullanarak, işlerini ne kadar başarılı bir şekilde yaptıklarını başkalarına gösterme ve kendisi ile gurur duyma fırsatını ve hakkını ifade eder.

Görev tanımlarının gerçekleştirilmesi: Öğretmeni gözlemek okul müdürünün yasal görev ve sorumluluğudur. Bunu gerçekleştirme amacı ile okul müdürünün denetim yapması zorunludur.

Bunun için yapılan sınıf içi gözlemler, öğretmenlerin kendi davranışları üzerine düşünmelerini sağlayacak, onların mesleki gelişmeleri konusunda istek ve duyarlıklarını artıracak, daha da önemlisi nasıl değişmeleri gerektiğinin ipuçlarını verecektir.

Değerlendirme sürecinde ise toplanan verilerin sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılıp değer yargısında bulunulması (Bursalıoğlu, 1982) nelerin öğrenilip öğrenilmediğini ortaya koyup amaca ulaşma düzeyini belirleyip, tespit edilen verilerden nasıl yararlanılabileceğini görüşülmesi, dersler için dönütler sağlanması gibi işlemleri içerir (Taymaz, 2011).

Denetim sürecinde değerlendirme sonucunda ortaya çıkacak olan son etkinlik düzeltme ile geliştirme dir. Değerlendirmede ortaya çıkan eksiklerin giderilmesi, fazlalıkların atılması, yapılan yanlışların doğruyla değiştirmesi, hedeflenen amaç ve

planlardaki sapmaların düzeltilmesi, daha verimli sonuçlar için önerilere ulaşılması, bu süreç içerisinde olur (Başar, 2000). Denetim kavramının önemini, amacını belirleyen süreç budur. Zaten denetimin asıl amacı da tespit veya kanıtlama değil bizzat geliştirmektir (Bursalıoğlu, 1982). Bu süreçlerin çembersel ilişkisi örgütün geleceği için önemlidir.

Bazı araştırmalarda ise, ders denetimini, gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz ve gözlem sonrası görüşme ile görüşme sonrası analizi gibi süreçleri ele almaktadırlar (Köklü, 1996):

Gözlem öncesi görüşmede, gerçekleştirilmesi istenen en temel amaç, okul müdürü ile öğretmen arasında karşılıklı güven ve işbirliğinin kurulmasıdır. Bu işbirliği, enetimden önce kurulmalıdır. Çünkü kurulan bu olumlu hava ders denetiminin diğer süreçlerinde de kendini gösterip etkili bir denetim olması sağlayacaktır.

Gözlem aşamasında, öğretme-öğrenme etkinlikleri sağlam analiz edilerek verilerin elde edilmesi için okul müdürü ile öğretmenin birlikte çalışması uygun yöntem teknikler kullanması gerekmektedir. Bu yöntem tekniklerle gözlem aşamasında belirlenen doğru ve yanlışlar, eksiklik ve fazlalıklar, okul müdürü ile öğretmen tarafınca birlikte veya ayrı ayrı analizleri yapılarak, belirlenen ölçütlerle karşılaştırılarak, uygunluk durumları saptamaya çalışılır.

Gözlem sonrasında oluşan görüşmede, öğretmenin kendisi hakkında bilinen veya bilinmeyen ile okul müdürünün öğretmen hakkında ulaştığı bilgiler ortaya konulur. Burada öğretmenin bilinen güçlü yanlarının vurgulanarak geliştirilmesi sağlanır. Zayıf olan yönlerin de güçlendirilmesi, olumlu bir seviyeye ulaşması için okul müdürü ve öğretmen bir arayış içerisine girerek düzeltmeyi sağlar. Bununla ilgili ortak bir görüş oluşturup çözüm önerilerini ortaya koyarak öğretim sürecinin geliştirilmesini sağlar. Bu görüşmede okul müdürü ön yargılardan, saplantılardan uzak durarak yardım edici, sevecen, sıcak ilişkileri benimsemiş bir tutum ve davranışta olmalıdır.

Görüşme sonrası analizde ise, okul müdürü, denetimin analizini yapar. Süreci de denetler. Çünkü denetim için süreç esnasında geliştirilmelidir. Okul müdürü, bu şekilde, denetim döngü aşamasının zayıf kalan yanlarını güçlendirerek denetim sürecinin de gelişmesi istenilen seviyeye getirilmesi sağlayacaktır.

Böylece ders denetim sürecindeki uygulamalar, ilkeler ne kadar iyi bir şekilde ortaya konulmuşsa da denetimi yapacak kişinin bu konuda etkisi net bir şekilde belirleyici unsur olmaktadır. Ders denetiminin asıl amacı öğretimdeki süreci geliştirmek, öğretim etkinliklerinin kalitesinin arttırmak ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak olduğundan dolayı ders denetimi yapan kişilerinde bu konuda öğretmenlere rol model olacak ve eğitimcilerin gelişimine katkı sağlayabilecek niteliklere haiz olması gereklidir (Duykuluoğlu, 2016).

2.1.6. Ders Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Ders denetiminde bazı hususlar göz önüne alınarak ders denetiminin amacına ulaşabilmesi sağlanır. Böylece ders denetimlerinde şu esaslar göz önünde bulundurulmalıdır (MEB, 2011a):

1- Okul müdürü “Öğretmen Değerlendirme Formu”ndan yararlanarak ders denetimini yapar.

2- Okul müdürü, öğretmenle birlikte ders saatinde gözlemin yapılacağı mekana gider; öğrencilerin tümünün görebileceği uygun bir yerde oturur. Ders süresince öğretmen ve öğrencilere müdahale etmez. Onların dikkatini bazacak davranışlardan kaçınır. Ders ortamının doğallığını korur. Denetim esnasında sınıftaki bir üye gibi davranır.

3- Gözlenen davranışlarla ilgili olarak gerektiği zaman öğrencilerin hazır bulunuşluk durumu ve imkânlar göz önüne alınarak öğrenci ve öğretmenlere soru sorar, açıklama yapar, bilgi ve belge ile ilgili döküman istenebilir. Gerektiğinde değerlendirme için kısa notlar alır. Ders bitiminde öğretmenle birlikte sınıftan çıkar.

4- Okul müdürü, ders denetimi esnasında öğretmenin denetimden sonra da okuldaki görevine devam edeceğinden dolayı görülen eksiklikler için öğretmeni rencide edici konuşma, tutum ve davranışlardan kaçınır. Görülen eksiklikler denetim sonunda öğretmenle paylaşır ve yapılan değerlendirmeler kesin olarak bir sonuca bağlanır.

Böylece okul müdürü ders denetimini bir plan doğrultusunda, öğretmen değerlendirme formuna göre değerlendirme yapmalı, öğretmene önceden haber vererek öğretmenle birlikte sınıfa girmeli sınıfın bir üyesi gibi davranmalı, ders bitiminde ise öğretmene olumlu veya olumsuz dönüt vermelidir. Ayrıca ders denetiminde şunlara da dikkat edilmelidir (Köklü, 1996):

1. Öğretmen ile okul müdürü arasında güven verici, hoş görüye dayalı bir iklim ortamı yaratılmalı, ders denetiminden önce öğretmenle az bir sürede olsa görüşme yapması, öğretmenin ne yapacağı konusunda fikir alış verişinde bulunulmasna dikkat edilmeli,

2. Öğretmen işe güdülenmeli, okul müdürü öğretmen ile emredici bir tavır ilişkisinde uzak durmalı, yapılacak çalışmalarda, alınacak kararlara bizzat öğretmenin katılmasını sağlayacak davranışlar sergilemesine dikkat edilmeli.

3. Varolan durumu belirleme amacı ile gözlem ve kontrol yolu ile elde edilen verilerin, öğretmenle birlikte analizi yapılarak, ne yapılması gerektiği ile ilgili ortak görüşler belirlenmeli, çalışmada ön yargılardan uzak, nesneliğe dayalı, tarafsız davranış göstermesine önem verilmeli.

4. Okul müdürü, öğretmenin eksik ya da hatalarını nesnel ölçütlerle öğretmenle birlikte belirlenmeli, bu eksikleri öğretmen tarafından kabul edilebilir duruma getirmeli, öğretmenin bu konunun farkına varmasını sağlamalı, öğretmenin güçlü yanlarını vurgulamalı.

5. Okul müdürü, eğitim öğretim süreciyle ilgili alanlarda kendini iyi yetiştirmiş olmalı, uzmanlık davranışlarıyla, bilgisiyle kendini, öğretmen tarafından kabul edecek duruma getirmesine de dikkat etmelidir.

2.1.7. Ders Denetim İlkeleri

Örgütler belli ilkelere bağlı kalarak amaçlarını gerçekleştirebilirler. Bir örgütte ilkeler örgütün iskeletini oluşturur politikalarını belirler (Açıkalın, 1980). İlkeler denetimdeki uygulamalara yol gösterir. Denetimde okul müdürü ile öğretmen arasında karşılıklı ilişkilere yön verir. Denetimde zorlayıcı, betimleyici ve neden sonuç ilkeleri bulunmaktadır. Zorlayıcı ilkeler denetimin nasıl yapıldığı, betimleyici ilkeler eğitim ile denetim amaçlarının gerçekleşmesi için etkisi olan değişkenler arasındaki ilişkileri açıklar. Denetimin diğer ilkesi ise neden sonuç belirleyicilik ilkesidir. Bu da denetimdeki uygulama sonuçlarına yer verir (Baransel, 1979).

Eğitimin amaçlarının gerçekleşmesi için belirlenmiş denetim ilkelerine uymakla mümkün olur. Denetimin amaçlarına ulaşılması ilkelere bağlı olup bu ilkelerin her alanda değişmesi ve gelişmesine rağmen temel alınan belli ilkeler bulunmaktadır.

Bunlar, denetim etkililiği, ders amaçlarının gerçekleşmesi için son derece önemli olan ilkeler; *planlılık, amaçlılık, süreklilik, nesnellik, bütünlük, durumsallık, açıklık ve demokratiklik* olarak sıralanabilir (Cengiz, 1992):

Planlılık: Denetim yapılmadan önce süreç içinde belli bir sıraya alınan etkinlikler denetim planı ilkesine girmektedir. Denetim de ilkeler temelinde gerçekleştirilip yapılır (Düzey, 2017). Plan, bir işin, gerçekleşmesi için uyulması gereken tasarı olarak olarak tanımlanabilir (TDK, 2000). Örgütte amaç belirlenip ortaya çıktıktan sonra bu amaca ulaşmak için bir plan tasarlanır. Bu tasarlanan plan doğrultusunda işlerin ne kadar amaca uygun gittiği sonrasında neler olabileceğine rahatlıkla ulaşılır. Böylece planlılık denetimin niçin yapıldığı, nelere ulaşmak istenildiği konusunda denetçiye bilgi verir. Her denetsel işlem, varmak istenen sonuç belirlenerek öncesinden planlanmalıdır. Plan, geleceğe hazırlıklı olmak, kaynakların israf etmeden etkili kullanılmak için gereklidir. Örgütlerde yapılacak işlerin uyumunun sağlanması plan ile sağlanır (Başar, 2013).

Amaçlılık: Her etkinlik gibi denetim de amaçlı olmalıdır. Önceden belirlenen amaçlara göre yapılır. Belli bir sonucu elde etmek için amaç belirlemek her zaman şarttır. Amacı olmayan her girişimin, dayanak ve gerekçeden yoksun olduğu ve tamamen kayıp bir çalışma olduğu herkesçe bilinmektedir. Amacı olmayan denetim de sadece kayba neden olacaktır. Denetimin en önemli amaçlarından biri, öğretmen ve öğrencilerin görüş ufuklarını genişletmektir. Bir diğer amacı da sürece katılanlarda gelişme isteği oluşturmaktır (Aydın, 2011). Denetimdeki temel amaç, okulun amaçlarını gerçekleştirme derecesini ortaya çıkarmak, denetimde daha iyi sonuçlar almak için gerekli tedbirleri almak ve alınan bu tedbirlerle okulun güç kaybetmesini önlenerek gelişmesini sağlamak ve sürekli hale getirmektir (Aydın, 2012).

Süreklilik: Denetimde süreklilik esastır. Ders denetimiyle başlayıp değerlendirme ile son bulan eylem değildir. Denetim sürekli olmazsa bazı düzeltme ve değişiklikler yeni yapılacak denetime kadar sürer sonrası devam etmez. Denetimin etkili ve amacına ulaşabilmesinin en önemli koşulu sürekliliktir (Taymaz, 2011). Denetimde süreklilik ilkesi ile denetim yapıldığında, daha önceden yapılan denetimlerin takibi önceki denetsel işlemlerin takibi kolaylaşır. İşlerin yapılması konusunda sürece hakim olunur (Düzey, 2017). Denetim sürekli olmazsa denetimden sonra yapılan etkili çalışmalar yavaşlar ve gerekli düzeltmeler yapılmaz.

Nesnellik: Denetim, nesnel bulgulara ve bilimsel esaslara dayalıdır. Nesnellik herkes için aynı olan somut kavramlardır. Bu ilkedeki amaç, denetimde yanılığın oluşmamasıdır. Nesnelliğin olması için denetmen, tarafsız davranacak, duygularına göre hareket etmeyecek, akıl duygulara hakim halde olacaktır (Başar, 2013). Denetim sürecinde, nesnel ölçütler kullanmak, bilimsel bulgulardan yararlanmak, olay ve işgörenler hakkında tarafsız olmak, yargıları somutlaştırmak ve duygulara hakim olmak gerekir. Denetimin nesnel olmasının en önemli sonucu bilimselliktir. Denetim esnasında toplanıp ve değerlendirilecek verilerin geçerli ve güvenli olmasının koşullarından birisi de nesnelliktir (Başar, 2000). Denetimde ölçü gibi araç ve gereçlerin kullanılması nesnellik için önemli koşullardır (Göktaş, 2008).

Bütünlük: Denetimi bir bütünlük içinde görüp değerlendirmelidir. Denetimde, bütünlük esastır. Bütünlük ilkesi içerisinde olgular her yönüyle görüp değerlendirmeli, kapsamlı düşünmeli, olguları etkileyen tüm değişkenleri ve bu değişkenlerin bir biriyle olan ilişkilerini hesaba katarak bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Böylece, birkaç değişken kullanılarak toplanan bilgi ile bütün hakkında yargıda bulunulmamalı, denetlenen durumun tamamı ele alınmalıdır. Denetimde bir duruma-sonuca etkisi olacak her şey hesaba katılmalı tek bir taraf sorumlu tutulmamalı, bütün olarak değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin öğrenci başarısızlığında birçok etken rol almasına rağmen sonucun sadece öğretmene veya arkadaş grubuna bağlanması yanlış bir durum olur (Başar, 2013).

Durumsallık: Durumsallık koşulların etkilediği her şeyin göz önünde tutulması demektir. Durumsalda oluşan farklılıklar süreç ve sonuçları da farklı hale getirir. Farklı koşullarda çalışan insanlardan aynı sonuçlar beklenmemelidir. Durumsal farklılıklar, koşulların nicel ve nitel düzeyini etkileyerek aynı kişiler, farklı durum ve ortamlarda farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıklar, değerlendirmede gözönüne alınıp dikkat edilmezse değerlendirme sonuçları yol gösterici olmaktan çok yanıltıcı bilgiler verecektir (Başar, 2013). Denetimde öğrenci, okul, çevre ve bütün koşullar ile mevcut durum dikkate alınmalıdır.

Açıklık: Yönetici açık bir şekilde uygulanacak olan yöntemleri bu süreçte ortaya koymalıdır. Yöneticinin açık olması, gerçekleri olan şekliyle ortaya çıkararak nesnelliği sağlayacağı gibi, işe katılımı da sağlayacaktır ve kendisine olan güveni artırmış olacaktır. Çalışanlardan neler beklendiğinin net bir şekilde açıklaması, belirsizlik

tehlikesini de ortadan kaldırır ve çalışmalarını daha sistemli hale getirir (Başar, 2000). Kapalılık ve gizlilik, bilinmesi istenmeyen şeylerin varlığı, haksızlığı barındırması ve yanlış koruması, gizlenmesi daha kolay olur, bu nedenle de gizlilik yerini her zaman açıklığa bırakmalıdır. Yerini açıklığa bırakmakla amaçlara ulaşmak daha kolay hale gelir (Başar, 2013).

Demokratiklik: Eğitim örgütlerinde, denetim demokratik olmalıdır. Eğitimde denetim demokratik olmazsa, otokratikliğin tüm sakıntılarını taşır. Demokratiklik ilkesi tüm eğitim örgütlerinde kullanılmak zorundadır. Okul müdürü demokratik bir lider olmalı, yetkiden çok etkisini kullanmalı, işbirliği ve ödülü, iyi kullanmalıdır (Başar, 2000).

Yönetici denetimden geçen herkesin düşüncelerine açık olmalıdır. Denetim, katılanların işbirliğini ve demokratik katılımını esas alır. Bu denetleneni bilinçlendirir, özdenetime götürür (Başar, 2013).

Öz (2003) ise denetimde şu ilkelere dikkat edilmesi gerektiğini söylemiştir:

1. Denetim öğretmenin geliştirilmesi içindir.
2. Yönetim ve denetim bilimsel olarak birbirinden ayrılamazlar.
3. İyi bir denetim demokratiktir, uzmanlık ister. Araştırmalara ve bilimsel son verilere dayanır.

2.1.8. Ders Denetiminde Kullanılan Gözlem Formları

Sınıf içinde öğretmenin yaptığı çalışmalarının planlı olarak bütün yönleriyle denetlenmesi, gözlenmesi ve bu ulaşılan verilerin kayıt altına alınması için kullanılan formdur. Bu formlar öğretmenlerin derslerde yaptıkları çalışmaların gözlem sonuçlarını aynı ölçütlere göre ve sistemli bir şekilde yazılması ve değerlendirilmesinin yapılması için hazırlanır ve kullanılır. Bir denetçi olarak okul müdürü, önceden belirlenen formlara göre öğretmenin sınıf içinde yaptığı çalışmalarını, uyması gereken kuralları saptar ve formlara çalışmaların puan seviyesini yazar. Bu puanların sayısal değeri ile aritmetik ortalamaları alınarak denetlenme başarısı belirlenir. Bu formların denetimde kullanılmasının amacı gözlemi yapılan öğretmenin etkinlik ve davranışta başarılı, başarısız olduğu tespit edip bu konuda öğretmene yardımcı olmasıdır (Taymaz, 2005).

Ortaokullarda ders denetimi öğretmenlerin sınıf içindeki başarısını değerlendirmek ve geliştirmek amacı üzerine önceden belirlenen ilkelere uygun olarak yapılır. Okul müdürünce yapılan ders denetiminde gözlenmesi gereken çalışmalar,

öğretmenin yaptığı çalışmalar kıyaslanarak, ortaya çıkan puan değerine göre takdir edilen puan yazılır. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinde ders denetimi için denetimin amaçları, ilkeleri sıralanmış ve branş öğretmenlerin denetiminde standart form kullanılması gerekli görülmüştür. Yapılan planlı gözlem sonucunda maddeler şeklinde sıralanmış faktörler her biri karşılığında yazılan puan değerine göre değerlendirmesi yapılarak takdir edilen puanlar ilgili maddenin bölümüne yazılacaktır (Taymaz, 2005).

Ders gözlemini kolaylaştırmak ve tüm denetçiler için denetimi standart bir duruma getirmek amacı ile hazırlanan “Öğretmen Değerlendirme Form’unda *Ek 4* te belirlenen değerlendirme alanları dikkate alınır. Belirlenen form iki bölümden oluşur; İlk bölümde evrak incelenip değerlendirilir, ikincisin de ise ders gözlemi için değerlendirme alanları bulunmaktadır.

Ders gözleminde denetmene yardımcı olunması için “Öğretmen Genel Yeterlilikleri” kapsamındaki göstergelerden yararlanılarak öğretmen değerlendirme göstergeleri oluşturulmuştur. Form üzerinde yapılacak değerlendirme alanlarına ilişkin tespitlerine “Açıklamalar” bölümünde not alınmasına yer verir. “Öğretmen Değerlendirme Formu”nda yer alan değerlendirme maddeleri ile “Öğretmen Denetim Rapor”undaki *Ek 5* değerlendirme alanındaki maddeler aynı olup kısa açıklaması şeklindedir. Raporun sonunda öğretmenin derste veya ders dışında yaptıkları çalışmalarıyla denetmen üzerinde bıraktığı olumlu veya olumsuz kanaati hakkında görüşe yer verir.

2.2. Türkiye’de Ders Denetimin Tarihsel Gelişimi

Denetim insanlık tarihi ile başlar. İlk çağlardan günümüze kadar insanların tüm yaşantısında bir denetim olayı gözlenmektedir. İnsanın kendi kendisinin ve diğer fertlerinin davranışlarının denetimi, sonra kurumların yapılan iş ve işlemlerin denetimi daha sonrasında yönetenlerin denetimine kadar uzanan bir alanda sürekli bir denetim olmuştur (Şahin, Elçiçek ve Tösten, 2013).

Bu süreklilik günümüzde de devam etmektedir. Bilgi çağının gerektirdiği yeterliklere sahip insanların yetiştirilmesinde en önemli görevi üstlenen okulların, kendilerine yüklenen toplumsal sorumlulukları yerine getirme amaçlarını gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesi ve varlık nedenleri denetim süreciyle olanaklıdır (Ceylan ve

Ağaoğlu, 2010). Gelişen ve değişen dünyada, gelişen yenilikler karşısında yeni üretim ve amaçlara cevap verebilecek eğitim uygulamaları denetim ile güncel tutulmaları vazgeçilmez hale gelmiştir.

Türkiye’de, denetim süreci ilk TBMM’nin açılmasından sonra 1 Mayıs 1920’de milli eğitim hizmetlerinin tümü Maarif Vekâletine vermesiyle başlamıştır. İlk defa eğitim sisteminde denetim ile ilgili olan; tetkik, tahkik, irşat, murakabe, muayene, tahkikat, soruşturma, denetim, denetleme gibi kavramlar kullanılmıştır (Taymaz, 2011). Denetim, eğitimin bir kamu hizmeti olarak ele alınması ile başlamış ve eğitim kurumlarının yaygınlaşıp gelişmesine bağlı olarak çeşitli aşamalardan geçilmiştir. Cumhuriyet döneminde 1923 yılında Maarif Müfettişleri Talimatnamesi ile İlköğretim Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimat yürürlüğe konularak Maarif Müfettişleri adıyla anılmıştır. Sonrasında, 1923 yılında yürürlüğe konulan İlköğretim Müfettişlerinin Görevlerine İlişkin Yönetmelik teftişle ilgili ilk çalışma olmuştur. 3 Mart 1924’te ise, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm eğitim kurumları Maarif Vekâletine (Eğitim Bakanlığı) bağlanmıştır (Taymaz, 2011). 1925 yılında ilk defa “Maarif Müfettişleri Kongresi” Konya’da yapılmış ve bu toplantıda “Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin Hukuk Selahiyet ve Vazifelerine Dair Talimat (eğitim müfettişlerinin yetki ve görevlerini” hazırlanmıştır (Öz, 2003).

Denetçilerin seçilmesine ilişkin ilk belge ise, 1927 tarihli "İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi" sayılabilir. Bu talimatnameye göre ilköğretim denetmeni olabilmek için, ilk öğretmen okulu mezunu olup ilkokullarda beş yıl öğretmenlik yapmış ve 24-45 yaşları arasında olmak gerekiyordu. İlk öğretmen okulu müdür, müdür yardımcıları ile eğitim dersi öğretmenleri, isterlerse denetmen olabiliyorlardı. Denetmen seçme ve atama işlerini, Milli Eğitim Müdürleri veya Maarif Emirleri doğrudan yapabiliyorlardı. "İlk Tedrisat Müfettişliğine Talip Olanların Seçilmesi Tarzları Hakkında Talimatname" ye göre, 25 yaşını bitirmiş olan ilk öğretmen okulu müdür ve öğretmenleri ile en az iki yıl öğretmenlik yapmış "orta muallim mektebi" mezunları sınavsız olarak bu talimatname ile denetmen olabiliyorlardı (Başar, 2000).

1933 yılında denetçilerin, görev, yetki ve sorumlulukları Bakanlık Teftiş Kurulu’nun oluşmasıyla yeniden tanımlanmıştır (Memduhoğlu, Aydın, Yılmaz, Göngör ve Oğuz: 2007). 1945 yılında yayınlanan İlköğretim Müfettişleri Staj Yönetmeliği de, ilköğretim müfettişlerinin en az bir yıllık zorunlu stajlarının beş ayını atandıkları

bölgenin köy enstitüsünde, bir ayını milli eğitim müdürlüğünde, altı ayını ise bakanlığın uygun gördüğü bir müfettiş yanında geçirmelerini zorunlu kılmıştır (Başar, 2000). 5 Ocak 1961 tarihinde yürürlüğe konulan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda ilköğretim Müfettişlerinin yetiştirilmeleri ve görevleri açıklanmış ve buna dayalı olarak çıkarılan 1969 tarihli ilköğretim müfettişleri Yönetmeliği 1990 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

5 Ocak 1961 gün ve 222 sayılı yasanın 23. maddesi ile “İlköğretim kurumlarının rehberlik, teftiş ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere ilköğretim müfettişleri görevlendirilir” hükmü uygulanmaya başlamıştır. 1962 yılında yürürlüğe giren “İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliğinde” ise ilköğretim müfettişlerinin görevleri kısmında; öğretmen, eğitmen ve yöneticilerin iş başında yetiştirilmeleri, mesleğe hazırlanmaları ile kendilerine müfettişlerin rehberlik etmesi gibi hususlara yer verilmiştir. Daha sonra aynı yıl içerisinde yapılan 7. Milli Eğitim Bakanlığı Şurasında; teftiş sisteminin öğretmeni iş başında yetiştirmeye yönelik olması, müfettişlerin gruplar halinde belli bir bölgede belirli bir süre görev yapmaları ve müfettişlerin kullandıkları teftiş formlarının geliştirilmesi ve sonuçlarının öğretmen ve yöneticileri geliştirmeye yönelik olması görüşülmüştür (Ece, 2007).

Ayrıca yapılan şurada; ilköğretim müdürlükleri, ilköğretim kurumları, halk eğitim kurumları ve bu kurumlarda görevli öğretmenlere, rehberlik edilmesi ve yetiştirilmesi, bu kurumlarla ilgili inceleme ve araştırmaların yapılması, okul araçlarının seçimi ve okul binalarının yapımı konularını içermektedir (Aydın, 2011).

1967 yılında hazırlanan Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde, ders denetimlerinde dikkate alınacak hususlardaki karışıklığı ortadan kaldırmak ve kaynak yetersizliğini çözümü için “Ders denetimlerde dikkate alınacak esaslar” adlı kitabı bastırarak müfettişlerin ve araştırmacıların istifadesine sunmuştur (Öz, 2003). 1970 yılında ise 1261 sayılı kanunla Teftiş Kurulu Başkanı Milli Eğitim Bakanlığı Şurasının tabii üyesi sayılmıştır (Taymaz, 2011).

27 Ekim 1990 tarihinde yeni bir İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği yayınlanmış ve buna bağlı olarak 27 Ekim 1991 tarihinde ilköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi yürürlüğe konulmuştur. Bu yönergeyle öğretmen ders denetimi yapılmaktadır. Öğretmen ders denetiminde, öğretmenler okuttukları sınıf veya derslerle ilgili olarak planlama, hazırlık çalışmaları, izledikleri öğretim metotları,

öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve davranış durumları, sosyal etkinliklere katkıları, yönetici ve öğretmenlerle ilişkileri gözlenerek değerlendirilir (Madde 6). Şubat 1993 yılında yayımlanan 21717 sayılı resmi gazetede teftiş kurulu tüzüğü yayımlanmıştır (Taymaz, 2011).

1999'da Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği 13.8.1999 gün ve 23785 sayılı Resmi Gazetenin 28. maddesinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle "İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanı" ifadesi "İlköğretim Müfettişleri Başkanı" olarak değiştirilmiştir. Bu yönetmelikle birlikte eğitim öğretimle ilgili tüm kurumların denetimi ilköğretim müfettişlerine verilerek ilköğretim müfettişlerinin görev ve yetki alanları genişletilmiştir.

Türkiye'de maarif müfettişlerinin görev yetki alanlarının genişletilmesi ile ders denetimleri maarif müfettişleri ile okul müdürleri tarafından yapılmaya başlanmıştır. Maarif müfettişlerinin ders denetim görevleri (ocak, 2000), 2508 sayılı Tebliğler Dergisinin 17. maddesinde; maarif müfettişlerinin "kurum teftişi" ile "seminer ve kurs teftişi" yapmakla görevli oldukları belirtilmiştir. Özellikle 25. maddesinde öğretmenlerin başarı durumları "sınıf ve ders denetimi" olarak sınıflandırılmıştır. Aynı sayılı Tebliğler Dergisinin 13. maddesinde ise "Öğretmenlerin meslekleri ile ilgili eksikliklerini tespit ederek iş başında yetişmelerini sağlamak için teşvik eder ve bu konuda gerekli tedbirleri alır. Ders yılının çeşitli zamanlarında öğretmenlere okullarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde öğretmen çalışmalarını yakından izler." şeklinde belirtilmiştir.

Yine aynı Tebliğler Dergisinin okul müdürü görev tanımında; okul müdürü, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, plan, program ve emirler doğrultusunda planlar, organizasyon, koordinasyon görevlerini yerine getirir uygulama ve denetimini yapar. Yüksek verim elde etmek için personelin performansını değerlendirerek, tedbirler alır. Okulu ile ilgili iyileştirme önerilerini amirlerine sunar. Astlarına yetki ve sorumluluk devrederek, işlerin daha rasyonel yürümesini ve astlarının ihtiyaç duyulan alanlarda yetişmelerini sağlar. Yetkililer tarafından istenildiğinde okulu ile ilgili faaliyetleri raporlayarak sunar, astlarından gelen önerileri değerlendirir. Çalışmaları ile ilgili işlerin değerlendirmesini yapar (MEB, 2000). Burada ders denetimlerinin maarif müfettişleri ve okul müdürleri tarafında yapıldığı görülmektedir.

24.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 57. maddesinde göre müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkilerinde “652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17'nci maddesinde belirtilen görevleri yapar” ifadesi geçmektedir. 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgi maddesinde ise maarif müfettişlerinin öğretmen teftişi görevinden söz edilmemiştir. Kurumların rehberlik ve denetimi yine müfettişler tarafından yapılmaya devam edecek fakat müfettişler gerekli gördüğü durumlar dışında eskisi gibi düzenli olarak ders denetimi yapmayacaktır (MEB, 2011b).

Yine 20.09.2017 tarih 30160 sayılı resmi gazetede Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nin müfettiş görevleriyle ilgili 7. ve 9. Maddelerinde öğretmen ve ders denetiminde söz edilmemektedir. Bu durum okul müdürlerinin önceden var olan öğretmen ders denetimi görevinin önemini daha da artırmıştır.

2.3. Okul Müdürü ve Ders Denetimi

Okul, toplumun eğitim kavramı, eğitim sisteminin en işlevsel parçası ve üretim amaçlı somut örgütlenmesi olan kurumdur (Açıkalin, 1998). Okul, ülkenin gelişmesi, ilerlemesi, kalkınması ile doğrudan ilişkisi olan önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak öğrencilerin davranışlarını değiştirerek veya istenilen davranışların kazanmasını sağlayacak yaşantılar hazırlayıp sunan sosyal ve açık bir sistemdir (Başaran, 1994).

Okulların temel amacı bireyin davranışlarında değişim meydana getirme görevini istenen düzeyde yerine getirmesinde ve bu sürecin kontrol ve değerlendirmesinden ilk derecede sorumlu olan kişi ise okul müdürüdür (Bursalıoğlu, 1982, 164). Başka bir ifadeyle okul müdürünün öncelikli görevi eğitim personelinin değerlendirip harekete geçirmesidir (Dönmez, 2002). Okul müdürü hem liderliğin hem de değerlendirmenin denetsel yönünü düşündüğümüzde okul personelinin ve öğretmenin denetiminden sorumludur denilebilir. Okul müdürünün denetim görevi İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde de şöyle ifade edilmiştir: "Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur" (MEB, 2003). Bu bağlamda bu sistemin daha verimli olmasını sağlayan, denetleyen birinci derecede sorumlu kişi tartışmasız okul müdürüdür.

Okul müdürünün görev tanımı yasa ve yönetmeliklere göre, okulun yönetimini; kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, plan, program ve emirler doğrultusunda planlar, organizasyon, koordinasyon görevlerini yerine getirir uygulama ve denetimini yapar. Ödüllendirilecek personeli tespit eder (MEB, 2000).

Okul müdürü okulun etkili ve verimli çalışmasını sağlamakla görevli olan kişi olarak da tanımlanabilir (Koçak, 2009. Belli amaçlar çerçevesinde bir araya gelen işgörenleri bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme donanımına sahip olan kişidir (Eren, 1991).

İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 60. maddesinde ise okul müdürü, okulunun en üst yöneticisidir. Maddeye göre, okulu, demokratik eğitim-öğretim ortamında diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Okul müdürü; ders okutmanın yanında kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, program ve emirlere uygun olarak görevlerini yürütmeye, okulu düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Müdür, okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirmesinden sorumludur (MEB, 2003).

Bunlarla birlikte okul müdürü gün boyunca sürekli görev değiştirerek farklı roller oynayabilmek zorunda kalmaktadır. Bu roller arasında öğretim liderliği, yönetici, işadamı, anne, baba, eğitici, arabulucu, disiplin koruyucu, rehber, yargıç, öğretmen, sırdaş, iletişim başlatıcı, problem çözücü, kolaylaştırıcı, değerlendirici gibi görevleri üstlenmektedir (Çelikten, 2004).

Bu yüzyılda okul müdürlerinden beklenen kendini sürekli yenileyen, eğitim ve öğretim niteliğine sahip, teknolojiyi takip eden, mesleki gelişimini sürdüren, okulun her yönden gelişimi için çaba gösteren, toplumla, çevreyle ve çalışanlarıyla iyi dialog kuran ve sorumluluk sahibi birer lider olmaları beklenmektedir (Gürbüz, Erdem ve Yıldırım 2013). Lider tipi okul müdürleri ile okulların başarısı arasında bir ilişki olduğu başkalarını etkileme gücüne sahip olduğu yapılan araştırmalar neticesinde ortaya konmuştur (Yavuz, 2006). Ayrıca okul müdürünün görevi okul bütçesini izlemek, personel işleriyle ilgilenmek, öğretmenlerin stajyerlik işlemleriyle uğraşmak, okul, kantinlerini, servislerini kontrol etmek denetlemek, öğrenci disiplinini sağlamak, okul içi ve okul çevresinin güvenliğini sağlamak, okulun eğitim lideri olmak, okul ve toplum arasındaki bağlantıyı güçlendirmek gibi işler okul müdürünün görevleri arasındadır (Keser ve Gedikoğlu, 2008).

Okulun görevleri arasında gelenleri topluma kazandırarak onlara iyi birer vatandaş olma bilinci oluşturan, aynı zamanda gelenlerin hayattaki tercihlerini belirlemede de önemli bir role sahiptir. Eğitim sürecinin sistemli olarak düzenlendiği özel bir ortam olan okulun toplumsal bağlamda, üç farklı işlevinden söz edilir. Birincisi, öğrencileri dış çevrenin olumsuz koşullarından korumak ve hayatlarını kolaylaştırmak; ikincisi, dış çevrede sık sık karşılaşılabilecekleri istenmedik davranışların okul ortamına girmesini engelleyerek öğrencilerin davranışlarını istedik yönde değiştirmek ve geliştirmek; üçüncü işlevi ise dengelemektir. Toplumun geleceği için böylesi önemli olan kurumların başındaki müdürlerin belli yeterliliklere sahip olmaları bir zorunluluktur (Sezgin, 2007).

(MEB, 2000)' de okul müdürü olarak atanacak kişilerin yeterliklerini şu şekilde sıralanmıştır. Bu göreve atanacaklarda;

1. Temsil yeteneği olan, Türkçeyi açık anlaşılabilir ve yalın bir şekilde kullanabilen, ekip çalışması anlayışına önem veren, sevk ve idare yeteneği olan,
2. İyi insan ilişkileri kurabilen, astları ile uyumlu çalışabilen, güvenilir, adil, sabırlı, dürüst ve anlayışlı olan,
3. Gelişen teknoloji ve değişen yeniliklerle kendini sürekli yenileyen, yetişkin psikolojisini bilen ve buna göre davranan, objektif değerlendirmeler yapan, kaynakları etkili ve verimli bir şekilde kullanan, problem çözebilen,
5. Alanındaki konularda bilgili, tecrübeli, yönetim ve denetim bilgisine sahip olan özellikler aranmaktadır.

2.3.1. Okul Müdürünün Görev ve Yeterlikleri

Okul müdürü çalıştığı kurumda hem devletin temsilcisi hem de işlerin yapılmasında birinci derecede sorumlu olan kişidir. Ayrıca bir okulda amaçların yerine getirilebilmesi için çalışanlarını örgütleyen, çalışmalarını yönlendirip koordine eden ve denetleyen kişidir (Gürsel, 1997).

Okul müdürü, okulu saptanan amaçlarına ulaştırmak için öğrenci, öğretmen, diğer personel gibi insan kaynakları ile okul binası, okul araç ve gereçler gibi maddi kaynakları etkili bir biçimde kullanarak, önceden belirlenmiş politikaları ve alınan kararları uygular (Toprakçı, 2013). Okulun yönetilmesi ve okul amaçlarının gerçekleştirilmesi için insan ve maddi kaynağını en iyi şekilde kullanarak, okulun

amaçlarını gerçekleştirme görevini üstlenir. Bu görevin kendisine yüklediği bir takım sorumlulukların yanında, davranışlarını her zaman ilişkili olduğu öğretmenler ve dış çevrenin beklentilerini göz önünde tutarak ayarlama becerisine sahip olmalıdır. Ayrıca okul müdürü, okul programlarını, okul çevre ilişkilerini düzenleyerek, okula etki eden çok değişik faktörleri incelemek, sadece öğrencilerin değil, aynı zamanda öğretmenlerin de gelişimini sağlamak, bunun yanında velilerle ve toplumun diğer gruplarıyla ilişki kuracak beceriye sahip olmalıdır (Çelik, 1995).

Bir okul müdürünün öğrencilerin akademik başarısı üzerinde öğretmenler kadar doğrudan etkisi olmadığı düşünülse de müdürün yapacağı gözlem, yaptığı denetimler, verdiği kararlar, okulun maddi ihtiyaçlarının giderilmesi için kaynak sağlama becerileri, öğretime ilişkin oluşturacağı beklentiler, öğretmenleri değerlendirme, olumlu okul iklimi oluşturma, öğretimi geliştirme gibi davranışları öğrencilerin akademik başarısını dolaylı olarak etkilemektedir (Şişman, 2004).

Ayrıca bir öğretim lideri olarak okul müdürünün en önemli görevinin, okulda öğretimin daha kaliteli hale gelmesini sağlamak gibi görevi bulunmaktadır (Şişman 2004). Okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışlarını okulun amaçlarının belirlenmesi ve paylaşılması, öğretmenlerin desteklenmesi ve geliştirilmesi ayrıca eğitim programı ve öğretim sürecinin yönetilmesi, öğretim sürecinin ve öğrencilerin değerlendirilmesi ile düzenli bir öğrenme-öğretme ortamının oluşturulmasını sağlamaktır (Tonbul ve Baysülen, 2017).

Burada okul müdürlerinin görevi öğretmenlerin eksikliklerini, hatalarını ve açıklarını görmek değil, kendi eksikliklerini görmelerini sağlamak, denetim ve rehberlik yoluyla moral ve motivasyonu yükseltmek, öğretim becerilerini geliştirmek ve güdülenmelerini sağlamak olmalıdır. Mevcut eksiklikler görüldüğü takdirde eksikliklerin giderilmesine katkıda bulunmak yine okul müdürlerinin önemli görevleri içerisinde yer bulmaktadır (Akcan ve Polat, 2015).

Eren'e, (1991, 12) göre, okul müdürlerinin sahip olmaları gereken yeterliklerin başında; insanları sevmesi, dialog konusunda yetenek sahibi olması, insanların tutum ve davranışlarını anlayabilmesi, duygusal olgunluk sahibi olması, kararlarında açıklık olması, astlarının ortalama zekâlarının üzerinde bir zekâ seviyesine sahip olması, objektif olabilmesi, sorunları metodik ve mantıksal yollardan ele alabilmesi, işine gönülden bağlı olması, hoşgörülü ve dürüst olması, cesaret sahibi olması gelmelidir.

Ayrıca, iyi bir satıcı olmalı, teknik bilgi ve yetenek, geniş açıdan düşünme yeteneği, eşgüdüm bilgi ve becerisine sahip olmalıdır. Okul müdürünün bu niteliklere sahip biri olması, okulun verimliliği açısından oldukça büyük önem taşımaktadır.

2.3.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetim Görevi

Okul müdürlerinin ders denetim görevi İlköğretim Kurumlar Yönetmenliğinin 26/7/2014-29072 sayılı 39. maddesine göre, İlköğretim okulları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafında yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatlılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler gibi görevler ile Bakanlık ve il/ilçe milli eğitim müdürlüklerince verilen ve görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesinden sorumludur.

Yine İlköğretim Kurumları Yönetmenliğinin 26/7/2014-29072 sayılı 94. maddesine göre, “İlköğretim kurumlarının rehberlik ve denetimi, 24/5/2014 tarih ve 29009 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmenliğine göre yapılır” denilmektedir.

Bu yönetmeliğin 57. Maddesine göre, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkilerinde “652 sayılı Kanun ve Hükmünde Kararnamede belirten görevleri yapar” ifadesi geçmektedir. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 17’nci maddesine göre müfettişlerin öğretmenlerin ders denetimi görevinde söz edilmemiştir. Yine kurum denetimi müfettişler tarafında yapılacak fakat müfettişler gerekli gördüğü durumlar dışında düzenli olarak ders denetimi yapmayacaklardır. Bu da okul müdürlerinin önceden var olan ders denetim görevinin öneminin arttığı şeklinde ifade edilebilir (MEB, 2011b).

Öğretimin denetimi 17 Nisan 2015 tarih ve 29329 sayılı resmi gazetenin 54. maddesinde okul müdürü tarafında yapılması şeklindedir. İlkokul/ortaokul rehberlik ve denetim rehberinde yöneticinin denetim, izleme ve değerlendirme görevlerini şöyle açıklanmıştır (Meb, 2016):

1. Öğretmenlerin mesleki çalışmalarının incelenmesi (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Md.38)

2. Okul müdürü tarafından, her öğretim yılında en az bir defa öğretmenlerin

dersinin izlenmesi ve rehberlikte bulunulması durumu (657 sayılı Devlet Memurları Kanunu Madde10)

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 12/09/2018 tarihli 16155078 sayılı 2018-2019 Eğitim ve Öğretim Yılına Hazırlık konulu illere gönderilen resmi yazısının yedinci maddesinde “Okul Müdürü tarafından her öğretim yılında en az bir defa öğretmenlerin derslerinin izlenmesi ve rehberlikte bulunulması” istendi.

Son yıllarda okul müdürlerinin öğretmeni denetlemesine, ders denetimine ayrı önem verilmektedir. Bu önemin artmasında (Yılmaz, 2009, 25)’a göre, şu gelişmelerin rol oynadığı düşünülebilir:

1. Öğretmenleri denetleyecek olan denetmen sayısının yetersizliğinden dolayı, okul yöneticilerinin, okulun personelini geliştirmesi gereği,
 2. Denetmenlerin yaptıkları ders denetimlerinin süresinin çok kısa olması, denetim etkinlikleri ile okul geliştirme çalışmaları arasındaki ilişki ve denetim sistemindeki eksiklikler,
 3. Denetim yaklaşımlarındaki değişimler, okul müdürlerine atfedilen liderlik rollerinin önemli etkisi, denetimin sürecinin artık bir rehberlik ve geliştirme aracı olarak görülmesi,
 4. Aynı örgütsel ortamda çalışan kişilerin daha iyi denetim sonuçları elde edebileceği düşüncesi,
- tüm bu değişkenler nedeniyle okul müdürünün öğretmeni denetleme ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu rolü gerekli görmüştür.

Ayrıca okul müdürleri yasal konuları gereği, yasal görevleri arasında denetim ve değerlendirme ile doğrudan ilişkili olan maddeler de bulunmaktadır ve yönetmelikte aşağıdaki gibi açıklanmıştır (MEB, 2000):

1. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirlenen temel ilke ve amaçların yanında okulun özel amaçlarını gerçekleştirebilmek için çalışma plânlarını yapar, uygulamasını yapıp, denetler.
2. Yıllık, ünite ve günlük plânların eğitim programlarına uygun hazırlanmasında, uygulamasında ve diğer çalışmalarda öğretmenlere rehberlik eder. Öğretmenlerden ders yılı başında yıllık plân alır, plânları tasdik eder, uygulanıp uygulanmadığını denetler.

3. Öğretmenlerin mesleki alanlarında yetişmelerini teşvik ederek bu konuda gerekli tedbirleri alır. Ders yılının farklı zamanlarında öğretmenlerin ders içi ve ders dışı çalışmalarını denetler.

Yine ortaöğretim kurumları yönetmeliği, müdür, görev yetki ve sorumlulukları bölümünde ise benzer açıklamalar yapılmıştır (MEB, 2013):

1. Okul müdürü, okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakları, etkili ve verimli kullanımından ve yönetiminden birinci derecede sorumlu liderdir. Personellerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi için gerekli tedbirleri alır.
2. Okulun düzen ve disiplini için her türlü tedbiri alır. Öğretmenlerin performanslarını artırmak amacı ile ilgili her öğretim yılında en az bir defa dersini izler ve rehberlikte bulunur.

Bu maddeler, tamamen okul müdürünün denetim ve özellikle ders denetimiyle ilgilidir.

Türkiye’de okul müdürlerinin denetim yapılarıyla ilgili ilk çalışmaların 1980’lerin başından (Başar, 1981), günümüze kadar sürekli bir gelişim içerisinde olduğu görülmektedir. Bu ilk dönemde planlama, örgütleme, eğitim ve geliştirme ile kontrol aşamalarını takip eden yönetim sürecinde denetim için her sürece özel bir önem verilmektedir. Tek kişilik işletme olan bireyden, en üst yapı olan devlete kadar tüm yönetimlerde denetim yoksa yönetim işlevinden söz edilemez anlayışının hakim olduğu görülmektedir (Öztürk, 2007). Denetim yönetim sürecinin devamı, birbirinin de tamamlayıcısı (Başaran, 1989) ve aynı zamanda yönetimin bir ögesidir (Bursalıoğlu, 1982). Böylece bir yönetici olan okul müdürünün de birçok denetim görevi bulunmaktadır. Bunlardan biri de ders denetimidir.

Ayrıca ders denetiminde okul müdürüne etkin görev verilmesinin bir diğer sebebinin eğitim sistemindeki değişiklikler olduğu söylenebilir. Çünkü eğitim yönetimindeki gelişmeler, yapılan araştırma sonuçları ve eğitim alanında çıkarılan yasa ve yönetmelikler, okul başarısının ve öğrencilerin bireysel başarısının sorumluluğu büyük oranda okul müdüründe olduğu anlayışıdır (Korkmaz, 2005).

Eğitimde iyi yönetimin vazgeçilmez parçası denetim olduğunda, okulların, öğrencilerini yetiştirip geliştirebilmelerinin temel şartlarından biri de öğretmenin ders denetimidir (Yılmaz, 2009). Eğitimin temel amacı, okullarda eğitim yoluyla bireyin davranışlarında olumlu değişiklik meydana getirmektir. Diğer örgütlerin aksine

okuldaki üretim, insana dair bir üretimdir. Bu üretimin kalitesinin kontrol ve değerlendirmesinden okulundaki etkili eğitimin ve birçok değişkenin birinci derecede sorumlu olan kişi okul müdürüdür (Bursalıoğlu, 1982). Okul müdürünün okulla ilgili tüm genel denetim ve kontrol görevlerini yaparken aynı zamanda öğretimin denetimine de gereken önemi vermesi gerektiği söylenebilir. Ancak denetime okul müdürlerinin önem vermesiyle öğrenme ve öğretme süreçleri daha nitelikli olması sağlanabilir (Topçu, 2010).

Türkiye’de okul müdürlerinin ders denetimi yapması ile ilgili olarak yapılan alan araştırmaları incelendiğinde çalışmalardaki sonuç ve önerilere göre; akademisyenler ve okul müdürleri ders denetimlerinin okul müdürlerince yapılması konusunda en olumlu görüşe sahipken; denetmenlerin ise çoğu kez karşı çıkmamakla birlikte, okul müdürlerin denetimde yetersiz olacağı görüşündedirler. Öğretmenlere göre ise denetmenlerin, ders denetimi yapması konusunda genellikle olumsuz görüşe sahip oldukları; okul müdürlerinin yeterlikleri konusunda farklı görüşler olduğu; okul müdürlerinin denetim yeterliklerinin araştırmaya değer olduğu; yine de bir seçim yapmak gerekirse ders denetimlerinin okul müdürleri tarafında yapma görüşlerinin daha ağır bastığı sonucuna ulaşılmıştır (Ergen ve Eşiyok, 2017).

Türkiye genelinde ilköğretim okullarından tabakalama yoluyla elde edilen verilere göre; denetmenlerin %73’ü ders denetiminin kendilerince yapılması gerektiğini savunurken, kalan %20’sinin okul müdürleriyle birlikte yapmaları gerektiği görüşündedirler. Aynı çalışmada; okul müdürlerinin %45’i denetmen ve müdürlerin birlikte bu görevi yerine getirmeleri gerektiği, diğer %19’unun ise bu görevin sadece okul müdürleri tarafından yerine getirilmesi gerektiği görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Sağlam, 2002). Bu sonuca göre denetimin okul müdürleri tarafında yapılması daha uygun görülmüştür.

Topçu ve Battal (2009), okul müdürlerinin ve öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerin değerlendirilmesinin en iyi okul müdürlerinin yapabileceğini ifade ettikleri bulgusunu aktarmaktadırlar. Erdem’in (2006) açıklamasına göre ise, öğretimin denetimi “derslerle ilgili hazırlıkların, uygulamaların değerlendirmelerin ve ders dışı etkinliklerin denetimidir.” Bu süreçte öğretimin amaçlara uygun olarak devam edilmesi ve sürekli iyileştirilen ortamlar yaratılması için, okul müdürünün denetim rolü öne çıkmaktadır.

Okul müdürünün denetim rolü şu şekilde özetlenebilir; öğretimi izleyerek, öğretmenleri derse karşı güdülemek, okuldaki çalışmalar hakkında bilgi edinmek ve desteklenmesi gereken hususları öğrenmek, geliştirmek. Bu rollerle okul müdürü ile öğretmen arasındaki iletişim güçlenir. Konuşma alanı ve işbirliği düzeyi artar. Böylelikle güven ortamı oluşur (Zepeda, 2003).

Bu yapılan bütün alan araştırmalarında varılan sonuçlara göre okul müdürünün okula ilişkin genel denetim, kontrol ve koruma görevlerinin yanı sıra, ders denetiminde de rol alması, buna gereken desteği verebilmesi öğrenme ve öğretme süreçlerinin daha nitelikli hale getirilmesi okul müdürünün denetimde sorumluluk almasıyla mümkündür.

2.4. İlgili Araştırmalar

Araştırma ile ilgili yapılan literatür taramasında konu ile ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı, bu araştırmaların çoğusunda genellikle birbirine yakın sonuçların ortaya çıktığı anlaşılmıştır. Yapılan araştırmaların bir kısmının benzer sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Büyükşık (1989), tarafında yapılan “İlköğretim Denetçilerin Rehberlik Etkinliklerin Gerçekleştirme Düzeyleri” başlıklı tez çalışmasında okullarda görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin görüşlerine göre denetmenlerce sürdürülen denetim görevlerini ne derece yerine getirebildiklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Okul müdürleri ve öğretmenler, denetmenlerin, denetimdeki rehberlik çalışmalarını gerçekleştirme düzeyinin “çok az” olduğunu belirtirken, denetmenler bu görevi büyük ölçüde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Bozkurt'un (1995), "İlköğretim okullarında ders denetimi uygulamalarının değerlendirilmesi" konulu araştırmanın bulgularına göre, okul müdürleri ders denetimlerinin etkili bir şekilde usul ve esaslara uygun olarak yapıldığını belirtirken, öğretmenler ders denetimlerinin amaca uygun yapılmadığını, kullanılacak kriterlerin ders denetiminde açıkça ortaya konulmadığı ve değerlendirme ölçütleri konusunda öğretmenlerin bilinçlendirilmesi ve herkes için aynı ölçütlerin kullanılması önemine değinilmiştir.

Kartal (1997), tarafından yapılan “İlköğretim 2. Kademe Branş Öğretmenlerinin Teftiş-Rehberlik Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri” başlıklı tez çalışmasında okul müdürlerin ve denetmenlerin ders denetim yeterlikleri ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirme amaçlanmıştır. Öğretmenlerinin yarısına yakın; denetim

sırasında eğitim ve öğretimdeki başarılarının ölçülmesinin “az” derecede olduğu, denetim uygulamasında öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerinin ortaya çıkarılma derecesinin “az” oranda gerçekleştiği bulgularına ulaşılmıştır. Ders denetimde objektif değerlendirme yapılmadığını, diğer etkinliklere oranla planlama etkinliğine daha çok önem verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu eğitim öğretim problemlerin çözümüne yönelik rehberliğin “az” düzeyde, planlamaya ilişkin rehberliğin de “orta” düzeyde gerçekleştiğini sonucuna varmışlardır.

Özbek (1998) “İlköğretim II. Kademe Ders Denetimi Sorunları (İzmir İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında eğitim denetmenlerin öğretmenlere rehberlik çalışmalarına öncelik vermediklerini belirtmişlerdir. Genel olarak öğretmenle denetimde önce bir ön görüşme yapmadıkları, denetimlerde öğretmenlerin sosyo - psikolojik etkenleri konusuna önem vermedikleri, başarı değerlendirmede çevre şartları göz önüne alınmadığı, denetmenler arasında uygulamada birlikteliğinin olmadığı gibi sorunlara ulaşmış ve bunlarla ilgili çözüm öneriler getirmiştir.

Yılmaz (1998) “İlköğretim Okullarında Ders Denetiminde Karşılanan Sorunlar” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, denetim öncesinde karşılaşılan sorunlardan en çok yaşanan denetmen ve öğretmenin denetimi birlikte planlamaması, denetmenin öğretmenleri öğrencilerinin yanında denetin sırasında eleştirmesi, yapılması gerekenleri açıklaması, denetim sonunda karşılaşılan sorunlarda ise ders denetimi sonunda verilen raporların yeterince üzerinde düşünülmediği, objektif bir değerlendirme yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Denetimde karşılaşılan genel sorunlara ilişkin ise; öğretmenler, her branşta yeteri kadar denetmenin olmamasını, denetim ile ilgili mevzuatın yetersiz olduğu, denetimde kullanılan form ve araçların belli bir standart göre olmaması birer sorun olarak görülmüştür.

Kapusuzoğlu (2000), “Denetmenlerin Değerlendirilmesi” başlıklı makalesinde eğitim sistemi içinde denetmenlerin görevlerini başarıp başaramadıklarını belirtmek amacıyla, bir çözümlene yapmayı amaçlamıştır. Öğretmenlerin bu çalışmayı değerlendirebilecek en iyi pozisyonda olduklarını belirterek bu yolla alan yazın ve bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmada; öğretmenlere, yeterince yardım sağlanmadığı ve onlarla yeterince ilgilenilmediği, denetmenlerle öğretmenler arasında dialog sorunu olduğu, öğretmenlere “örnek ders verme” konusunda, program geliştirmede, güncel bilgileri ulaştırmada, denetmenlerin yetersiz kaldığı, eğitimsel

desteğe ihtiyaçları olduğu, denetmenlerin öncelikli görevlerinin öğretmenlere rehberlik etmek olduğunu algılama konusunda yeterli görülmedikleri gibi bulgulara ulaşılmıştır.

Dağlı'nın (2000) yaptığı “İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Müdürlerinin Etkili Müdürlük Davranışları” başlıklı makale çalışmasında amaç, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin, okul müdürlerinin etkili müdürlük davranışıyla ilgili düşüncelerini saptamaktır. Yapılan araştırmanın sonucunda öğretmenlerin görüşlerine göre ortaokullarda görev yapan öğretmenler, okul müdürlerinin etkili müdürlük davranışına ilişkin algıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bütün öğretmenler, kendi okul müdürlerinin “orta derecede” etkili müdürlük davranışları gösterdiklerini sonucuna ulaşmışlardır. Yine aynı makaledeki bulgulara göre öğretmenlerin, okul müdürlerinin en az düzeyde gösterdikleri davranışlar arasında “sınıflarda olup bitenleri öğrenmek için sınıfları bizzat ziyaret eder” davranışı olan ders denetimine ulaşmışlardır.

Şahin (2005a) tarafından yapılan “İlköğretim Düzeyinde Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Hakkında Denetmen ve Öğretmen Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, denetmenlerinin ders denetimiyle ilgili sahip olmaları gereken yeterlilikler hakkında bir değerlendirme yapmak ve çalışmaya katılan kişilerin görüşlerinden yararlanmak denetmenlerin ders denetimiyle ilgili yeterliliklerinin geliştirilmesi için görüş ve önerileri değerlendirmek amaçlanmıştır. Ulaşılan bulguların sonuçlarına göre cinsiyet değişkeninde anlamlı derecede fark bulunurken, kıdem ve öğrenim düzeyinde önemli bir fark bulunmamıştır. Sonuçta varılan ortak karara göre ders denetimi konusunda denetmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi konusunda araştırmaların yapılmasının önemi vurgulanmıştır.

Ciğer (2006) tarafından yapılan “Kahramanmaraş İli İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Sürecinde Gösterdikleri Davranışların Öğretmenleri Güdülemesine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasının amacı; ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi sürecinde gösterdikleri davranışların öğretmenleri güdülemesine ilişkin öğretmen ve denetmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmaya 426 sınıf öğretmeni ve 49 eğitim denetmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuca göre, denetmenlerin ders denetim sürecinde gösterdikleri davranışların öğretmenleri güdülemesine ilişkin öğretmenler az olumlu görüş

bildirirken, denetmenler öğretmenlere göre çok olumlu görüş bildirerek güdülenmenin yapıldığını belirtmişlerdir.

Bakır (2007), “İlköğretim Okul Yöneticilerinin Değerlendirme Rollerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Ankara İli Örneği)” başlıklı tez çalışmasında okul yöneticilerinin devlet memuru sicil raporunda yer alan maddelere ilişkin değerlendirme becerilerini ayrıca insancıl, teknik ve karar yeterliliklerine sahip olma durumlarına ilişkin öğretmen algularını tespit etmeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde yapılan bu betimsel çalışmanın örneklemini 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde yapılmıştır. Örnekleme 31 kamuya ait ilköğretim okulunda görev yapmakta olan toplam 302 branş ve sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler okul yöneticilerinin değerlendirme konusunda yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir.

Yıldırım (2007) tarafından "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Teftişine İlişkin Görüşleri başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gerekli ders denetimi uygulanması, rehberlik ve mesleki yardım ile denetmenlerin davranışlarıyla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre değişkenler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Etkinlikler “kısmen” düzeyinde gerçekleştiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Topçu ve Battal'ın (2009) “İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Öğretimin Denetimi Görevlerini Yerine Getirme Biçimleri” adlı makalelerinde amacı özel ve devlet okullarında çalışan yöneticiler ile öğretmenlerin eğitsel denetim ve rehberlik il ilgili düşüncelerini ve ders içi ve ders dışı denetiminin okul müdürlerinin denetim görevlerini yerine getirme biçimleri konusundaki düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın nitel bulgularına göre araştırmaya katılan okul yöneticileri, denetimi bir zorunlu bir ihtiyaç olarak görmüşlerdir. Araştırmada okul yöneticileri ve öğretmenlerin çoğu ders içi etkinliklerin ve öğretmenlerin değerlendirilmesini en iyi okul müdürlerinin yapabileceğini, mevcut denetim uygulamalarının amaca uygun olarak yapılamadığını bulgularına ulaşmışlardır.

Yılmaz'ın (2009) “Okul Müdürlerinin Denetim Görevi” adlı makalesinde okul müdürlerinin denetim görevinin önemi, Türkiye’de okul müdürlerinin yetiştirilmesi ile ilgili yasal durum ile ilgili kavramsal bir çözümleme yapmayı amaçlamıştır. Bu amaçla denetim ve çağdaş denetim ile ilgili alanyazın incelenmiştir. Çalışmada, okul

müdürlerinin denetim görevlerinin Türk Eğitim Sisteminde, çok önemli bir hale geldiği ve denetimin okul müdürlerince yerine getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özan ve Özdemir (2011) tarafından "Denetmen ve Öğretmen Görüşleriyle Neden Teftiş" başlıklı nitel bildiriye katılımcıların; okulların denetiminde düzenin sağlanması, örgütsel amaçlara ulaşılması, bireysel eksiklik ya da hataların tespit edilerek doğrusuyla giderilebilmesine yardımcı olması, oto kontrol sağlanması açısından denetimi önemli bulmuşlardır. "Denetim olmasaydı hangi sorunlar yaşanırdı?" sorusuna öğretmenler genellikle, eğitimin kalitesinden söz edilmezdi cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bazıları da herhangi bir sorun yaşanmayacağı yönünde cevap vermiştir. "Denetimin personelin mesleki gelişimine katkısı var mıdır?" sorusuna öğretmenlerin üçte biri olumlu katkıları vardır, üçte biri bazı şartlar yerine gelirse olumlu katkıları vardır, diğer kalanı ise herhangi bir katkısı olmadığını belirtmişlerdir. Denetmenlerin çoğusu ise denetimin çalışanların mesleki gelişimine olumlu katkısı olduğunu belirtmiştir. "Denetim öğrenci başarısını nasıl etkiler" sorusuna öğretmenlerden üçte ikisi öğrenci başarısını olumlu etkiler, diğer kısmı ise herhangi bir etkisi yoktur şeklinde cevap vermişlerdir. Denetmenler ise olumlu etkileyeceğini cevaplamışlar.

Bayraktutan'ın (2011) yaptığı, "İlköğretim Okul Müdürlerinin Denetim Rollerini" adlı yüksek lisans tez araştırmasının amacı okullarda öğretmenlerin bir denetmen olarak okul yöneticilerini nasıl algıladıkları ile okul müdürlerinin kendi denetimlerini nasıl algıladıkları arasındaki ilişkiyi saptamayı araştırmaktır. Araştırmada anketteki maddelerin tamamı değerlendirdiğinde müdürlerin denetim yeterliklerine ilişkin algılarının "iyi" seviyede, öğretmenlerin müdürlerin denetim becerilerine ilişkin algılarının ise "orta" seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kızılkant'ın (2011) yaptığı yüksek lisans tez araştırmasında, okullarında yapılan denetimin öğretmenlerin mesleki gelişimleri üzerindeki etkisi ile ilgili algılarının düzeyi ortaya konulmak istenmiştir. Yapılan denetimin öğretmenlerin denetim etkinliklerinin mesleki gelişimleri üzerindeki etkisi ve algıları göreve yeni başlayan öğretmenlerin algıları, kendilerinden daha kıdemli olan öğretmenlere göre daha olumsuz yönde olduğu, algılarda cinsiyetlerine göre farklılık görülmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Köroğlu (2011), öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin sağlanmasında eğitim denetmenlerinin yaptığı rehberliğe yönelik araştırma bulgularına göre ilköğretim

öğretmenlerinin mesleki gelişimleri için eğitim denetmenlerinin yapmış olduğu rehberlik için öğretmen ve yöneticiler “alt düzey” ya da “orta düzey” olduğu yönünde görüş bildirirken; denetmenleri yapmış oldukları öğretmen ve yönetici rehberliğinin yeterliliğini “üst düzey” olduğunu düşünmektedirler.

Aslanargun ve Göksoy (2013), “Öğretmen Denetimini Kim Yapmalıdır?” başlıklı makalelerinde öğretmenlere öğretmen denetimini kimin yapması gerektiği sorulmuş İstanbul ilinde değişik kademelerde görev yapan 108 öğretmenden yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde ettikleri görüşleri inceledikleri araştırma sonucunda; öğretmenlerin eğitim denetmenlerinin uygulamalarını olumlu bulmadıkları, belli kaygılarla okul müdürlerinin denetim yapmasına süreç değerlendirmesi ve öğretmen performanslarının yakından izlenmesi açılarından okul müdürlerinin denetim yapmasına daha açık oldukları yönündeki görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler doğrultusunda öğretmen denetimini kim yapmalıdır sorusuna verilen yanıtlar dört başlık etrafında toplanmıştır. Bunlar frekansı en yüksek olandan en düşük olana doğru, okul müdürü, öz denetim, tüm paydaşlar (denetmen, müdür, veli, öğrenci) ve eğitim denetmenleri olarak görüş bildirmişlerdir.

Fıncıoğulları Bige (2014) tarafında “ilkokul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada şu bulgulara ulaşılmıştır:

- a- Müdürlerin ders denetimine yönelik öğretmen görüşleri, ölçeğin üç alt boyutunda olumlu düzeydedir. Öğretmen görüşleri arasında kıdem yıllarına göre farklılık bulunmamıştır.
- b- Öğretmenlerin görüşleri arasında boyutlar arasında cinsiyeteve mezun oldukları eğitim kurumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
- c- Öğretmen görüşlerine göre müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süreye göre tüm boyutlarda farklılık bulunmuştur.

Yeşil ve Kış (2015), “Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” adlı makalelerinde okul müdürlerinin okullardaki ders denetim görevine ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Müdürün ders denetimine ilişkin öğretmene katkı noktasında, öğretmenlerin ders denetimlerinin kendilerine olumlu katkısı olduğunu düşündüklerini, ders denetim görevinin okul müdürleri tarafından yapılmasını olumlu bulmakta ve ders denetimlerinde en fazla

desteğın ise öğretmenlerin eksiklerini ve hatalarını görmesi yönünde olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmada, katılımcıların çoğu ders denetimlerinin müdür tarafından yapılmasını istedikleri belirtilmiştir. Çünkü müdürlerin, okulu, öğrencileri, öğretmenleri ve çevreyi yakından tanıdığından, sorunlara vakıf olma, hızlı çözüm bulma ve uzun süreli gözlem yapacağından değerlendirmenin daha sağlıklı yapılacağı düşünülmektedir.

Altun, Şanlı ve Tan'ın (2015), "Maarif Müfettişlerin, Okul Müdürlerinin Denetmenlik Görevleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı makalesinde denetmenlerle yaptıkları çalışmanın bulgularına göre ise, okul müdürlerinin denetim konusunda başarılı bir ders denetim yapmaları için sınıfa girdikleri anda itibaren nelerin gözleneceği, değerlendirileceği ve geliştirileceği konularına açıklık getirilmesi bulgularına ulaşılmıştır.

Ayrıca denetimde süreklilik ve işbirliği son derece önemli kavramlardır. Öğretimde denetimin sürekliliği ve işbirliği çok önemli kavramlar olup bu kavramlar açısından okul müdürlerine çok önemli görevler düşmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan bazı araştırmalar bu konuda hem okul müdürleri hem de öğretmenlerin fikir birliği içinde olduğunu sonucuna varılmıştır. Bu konuda yurtdışında yapılan çalışmalarda da denetimde sürekliliğin, işbirliğinin ve gelişime dönük yapılmasının, uzmanlık alanı olarak kabul edilmesinin ve bu süreçte öğretimin denetiminde okul müdürünün rolünün öneminden bahsedilmektedir (Duykuluoğlu, 2016).

Çünkü okul müdürünün çeşitli rol ve işlevleri vardır: Bunlar kaynak sağlama, koordinatorlük, rehberlik ve liderlik gibi rollerdir. Bu rollerin gerçekleştirilebilmesi için de okul müdürünün, insani, teknik ve kavramsal yönlerden donanımlı olması gerekmektedir (Şişman, 2002).

Duykuluoğlu, (2016), "Lise Müdürlerinin Ders Denetim Görevine İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında öğretmenlerin ders denetimlerinin bir dış denetici yerine okul müdürleri tarafından gerçekleştirilmesinin daha faydalı olacağı yönünde görüş bildirdikleri ifade etmişlerdir. Öğretmenler bunun nedenini yönetmelikte belirtildiği üzere yeni ifadesiyle denetmenlerin kendilerini çok kısıtlı bir süre zarfında yüzeysel olarak denetlemeleri ve bu denetimlerin kişisel gelişimlerine katkısı olmaması olarak görmüşlerdir. Bu çalışma ile etkili ve verimli bir denetim sürecinin işlerlik kazanabilmesi için okul müdürlerine düşen görev ve sorumluluklar ortaya konulmuştur. Denetmenler tarafından gerçekleştirilen denetim

süreçlerini çoğu zaman mesleki gelişime dönük değerlendirme süreçleri izlemekte eksik olduğu ve denetim çoğu zaman sınıf içinde gerçekleşip ve kısa sürede son bulan bir izleme faaliyeti olduğu bulgularına ulaşmışlardır. Yine aynı araştırmada, eğitim-öğretim işlerinin uzun soluklu bir süreç olduğunu ve bu süreçte gerçek anlamda bir gözlemin ve değerlendirmenin ancak okul müdürleri tarafından gerçekleştirilebileceğini dile getirmiştir.

Ders denetimi ile ilgili yurt dışı çalışmalarda ise;

Tanner ve Tanner'e (1987) göre, müdürün denetimdeki görevi, öğretmenlere ne yapması gerektiğini söylemek değil, öğretmenle birlikte problem çözme sorumluluğunu paylaşmaktır. Problemlerin çözümü öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenler tarafından kontrol edilebilecek ya da değişiklik yapılabilecek değişkenlerin üzerinde yoğunlaşma ile iyileştirilebilir. Örneğin, öğretmen öğrenci etkileşimi gibi değişkenler üzerinde müdür öğretmen birlikte çalışabilir ve müdür bu konularla ilgili kurslar, programlar organize edebilir. Okul müdürü, problem alanlarını ve geliştirmenin yapılabileceği potansiyel alanları belirleyerek bu alanlarda neler yapılabileceğine öğretmenlerle birlikte karar vermelidir. Okul müdürü sadece bilgi değişimiyle değil, öğretmenin tutumlarının ve davranışlarının değişimi ile ilgilenmelidir (akt: Has, 1998, 23).

Sergiovanni ve Starratt'a (1998) göre, denetimde asıl amaç öğretmenin bilgi ve becerisini artırmak, mesleki alanında daha bilinçli hale getirmek, problem çözme ve uygulama becerilerini geliştirmek olmalıdır. Öğretmeni geliştirme uygulamalarının bir parçası olan denetmenler, öğretmenlerin geliştirilmesinde asıl sorumludurlar. Fakat son yıllarda denetim anlayışı öğretmenin geliştirilmesi fikrinden çok, öğretmenin teşvik edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Böylece merkeze alınmış olan öğretmenin gelişimi denetçiden çok öğretmenin kendisindedir (akt: Gökteş, 2008, 61).

Rowley (1999) "Yeni Öğretmenlerin Desteklenmesi, İyi Bir Rehber" başlıklı çalışmasında öğretmene yardımcı olacak denetmen veya okul müdürlerinde bazı özelliklerin bulunması gerektiğini vurgulamış ve bu önceliklerin başında öğretmene yardım etmeyi amaç edinmiş olması gerekir. Sonrasında önyargısız olarak empati yoluyla öğretmeni anlayabilmesi gelir. İyi bir denetçi, öğretmene ihtiyacı olan öğretimsel desteğin sağlanması konusunda yeterli olmalıdır. Denetçi iyi insan ilişkileri konusunda öğretmene yardımcı olmalı, ilişkilerdeki sorunları çözebilmelidir. Sürekli

öğrenebilir bir kişi modeli çizip öğretmen ümit ve iyimserlik aşılmalıdır (akt: Vezne, 2006, 53)

Egwu (2015), “Okul Müdürlerinin Ortaokullarda Sınıf Öğretiminin Denetimi Performansı” başlıklı makalesinde ortaokullarda okul müdürlerinin sınıf içi etkinliklerin denetimindeki etkililiğini tespit etmeyi amaçlanmıştır. Araştırma nitel olup araştırmanın örneklemini 45 ortaokuldan rastgele seçilen 360 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin etkili bir şekilde denetim yapmaları sınıf öğretiminin geliştirilmesi için önemli bir yolu olduğunu saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları, ortaokullarındaki sınıf öğretmenliğinin denetiminde müdürlerin performanslarının da etkili olduğunu göstermiştir (akt: Yeşil, 2018, 43).

Böylece yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalarda denetim işlemlerinin denetmen ve okul müdürleri tarafında nasıl yerine getirildiğinin araştırıldığı konular ağırlıkta bulunmaktadır. Bu anlamda, dikkati okul müdürlerin ders denetiminin etkililiğine çekmektedir. Ancak etkili denetim yapılması için okul yöneticilerinin ders denetimi konusunda yeterli birikime sahip olması ve öğretmenle birlikte çalışabilir olması temel belirleyicidir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracının uygulanmasına, verilerin toplanması ve analizi sırasında kullanılan istatistiki yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Ortaokul müdürlerinin ders denetim uygulamalarının öğretmen algı ve görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmalarda kullanılan ölçek uygulamasının yanına bir de görüşme eklendiğinde gerçekleştirilen çalışma karma yöntem araştırmadır. Araştırmacının nicel ve nitel verilere ulaşma imkânı bulunuyorsa karma yöntem en uygun yaklaşımdır. Araştırma problemlerinin işlemsel seviyede daha iyi anlaşılması için hem nicel hem de nitel verilerin toplanması, bu verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi faydalı bir stratejidir. Genel olarak tek başına nicel veya nitel araştırma yöntemlerinin cevaplayamadığı araştırma sorularına cevap aranırken karma yöntemden yararlanılır (Fırat, Kabakçı Yurdakul ve Ersoy, 2014).

Bu anlamda karma yöntemle nitel ve nicel verilerin toplanmasının avantajı bir yöntemin zayıf noktalarını diğer bir yöntemle güçlendirebilir. Bulguların genellenebilirliği yüksek olur. Nicel ve nitel araştırmanın birlikte kullanılması, araştırma için gerekli tam bilgiyi sağlayabilir. Böylece bir araştırma yaklaşımında eksik bırakılan veya görülemeyen bir boyut diğerinde ulaşılabilecektir. Bu araştırmada nicel aşama temel, nitel aşama ise destekçi niteliktedir (Balcı, 2011a).

Bu nicel araştırma, tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya günümüzde mevcut olan bir durumu olduğu şekliyle araştırmayı amaçlayan yaklaşımlardır. Amacı araştırma yapılan konu ile ilgili bilgi toplamak, sorunları tespit etmek karşılaştırma ve değerlendirmeler yapmak benzer konuda başka araştırmalardaki durumları ne yaptıkları incelemek, belli grupların görüşlerini ortaya çıkarmaktır (Erdoğan, 1998). Tarama modelinin herhangi bir şekilde sonucu etkileme veya değiştirme amacı yoktur. Asıl amacı çok sayıda evrene elemena sahip evren hakkında bir yargıya varmak, evrenin anlamlı bir örnekleme üzerinde son durumu ile ilgili (Karasar, 1998) insanların algılarını, görüşlerini ve davranışlarını toplayıp bir

araya getirerek anlamlı açıklamaları hedefler (Erdoğan, 2007). Tarama modeli, herhangi bir olay ya da olguyu mevcut haliyle tasvir etmeyi amaçlar ayrıca iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirleme temeline dayanan araştırmalardır (Karasar, 1998). Bu bilgilerle evren hakkında bilimsel verilere ulaşılmaya ve örnekler ayrıntılı olarak tanıtılmaya çalışılmıştır.

Araştırma aynı zamanda nitel bir araştırmadır. Araştırmanın nitel boyutunda durum çalışması deseni kullanılmıştır. Ekiz'e göre nitel araştırmalarda en yaygın biçimde tercih edilen yöntemler gözlem, görüşme ve döküman inceleme yöntemleridir (2003). Bu çalışma da görüşme yöntemine dayanılarak yürütülmüştür.

Nitel bölümde elde edilen veriler nitel araştırmalarda karma model araştırmasının bir çeşidi olan aşama boyunca karma model araştırma yöntemi kullanılmıştır. Aşama boyunca karma modelde araştırmacı, açık uçlu nitel tipte maddeler ile kaynak kişilerle görüşme yaparak, kişilerin benimsedikleri görüşlerin, sahip oldukları tutumların öğrenilmesinde en güvenli kaynak olan kendilerinin yazılı ve sözlü açıklamaları ile veri toplayabilir. Sonra da sonuçlarının her bir cevabının kaç kere tekrarlandığını sayarak yüzde olarak rapor edebilir (Balcı, 2011a). Örnek araştırmamızda müdürlerin ders denetimleri ile ilgili öğretmen görüşleri araştırılmak istendiğinden açık uçlu sorulara verilen cevaplar ne kadar tekrarlandığı sayarak niceleştirilmiş ve verilen cevaplar yüzde olarak rapor edilmiştir.

3.2. Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, Iğdır İl Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesinden alınan 2017-2018 eğitim-öğretim yılı verilerine göre, Iğdır İli sınırları içerisinde hizmet veren ortaokullarda görev yapan bütün öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışmada evrendeki tüm bireylere ulaşma imkânı olduğundan ve örneklem yanlılıklarını yaşamamak için örneklem alınmadı. Evrendeki tüm öğretmenler ölçeği doldurmaları konusunda davet edilmiştir. Araştırmacı tarafından ölçeğin amacı ve nasıl doldurulacağı konusunda kısaca gerekli bilgi verildikten sonra öğretmenlere "Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği" uygulandı. Ölçek gönüllük esasına göre doldurulduğu ve öğretmenlerin bir kısmını ise ders denetimi geçirmediği gibi sebeplerden dolayı 286 öğretmen Tablo 1'de görüldüğü üzere katılım gösterdiler. Bu sayının her okuldan belli oranda anketlerin teslim alınmasıyla evrenin temsil edildiği görülmüştür.

Tablo 1. Araştırmanın Nicel Bölümü İle İlgili Veriler

Sıra No	İl / İlçe	Okul adı	Öğretmen Sayısı			Geri Alınan Örneklem Sayısı		
			Bayan	Bay	Toplam	Bayan	Bay	Toplam
1	İğdir Merkez İlçesi	Alibeyköy Ortaokulu	5	7	12	1	2	3
2		Alikamerli Ortaokulu	6	2	8	5	2	7
3		Akşemsettin Ortaokulu	4	5	9	1	2	3
4		Bayraktutan Ortaokulu	6	1	7	3	-	3
5		Cumhuriyet Ortaokulu	19	36	55	5	7	12
6		Gülpınar Ortaokulu	6	3	9	1	2	3
7		Halfeli İMKB Ortaokulu	12	4	16	4	1	5
8		Hakveyis Ortaokulu	5	1	6	3	1	4
9		İnönü Ortaokulu	30	16	46	5	5	10
10		Karaağaç Ortaokulu	20	7	27	4	3	7
11		Kazancı Ortaokulu	5	-	5	3	-	3
12		Kervansaray Ortaokulu	9	2	11	3	1	4
13		Küllük Ortaokulu	3	4	7	2	1	3
14		M. Fevzi Çakmak Ortaokulu	10	8	18	6	7	13
15		Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu	17	6	23	5	2	7
16		Mehmet Çavuş Ortaokulu	5	7	12	3	2	5
17		Melekli 100. Yıl Ortaokulu	8	6	14	2	2	4
18		Merkez İmam Hatip Ortaokulu	14	10	24	4	5	9
19		Mimar Sinan Ortaokulu	11	8	19	4	5	9
20		Özdemir Ortaokulu	11	3	14	6	3	9
21		Suveren Ortaokulu	4	4	8	2	2	4
22		Ş. Başks. Mehmet Parlak Ort.	6	8	14	2	3	5
23		Ş. Er Aydın Karakuş Ortaokulu	9	7	16	3	4	7
24		Ş. Er Erkan Akdeniz Ortaokulu	6	12	18	3	6	9
25		Ş.Öğrt. Şevki Akgün Ortaokulu	15	14	29	5	6	11
26		Şeyh Edebalı Ortaokulu	8	10	24	2	3	5
27		Tacirli Ortaokulu	5	4	9	4	1	5
28		Y. Çarıkçı Ortaokulu	3	3	6	2	3	5
29		Yunus Emre Ortaokulu	6	3	9	4	2	6
30		Ziya Gökalp Ortaokulu	33	20	53	6	6	12
31		Alpaslan Ortaokulu	5	5	10	2	2	4
32	Aralık İlçesi	Atatürk Ortaokulu	5	5	10	2	3	5
33		Aşağı Aratan Ortaokulu	5	-	5	1	-	1
34		Aşağı Çamurlu Ortaokulu	3	3	6	2	1	3
35		Babacan Ortaokulu	2	2	4	-	1	1
36		Gödekli Ortaokulu	4	3	7	2	1	3
37		Hacıağa Ortaokulu	4	3	7	1	1	2
38		Kazım Karabekir Ortaokulu	11	5	16	3	4	7
39		Kolikent Ortaokulu	6	3	9	2	1	3
40		Yukarı Çamurlu Ortaokulu	6	3	9	3	2	5
41		8 Eylül Şehitleri Ortaokulu	7	4	11	3	2	5
42		Yunus Emre Ortaokulu	3	3	6	2	1	3
43		Karakoyunlu İlçesi	G. YİBO Ortaokulu	7	9	16	2	3
44	Kerimbeyli Ş. Yusuf Doğan Ort.		8	3	11	3	2	5
45	Ş. Er Bülent Aras Ortaokulu		3	3	6	1	2	3
46	Ş. Er Turgay Erol Ortaokulu		6	4	10	1	3	4
47	Ş. P. Nevzat Alagöz Ortaokulu	6	5	11	3	2	5	
48	Tuzluca İlçesi	Atatürk Ortaokulu	5	7	12	3	3	6
49		Abbasgöl Ortaokulu	3	4	7	1	2	3
50		Cumhuriyet Ortaokulu	8	4	12	3	2	5
51		Gaziler Yatılı Bölge Ortaokulu	3	6	9	2	3	5
52		Mollakamer Ortaokulu	2	3	5	1	2	3
53		Ş. Üsteğmen Hakan Özkener	9	7	16	2	2	4
54		Ş. Polis Mehmet Bora Ortaokulu	1	3	4	-	3	3
Toplam			423	318	747	149	137	286

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özelliklerinin yer aldığı bilgiler Tablo 2 ve tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı-I

Demografik Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	149	52,1
	Erkek	137	47,9
Branş	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	32	11,2
	Türkçe	43	15,0
	Matematik	49	17,1
	Fen Teknoloji	44	15,4
	Sosyal Bilgiler	31	10,8
	Yabancı Dil(İngilizce)	30	10,5
	Beden Eğitimi	18	6,3
	Diğer	39	13,6
Okul Müdürünün Branşı	Sınıf Öğretmenliği	114	39,9
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	6	2,1
	Türkçe	18	6,3
	Matematik	8	2,8
	Fen Teknoloji	20	7
	Sosyal Bilgiler	45	15,7
	Beden Eğitimi	67	23,4
	Diğer	8	2,8
Hizmeti	1-9 yıl	242	84,6
	10-18 yıl	19	6,7
	19-27 yıl	19	6,7
	28 yıl ve üstü	5	1,7
Toplam		286	100,0

Yukarıdaki Tabloya bakıldığında katılımcı öğretmenlerin cinsiyeti, kendi branşları, okul müdürü branşı, hizmet süresi, son mezun olduğu okul türü ile okul müdürlerin ders denetim süreleri demografik değişken durumlarına göre frekans ve yüzde değerleri gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 149 kişisine denk gelen % 52,1’i kadın iken; 137 kişisine denk gelen % 47,9’ unun erkek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branş dağılımına bakıldığında 32 öğretmenin (% 11,2) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 43 öğretmenin (% 15,0) Türkçe, 49 öğretmenin (% 17,1) Matematik, 44 öğretmenin (% 15,4) Fen ve Teknoloji, 31 öğretmenin (% 10,8) Sosyal Bilgiler, 30 öğretmenin (% 10,5) Yabancı Dil, 18 öğretmenin (% 6,3) Beden Eğitimi ve 39 öğretmenin (% 13,6) diğer branşlardan mezun oldukları görülmektedir.

Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştığı okuldaki müdürlerinin branş dağılımına bakıldığında ise 114 okul müdürünün (% 39,9) Sınıf Öğretmenliği, 6 okul müdürünün (% 2,1) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 18 okul müdürünün (% 6,3) Türkçe, 8 okul müdürünün (% 2,8) Matematik, 20 okul müdürünün (% 7,0) Fen ve Teknoloji, 45 okul müdürünün (% 15,7) Sosyal Bilgiler, 67 okul müdürünün (% 23,4) Beden Eğitimi ve 8 okul müdürünün (% 2,8) diğer branşlardan mezun oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin hizmet dağılımına bakıldığında ise toplamın % 84,6'sına denk gelen 242 öğretmen 0-9 yıl hizmet aralığında, % 6,7'sine denk gelen 19 öğretmenin 10-18 yıl hizmet aralığında, % 6,7'sine denk gelen 19 öğretmenin 19-27 yıl hizmet aralığında, % 1,7'sine denk gelen 5 öğretmenin 28 yıl ve üstü hizmet aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı- 2

Demografik Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Müdürlerin ders denetim süreleri	Hiç ayırmıyor	24	8,3
	0-40 dakika	93	32,5
	41-80 dakika	111	38,8
	81 dk ve üzeri	57	19,9
En Son Mezun Olunan Okul Türü	Öğretmen Okulu	2	0,7
	Eğitim Enstitüsü	1	0,3
	Yüksek Öğretmen Okulu	2	0,7
	Eğitim Fakültesi	245	85,7
	Açık Öğretim Lisans Tamamlama	2	0,7
	Fen Edebiyat Fakültesi	13	4,5
	İlahiyat Fakültesi	15	5,2
Diğer	6	2,1	
Toplam		286	100,0

Tablo 3'te ders denetimi için müdürün bir öğretim yılında yaklaşık olarak (iki dönemde) ne kadar süre ayırdığına baktığımızda; araştırmaya katılan öğretmenlerin 24'ü (% 8,3) müdürlerinin ders denetimi için hiç zaman ayırmadığını, 93'ü (% 32,5) müdürlerinin ders denetimi için 0-40 dakika aralığında süre ayırdığını, 111'i (% 38,8) müdürlerinin ders denetimi için 41-80 dakika aralığında süre ayırdığını, 57'si (% 19,9) ise müdürlerinin ders denetimi için 81 dakika ve üzeri aralığında süre ayırdığını belirtmişlerdir.

Tabloda araştırmaya katılan katılımcıların son mezun oldukları okul türüne bakıldığında ise; öğretmenlerin 2'sinin (% 0,7) öğretmen okulu, 1'inin (% 0,3) Eğitim Enstitüsü, 2'sinin Yüksek Öğretmen Okulu, 245'inin (% 85,7) Eğitim Fakültesi, 2'sinin Açık Öğretim Lisans Tamamlama, 13'ünün (% 4,5) Fen Edebiyat Fakültesi, 15'inin (% 5,2) İlahiyat Fakültesi ve 6'sının diğer okul türünden mezun olduğu görülmektedir.

Araştırmanın nitel bölümünde ise; amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Evrende çalışması yapılan problemle bağlantılı olarak kendi içerisinde benzeşik farklı durumlar tespit edilerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması maksimum çeşitlilik örnekleme tanımlar. Araştırmanın amacı gözeterik örnekleme ye yansıtılacak çeşitlilik durumlar belirlenir (Büyüköztürk ve ark. 2014, 90). Maksimum çeşitlilik örneklemesinin amacı; zıt özelliklere sahip örneklemler (kırsal-kentsel gibi) seçilir ve görelilik olarak küçük bir örnekleme oluşturularak bu örnekleme de çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Buna göre örnekleme alınacak katılımcılar belirlenirken; cinsiyet, görev yeri, ilçenin ve okulun öğretmen sayısı kriterleri dikkate alınmıştır. Tablo 4'de görüldüğü üzere; cinsiyet dağılımına göre 10 erkek, 10 kadın öğretmen; görev yerine göre 14'u merkez ortaokullarda görev yapan öğretmen; ilçelerin öğretmen sayısına göre 2'si Tuzluca İlçesi ortaokullarında görev yapan öğretmen, 2'si Aralık İlçesi ortaokullarında görev yapan öğretmen, diğer 2'si ise Karakoyunlu İlçesinde ortaokullarda görev yapan toplam 20 öğretmen örnekleme alınmıştır. Okulların öğretmen sayısına göre 10 tanesi, öğretmen sayısı 15 ve altında olan okullarda, diğer 10'u ise öğretmen sayısı 15'nin üstünde olan okullarda örnekleme alınmıştır. Aynı zamanda katılımcılar belirlenirken görüşme yapmayı kabul etme ve görüşmeye katılmaya istekli olma durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcı öğretmenlerle ilgili kişisel bilgiler Tablo 4'de ayrıntılı olarak sunulmuştur:

Tablo 4. Nitel Araştırmada Görev Yeri ve İlçenin Öğretmen Sayısı İle İlgili Veriler

Katılımcı	Cinsiyet	Görev Yeri	Öğretmen Sayısı
14 Öğrt. (Ö1-Ö14)	K/E	İğdır Merkez Ortaokulları	538
2 Öğrt. (Ö15-Ö16)	K/E	Tuzluca İlçesi Ortaokulları	65
2 Öğrt. (Ö17-Ö18)	K/E	Aralık İlçesi Ortaokulları	90
2 Öğrt. (Ö19-Ö20)	K/E	Karakoyunlu İlçesi Ortaokulları	54

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada birinci veri toplama aracı olarak kullanılan “okul müdürlerinin ders denetimlerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi” adlı ölçek kullanılmıştır. İlk bölüm öğretmenlerin kişisel özellikleri, ikinci bölümde ise, okul müdürlerinin ders denetimlerinde göz önünde bulundurması gereken özelliklerin yer aldığı 32 maddeden oluşturulmuştur. Öğretmenlerin bu maddeler hakkındaki görüşlerine, beşli Likert tipi dereceleme “Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği” formu *EK 1* kullanılarak ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu veri toplama aracı görüşme yönteminde soruların tam anlamıyla açık uçlu bir formatta ifade edilir. Bu görüşmeler hem basit seçenekli cevaplamayı hem de incelenen problemle ilgili derinlenmesine bilgi sağlama gibi kendini ifade etme avantajları bulunur (Büyüköztürk ve ark. 2014). Nitel veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde öncelikle araştırmaya katılacak kişilere yöneltilecek açık uçlu soruların amaca uygunluğu ve anlaşılabilirliğini, araştırmanın çalışma grubunda yer almayan beş öğretmene yöneltilmiş, elde edilen sonuçlara göre soruların açık ve anlaşılır olduğu görülmüştür. Bu konudaki sorular nitel araştırmalar alanında iki uzman tarafından da incelemeye tabi tutulmuştur. Ayrıca iki Türkçe öğretmeni tarafından gözden geçirilmiştir. Bu görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiştir.

Nitel veri toplama aracı olan 2 soruluk yarı yapılandırılmış “Öğretmen Görüşme Formu” her biri kendi içinde dört ayrı soruya ayrılarak farklı verileri elde etmek üzere hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan *EK 2*'deki “Öğretmen Görüşme Formu” farklı okullarda görev yapan araştırmaya katılma konusunda gönüllü olan 20 katılımcıya yöneltilmiştir.

3.3.1. Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği

Ölçek, MEB tarafından 2011 yılında hazırlanan "Öğretmen Denetim Rehberi"nde verilen "Öğretmen Değerlendirme Formu"ndaki maddelerden yararlanılarak Fırıncioğulları Bige (2014) tarafında geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler okul müdürlerinin ders denetim boyutlarını ölçmek için oluşturulmuştur.

Oluşturulan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğretmenlerin kişisel bilgilerinin sorulduğu dokuz soru ve öğretmenlerin denetimden beklentilerinin önem sırasına göre yazılmasını istendiği bir açık uçlu soru; ikinci bölüm ise öğretmen görüşlerine göre, okul müdürlerinin ders denetimlerinin belirlenmesini sağlayacak 32 maddeden oluşmaktadır. Bu 32 madde aslında, ortaokul müdürlerinin ders denetimlerinde göz önünde bulundurması gereken maddeler olduğu “Öğretmen Değerlendirme Formu”ndaki maddeler ölçeğe alınırken, sorular müdürün gözünden öğretmenin yerine getirdiği davranışlar olarak değil de; öğretmenin bakış açısıyla müdürün dikkat etmesi gereken özellikler olarak değiştirilmiştir. Buna göre örneğin, “Öğretmen ders planında kullanacağı kaynak ve materyalleri belirtir.” cümlesi “Okul müdürüm ders planında kullanacağım kaynak ve materyalleri belirtip belirtmediğimi denetler” ve “Öğretmen planında vereceği ödevleri belirtir.” cümlesi “Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler.” olarak değiştirilmiştir.

Tablo 5. *Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeğinin Beşli Likert Derecelendirme Biçimi ve Puan Aralıkları*

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Hiç Katılmıyorum	1	1,00-1,79	Çok Düşük
Katılmıyorum	2	1,80-2,59	Düşük
Biraz Katılıyorum	3	2,60-3,39	Orta
Katılıyorum	4	3,40-4,19	Yüksek
Tamamen Katılıyorum	5	4,20-5,00	Çok Yüksek

Tablo 5’te görüldüğü üzere, Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği’nin maddeleri 5’li likert tipi olarak alınmış ve öğretmenlerin bu maddeler hakkındaki görüşlerine; “Hiç Katılmıyorum” için 1, “Katılmıyorum” için 2, “Biraz Katılıyorum” için 3, “Katılıyorum” için 4 ve “Tamamen Katılıyorum” için 5 şeklinde kodlanarak SPSS programına veri girişleri yapılmıştır.

Ayrıca katılımcıların ölçekteki maddelere verdikleri cevapların sınıflandırılması için dağılım aralığı hesaplanmıştır. Bunun için Sümbüloğlu (1993), tarafından geliştirilen; $Dağılım\ aralığı = \frac{En\ büyük\ değer - En\ küçük\ değer}{Derece\ sayısı}$ formülü kullanılmıştır. Böylece dağılım aralığı $= \frac{5 - 1}{5}$ formülünden 0.80 olarak hesaplanarak

aralık sınır değerler belirlenmiştir. Ölçekte verilecek cevap seçenekleri, puan değerleri ve puan aralığı tablodaki şekildedir:

3.3.2. Öğretmen Görüşleri Ölçeğinin ve Görüşme Formunun Geçerliliği ve Güvenirliği

Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği, Fırıncıoğulları Bige (2014) tarafından geliştirilmiş olup, toplam 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler okul müdürlerinin ders denetim boyutlarındaki düzeyi ölçmek için oluşturulmuştur. Ölçek; *Planlama, sınıf yönetimi ve iletişimi ile sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme* olmak üzere üç boyutta değerlendirilmiştir. Araştırmacı tarafından başta 42 maddeden oluşan Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği, yapılan faktör analizi sonucunda geçerlik ve güvenirlik değerleri açısından yeterli değerleri vermeyen ve bu yüzden yük değeri .30'dan düşük görülen 10 madde ölçekten çıkarılmıştır. Böylece *planlama* boyutu 6 maddeden oluşmakta olup yük değerleri .603 ile .763 değerleri arasındadır. *Sınıf yönetimi ve iletişim* boyutu 12 maddeden oluşmakta olup yük değerleri .563 ile .786 değerleri arasındadır. *Sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme* boyutu ise 14 maddeden oluşmakta yük değerleri ise .629 ile .801 değerleri arasındadır. Ayrıca ölçekte üç faktörün faktör yükleri .603 ile .801 arasında olmak üzere uygulanan Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği toplam 32 maddeden oluşmuştur (Fırıncıoğulları Bige, 2014).

Ölçeğin kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliğine araştırmacı tarafından bakılmıştır. Bu analiz neticesinde Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği'nin birbirinden bağımsız yapılardan oluşan ve farklı yapıları ölçebilen bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Veriler her üç boyutta da hem Cronbach-alpha hem de Sperman- Brown iki yarı test güvenirlik analizi yapılmıştır. Yapılan güvenirlik testi sonucunda birinci faktörün (planlama) cronbach-alpha katsayısı .93, ikinci faktörün cronbach-alpha katsayısı .96, üçüncü faktörün cronbach-alpha katsayısı ise .97, olarak bulunmuştur. Yapılan Spearman-Brown İki Yarı Test güvenirlik sonuçlarına göre ise, birinci faktörün güvenirlik katsayısı .91, ikinci faktörün güvenirlik katsayısı .95 ve üçüncü faktörün güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur (Fırıncıoğulları Bige, 2014).

Araştırmamızda 286 kişinin yanıtladığı anketin ne kadar güvenilir olduğunu; diğer bir deyişle ölçeğin iç tutarlılığını anlayabilmek için, uygulanan güvenilirlik hesaplaması sonucunda güvenilirlik katsayısı olarak $\alpha=.89$ olarak bulunmuştur. Böylelikle, anketin güvenilir olduğuna kanaat getirilerek veri çözümlemesi yapılmıştır.

Tablo 6. Cronbach Alpha Güvenirlik Hesaplaması

	Cronbach's Alpha	n
Planlama Boyutu	0,85	6
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	0,93	12
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	0,76	14
Toplam Boyutlar	0,89	33

Cronbach Alpha güvenilirlik hesaplaması sonucunda ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı 0,89 çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ayrı ayrı bakıldığında ise Cronbach Alpha değerinin “planlama boyutu”nda 0,85; “sınıf yönetimi ve iletişim boyutu”nda 0,93 ve “sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutu”nda da 0,76 olduğu görülmektedir.

Güvenirlik için normal olarak kabul edilen değer aralığı 0,70 ile 1.00 arasındadır ve güvenilirlik 1.00'a yaklaştıkça artmaktadır (Karasar,1998). “Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği”nde de güvenilirlik katsayısı 1.00'a yakın olduğundan elde edilen veriler, ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Konunun mahiyeti ile ilgili bilimsel veri araştırması, kaynak taraması ve açık uçlu sorulara verilen yanıtların içerik çözümlemesi sonucunda geliştirilen görüşme formu, kapsam geçerliği için uzman kanısı almak amacıyla eğitim bilimleri alanından iki uzman yanı sıra, üç müdürün de görüşlerine sunulmuştur. Bu bireylerden gelen öneriler doğrultusunda görüşme formuna, gerekli düzenlemeden sonra son hali verilmiştir.

Nitel çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin artırılmasına yönelik çalışmaya gönüllü katılan öğretmenlerle görüşme yapılmıştır. Çalışmadaki katılımcılar ses yayın cihazının kullanımına olumlu bakmadıklarından ses kayıt cihazı kullanılmamıştır. Görüşme doğal ortamda yapılmıştır. Araştırmada açık uçlu sorulara verilen yanıtlar, sınıflandırılarak temalar (kategoriler) oluşturulmuş. Temalar, nitel araştırma yöntemi konusunda deneyimli iki uzman tarafında ayrı ayrı kodlanmıştır. Her iki araştırmacının

da benzer şekilde kodlama yaptığı görülmüştür. Araştırma sonunda elde edilen veriler bir uzman tarafında tekrardan kontrol edilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla bu uzmanların çözümlenmeleri dikkate alınmış ve ortak noktalar belirlenip gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Böylece, araştırmanın iç güvenirliliği (tutarlılık) sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış, verilen yanıtların kaynağına ulaşmaya çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel veri toplama aracı olarak kullanılan ve her biri farklı verileri elde etmek üzere hazırlanan “Öğretmen görüşme formu”, örneklem alınan okullarda çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerle görüşme yapılarak kendi el yazıları ile görüşlerini yazmaları ile görüşleri istenmiştir. Bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Görüşme sonucunda görüşme formları analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir.

Nicel verileri ise, hazırlanan “Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği” Iğdır ili ve ilçelerinde tüm kamu ortaokullarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Çalışmada evrendeki tüm bireylere ulaşma imkânı olduğundan ve örneklem yanılğaları yaşamamak için örneklem alma yoluna gidilmemiş, il ve ilçelerdeki tüm ortaokullarda uygulanmıştır.

Ayrıca araştırma için Iğdır İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler EK 3’te belirtildiği şekilde alınmış olup; veri toplama aracı, araştırmacı tarafında okullara gidilerek, ortaokulda görev yapan çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve ders denetimi geçiren öğretmenlere elden dağıtılmış, bazı okullarda aynı gün; bazılarında ise birkaç gün sonra toplanılmıştır.

İldeki ortaokullarda görev yapan 747 öğretmenden ders denetimi geçiren ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 640 öğretmene “Ders Denetim Öğretmen Görüşleri ölçeği” formları dağıtılmıştır. Çalışmaya katılarak anketleri doldurmayı kabul etmelerine rağmen 300 anket geri teslim edilmemiştir. Toplanan anketler incelenmiş, çeşitli hata, eksiklik ve gelişi güzel doldurulduğu tespit edilen anketlerden 54 tanesinin değerlendirme dışı tutulmuştur. Geriye kalan 286 ölçek analiz edilmek üzere ayrılmıştır.

Araştırmada demografik kısımları gayet ilgili doldurdıkları, demografik bölümde bulunan 10. soruyu katılımcıların çoğunlukla cevaplamadıkları, ölçek maddelerinden bazı sorulardan sonra aynı yanıtı verdikleri ya da bir kaç soruyu peş peşe cevapladıkları görülmüştür. Bu durumda öğretmenlerin anket sorularına karşı duyarsız davrandıkları, okuyup cevaplamaktan kaçındıkları düşünülmektedir. Anketteki sorular denetler, denetlemez şeklinde sorular olduğundan hepsine aynı cevabı vermek imkânsızdır. Bu hataya düştüğünü fark eden ilgili öğretmenlerin verdikleri cevapları değiştirdikleri veya yanına artı, yıldız vb. işaretlerle belirttikleri görülmüştür. Yaptıkları yanlışların farkına varmayan ya da düzeltilmeyen formlar çalışmadan çıkarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel veriler, araştırmacı tarafından önce bilgisayar ortamında yazılı hale getirildi. Daha sonra nitel analiz yöntemlerinden “betimsel analiz” kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analiz elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır. Bu analiz türünde araştırmacı görüşlerine başvurduğu kaynak kişilerin görüşlerini etkili bir biçimde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara da sık sık yer verebilmekte (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ve bir soruya verilen cevaplardaki bazı sözcüklerin ortak anlamları gözönüne alınarak daha küçük sözcüklerle özetlemektedir (Büyüköztürk ve ark, 2014).

Kaynak kişilerin her bir soruya verdikleri cevaplar benzerlikleri bakımından kodlanarak belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek niceleştirilmiştir. Verilerin kolay anlaşılabilir olması küçük sözcüklerle gruplandırılarak yorumlandırılmış, ortak görüşler kendi içerisinde bağımsız olarak değerlendirilerek, sorulara verilen bazı cevaplar da aynen sunulma yoluna gidilmiştir. Katılımcıların görüşme formundaki görüşleri aktarılırken öğretmenler için (Örnek: ö1: görüşme formu) şeklinde kodlar kullanılmıştır.

Nicel veriler ise, araştırmanın genel amaçları doğrultusunda hazırlanan ölçeklerle toplanan veriler üzerinde istatistiksel çözümlenmelerin yapılabilmesi için SPSS paket programı kullanılmıştır.

Ankette, okul yöneticilerinin öğretmen denetimindeki etkililiğini belirleyebilmek için, etkili denetim açısından olumlu anlam taşıyan maddeler, sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5; olumsuz anlam taşıyan maddeler ise bunun tersi bir puanlamaya tabi

tutulmuştur. Ayrıca, anket maddeleri, yüklendikleri anlama göre, okul yöneticilerinin denetimdeki “Planlama Boyutu” (1, 2, 4, 6, 7, 8. maddeler), “Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu” (11, 12, 14, 17, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 32. maddeler), “Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu” (3, 5, 9, 10, 13, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 25, 28, 31. maddeler) şeklinde üç boyut altında toplanmıştır.

Bu bağlamda veri analizinde öncelikle frekans, yüzde hesabı, standart sapma ve aritmetik ortalama değerlerine bakılmış, daha sonra öğretmenlerin görüşleri ile önceden belirlenen değişkenler arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin, yöneticilerinin ders denetimleriyle ilgili öğretmen görüşlerinin, meslekteki toplam hizmet yıllarına, cinsiyetlerine, müdürlerinin brans ve ders denetimleri için ayırdıkları süreye göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi, t-testi ve farkın kaynağını belirlemek için Scheffe testinden yararlanılmıştır.

Toplanan verilerin normal dağılım gösterdiğini bulgular bölümündeki tablolarda anlaşılacağı üzere veriler homojen dağılmıştır. Toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi için Levene normallik testi yapılmış, verilerin homojen dağılım gösterdikleri bulunmuştur. Ölçeğin planlama alt boyutunda 0,06; sınıf yönetimi alt boyutunda 0,92; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,33 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,21 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p>0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre meslekteki kıdem yılı 1-9 arasında olanlar 1; 10-18 arasında olanlar 2; 19-27 arasında olanlar 3; 28 ve üstü olanlar 4 olarak kodlanması yapılmıştır. Cinsiyet bakımından kadın 1; erkek 2; olarak kodlanmıştır. Öğretmen ve okul müdürlerin branşı olarak Sınıf Öğretmenliği Branşı 0; Türkçe Branşı 1; Matematik branşı 2; Fen Bilimleri branşı 3; Sosyal Bilimler Branşı 4; Yabancı Dil branşı 5; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Branşı 6; Beden Eğitimi Branşı 7; Diğerleri 8; olarak kodlanmıştır. Müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süreye göre ise hiç süre ayırmamakta: 1;40 ve daha az 2; 41 ve 80 dakika 3; 81 ve üzeri 4 olarak kodlanmıştır. Sizce bu süre yeterli mi? sorusu evet 1; hayır:2 ile sizce ne kadar süre ayrılmalı? sorusuna ise verilen cevaplara göre: hiç süre ayrılmamalı 1; 40 ve daha az 2; 41 ve 80 dakika 3; 81 ve üzeri 4 olarak kodlanmıştır.

Öğretmenlere sorulan demografik sorulardan en son mezun oldukları okullar ile eğitim alanında veya diğer alanlarda lisansüstü eğitim alıp almama durumlarının okul müdürünün yaptığı ders denetimi ile ilgili görüşleri arasında anlamlılık testi yapılmamıştır. Öğretmenlerinin çoğusunun Eğitim Fakültesi mezunu olması ve lisansüstü eğitim alan öğretmen sayısı da çok az olduğunda sayılar arasındaki farklılık nedeniyle anlamlılık testi yapılmamıştır.

Müdürlerin ders denetimleri ile ilgili olarak öğretmenlerin denetimden beklentilerinin sorulduğu açık uçlu maddeye 174 katılımcı yanıt vermiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan önem sırasına göre en fazla yazdıkları beklenti “dönüt (78 defa), rehberlik (59 defa), denetimin mesleki gelişime katkı sağlaması (45 defa), objektif denetim yapılması (42 defa), denetimin eğitime katkı sağlaması (40 defa), araç-gerç eksikliklerin giderilmesi (26 defa), takdir edilme (15 defa) ve öğretmen görüşlerinin dikkate alınması (14 defa)” olarak tekrar yazılmıştır. Verilen yanıtların frekans analizleri hesaplanmıştır. Verilen yanıtlardan "Dönüt" beklentisi 78 kez yazılmıştır. Katılımcıların bu beklenti için verdikleri yanıtlar arasında eksiklerini görmek, yapıcı eleştiri, olumlu veya olumsuz eleştiri, kendimi geliştirebilmem için açıklama, sorunların giderilmesi için öneri gibi yanıtlar yer almaktadır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu başlık altında sunulan bulgular ve yorumlar nicel ve nitel olmak üzere iki farklı kategoride ele alınmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde, ortaokullarda görev yapan okul müdürlerinin ders denetim görevleriyle ilgili sorumluluklarını yerine getirme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla, nicel ölçü araçları kullanılmış ve verilere ilişkin bulgular, sayısal analizler ve bunlarla ilgili değerlendirmeler dikkate alınmıştır.

Nitel bölümde ise, ortaokul müdürleri ders denetimi yaparken; ders denetim öncesinde, denetim sırasında, denetim sonunda okul müdürlerin tutum ve davranışları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin, okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin uygulama süreci nasıl olmalı sorusu ile öğretmenlerin ders denetiminde karşılaştığı sorun, çözüm önerileri ve müdürlerde olması gereken nitelik ve beklentileri görüşme yolu ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma bulguları ve bu bulguların değerlendirilmesi beş ana başlık altında incelenmiştir.

4.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında ortaokuldaki öğretmenlerin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşleri; planlama boyutuna, sınıf yönetim ve iletişim boyutuna, sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutu olmak üzere üç başlık altında ilgili bulgu ve yorumlar sunulmuştur.

Tablo 7. Ortaokul Öğretmenlerinin Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri

Boyutlar	n	\bar{X}	SS
Planlama Boyutu	286	2,31	0,76
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	286	2,40	0,77
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	286	3,25	0,31
Toplam Boyut	286	2,76	0,42

Öğretmenlerin müdürlerinin ders denetimine ilişkin planlama boyutunda 6 madde olduğundan alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puanın ise 30

olabilmektedir. Yine sınıf yönetimi ve iletişim boyutunda 12 madde olduğundan bu boyutta alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60 olabilmektedir. Sınıf içi etkinlik boyutuna geldiğimizde ise 14 madde olduğundan alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puanın ise 70 olabilmektedir. Ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin genel değerlendirmeye bakıldığında ise ölçekten alınabilecek minimum puan 32, maksimum puan 160 olacaktır. Tablonun anlaşılmasını kolaylaştırmak için elde edilen puanlar 5'li puanlamaya dönüştürülmüştür. Tablo 7 incelendiğinde ise öğretmenlerin planlama boyutunda ortalama $\bar{X}=2,31$ puan aldığı, sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda araştırmaya katılanların ortalama $\bar{X}=2,40$ puan aldığı, sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutu ortalamasının $\bar{X}=3,25$ ve toplam boyut ortalamasının $\bar{X}=2,76$ olduğu görülmektedir.

Neticede ortaokul öğretmenleri müdürlerinin ders denetimine ilişkin olarak planlama ve sınıf yönetimi ve iletişim boyutlarında ortalamanın altında; sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme alt boyutunda ise ortalamanın üzerinde olumlu görüşe sahiptirler (Tablo 7).

4.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Planlama Boyutuna İlişkin Görüşleri

Tablo 8. Öğretmenlerin, Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Planlama Boyutuna İlişkin Görüşleri

	Planlama Boyutu		1	2	3	4	5	\bar{X}	SS
S1	Okul müdürüm zamanı etkin kullanacak şekilde dersi planlayıp planlamadığımı denetler.	f	110	144	25	7	0	1,75	0,71
S2	Okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamadığımı denetler.	f	102	156	18	5	5	1,79	0,77
S4	Okul müdürüm ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediğimi denetler.	f	67	130	51	30	8	2,23*	1,01
S6	Okul müdürüm ders planında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtip belirtmediğimi denetler.	f	94	156	26	6	4	1,84	0,78
S7	Okul müdürüm ders planında kullanacağım kaynak ve materyalleri belirtip belirtmediğimi denetler	f	105	141	26	14	0	1,82	0,79
S8	Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler.	f	123	138	20	1	4	1,68*	0,73
TOPLAM (AO)								1,86	0,85

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okul müdürlerinin ders denetiminde planlama boyutuna yönelik görüşlerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla, planlama boyutlarında yer alan her bir maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları (AO) ile standart sapmaları (SS) hesaplanarak sonuçlar Tablo 8 'de verilmiştir. Tabloda ayrıca her seçenek için frekans sayısı ve yüzdesi verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenler müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin planlama boyutunda *düşük düzeyde* (=1,86) olumlu görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu boyutta en fazla (=2,23) ortalama ile “Okul müdürüm ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediğimi denetler.” maddesine yönelik olumlu görüş bildirirken; en az (=1,68) ortalama ile “Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler” maddesine katılım sağladıkları görülmektedir.

Özbaş (2002), Ankara Yenimahalle’de yaptığı öğretmenlerin okul müdürlerinin sınıf içi etkinlikleri denetleme görevlerini yerine getirme düzeyleri konusundaki araştırmanın bulgularına göre hazırlık, uygulama ve denetim sonrası yapılması gereken işlerle ilgili öğretmen görüşlerinin “hiç ve az” düzeyde yerine getirildiği ve denetlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşil (2018) araştırmasında ise Ders Planının ve Planlamanın Denetimi boyutunda okul müdürleri en fazla ve en az denetledikleri alt boyutlar araştırma sonucumuzla örtüşmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine göre okul müdürleri en fazla “ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediği” durumunu; en az ise “ders planında verilecek ödevlerin yazılıp yazılmadığı” durumunu denetlemektedir. Burada okul müdürlerin planlara ve dersin amaç ve kazanımlarına daha çok önem verdiği, öğretmenin ders anlatımında öncelikli amacı dersin amaç ve kazanımları doğrultusunda ders işlenmesi gerektiği söylenebilir. Öğretmenlerin planlarında öğrenciye verecek ödevleri yazıp yazmadıklarını durumu ise en iyi öğrenmenin derste olması gerektiği düşüncesiyle ödev boyutunu en az denetledikleri sonucuna ulaşılabilir.

4.1.2. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Sınıf Yönetimi ve İletişim Becerileri Boyutuna İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müdürlerinin ders denetimine yönelik olarak sınıf yönetimi ve iletişim becerileri alt boyutlarına ilişkin ölçek maddelerinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 9’da analiz edilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi ve İletişim Becerileri Boyutuyla Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri

Sınıf Yönetimi ve İletişim Boyutu		1	2	3	4	5	\bar{X}	SS
S11	Okul müdürüm öğrencilere isimleriyle hitap edip etmediğimi denetler.	f	113	158	8	7	0	1,68* 0,64
S12	Okul müdürüm öğrenciler, sorulara farklı cevaplar verdiğinde olumlu tepki verip vermediğimi denetler.	f	62	152	51	17	4	2,12 0,86
S14	Okul müdürüm konuşmalarım ve davranışlarım saygı öğelerine yer verip vermediğimi denetler.	f	94	149	32	11	0	1,86 0,75
S17	Okul müdürüm, öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymaları için doğru stratejiler kullanıp kullanmadığımı denetler.	f	79	161	32	12	0	1,93 0,76
S19	Okul müdürüm özel alana ilişkin kuram, ilke ve kavramları öğrencilerin anlayacağı biçimde aktarıp aktarmadığımı denetler.	f	74	171	25	15	1	1,94 0,76
S21	Okul müdürüm öğrencilerin dikkatini çekerek onları motive edip etmediğimi denetler.	f	94	153	27	11	1	1,85 0,76
S24	Okul müdürüm farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirip cesaretlendirmedığimi denetler.	f	88	139	41	17	1	1,96 0,84
S26	Okul müdürüm öğrencilere anında dönüt ve düzeltme verip vermediğimi denetler.	f	96	141	35	13	1	1,88 0,81
S27	Okul müdürüm öğretim sürecinde ses tonumu, jest ve mimiklerimi etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığımı denetler.	f	89	150	30	15	2	1,91 0,82
S29	Okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadığımı denetler.	f	106	143	20	14	3	1,82 0,83
S30	Okul müdürüm Türkçeyi dil kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanıp kullanmadığımı denetler.	f	96	151	24	12	3	1,86 0,81
S32	Okul müdürüm öğretme- öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmadığımı denetler.	f	76	117	60	18	15	2,22* 1,07
TOPLAM (AO)							1,91	0,80

Tablo 9’a göre araştırmaya katılan öğretmenler müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda *düşük düzeyde* ($=1,91$) olumlu görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu boyutta en fazla ($=2,22$)

ortalama ile “Okul müdürüm öğretme- öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmadığımı denetler” maddesine yönelik olumlu görüş bildirirken; en az (=1,68) ortalama ile “Okul müdürüm öğrencilere isimleriyle hitap edip etmediğimi denetler” maddesine katılım sağladıkları görülmektedir.

Altun (2014), yaptığı araştırma bulgularına göre, öğretmen denetiminde kullanılan ölçütlerin "Öğrenciye Değer Verme ve Sınıf Yönetimi" boyutundaki maddelerin denetlenme sıklığına ilişkin görüşleri çoğunlukla "düşük düzeyde" maddesi etrafında toplanmıştır. Katılımcılar yapılan denetimlerin düşük düzeyde olduğu ve kendilerine bir katkısının olmadığını ifade etmişlerdir.

4.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin, Müdürlerin Ders Denetiminde Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin müdürlerinin ders denetimine yönelik olarak sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme alt boyutlarına ilişkin ölçek maddelerinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10’a bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenler müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme alt boyutunda *düşük düzeyde* (=1,82) olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu boyuttaki “denetleme” maddeler olumsuz bir durumu temsil etmemektedir. “Denetleme” şeklinde verilen sorular “denetler” anlamında olumlu bir durumu belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler bu boyutta en fazla (=4,10) ortalama ile “Okul müdürüm tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlayıp sağlamadığımı denetleme” maddesine yönelik olumlu görüş bildirirken; en az (=1,69) ortalama ile “Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı (felsefe, kuram, yaklaşım...) denetleme.” maddesine katılım sağladıkları görülmektedir.

Fırıncioğulları Biçe’nin 2014 yılında yaptığı araştırmada da öğretmenlerin, Müdürlerin Ders Denetiminde Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme boyutunda en çok katılım puanını “Okul müdürüm ders planında amaca uygun etkinlikler planlayıp planlamadığımı denetleme” (= 3,71) maddesi almıştır. Bu maddeye ilişkin sonuç bu araştırma sonucuyla örtüşmemektedir. Fakat “Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı (felsefe, kuram, yaklaşım...) denetleme” maddesi ile ilgili sonuç bu araştırma sonucuyla örtüşmektedir.

Bu sonucun ortaya çıkması bu boyuttaki maddelerin öğretmenlerin görüşlerine göre sıralamasının birbirine yakın olduğu sonucu çıkmıştır. İki araştırma arasındaki bu olumsuz düzey farkı ise okul müdürlerinin Iğdır ilindeki ortaokullarında görev yapan öğretmenlere ders denetimlerinde etkin bir denetim yapmadıklarından kaynaklanabilir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutuyla Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri

Sınıf İçi Etkinlikler Boyutu		1	2	3	4	5	\bar{X}	SS	
S3	Okul müdürüm ders planı hazırlarken bireysel farklılıkları dikkate alıp almadığımı denetlemez.	f	96	161	16	10	3	1,82	0,77
S5	Okul müdürüm ders planında amaca uygun etkinlikler planlayıp planlamadığımı denetlemez.	f	10	14	23	152	87	4,02	0,79
S9	Okul müdürüm öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alıp almadığımı denetlemez.	f	107	147	22	7	3	1,78	0,77
S10	Okul müdürüm bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri derse yansıtıp yansıtmadığımı denetlemez.	f	85	155	30	9	7	1,94	0,86
S13	Okul müdürüm öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunup sunmadığımı denetlemez.	f	98	161	19	4	4	1,79	0,74
S15	Okul müdürüm öğrencilerin ders içi ve ders dışı zamanlarını etkili kullanmaları için yönlendirmeler yapıp yapmadığımı denetlemez.	f	8	21	25	144	88	3,98	0,97
S16	Okul müdürüm tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlayıp sağlamadığımı denetlemez.	f	4	14	22	154	92	4,10*	0,84
S18	Okul müdürüm özel alanda gerekli olan Öğrenme yollarını öğrencilere kazandırıp kazandırmadığımı denetlemez.	f	4	17	33	151	81	4,00	0,87
S20	Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı (felsefe, kuram, yaklaşım...) denetlemez.	f	110	152	24	0	0	1,69*	0,61
S22	Okul müdürüm konunun anlaşılması için önkoşul bilgi, beceri ve/veya değerlere öğrencilerin ne kadar sahip olduklarını yoklayıp yoklamadığımı denetlemez.	f	88	169	21	5	3	1,83	0,72
S23	Okul müdürüm derste işlenen konuyu daha önceki konularla ilişkilendirilip ilişkilendirmediğimi denetlemez.	f	96	155	28	4	3	1,82	0,74
S25	Okul müdürüm üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden sorgulama tekniklerini kullanıp kullanmadığımı denetlemez.	f	102	147	25	7	5	1,83	0,82
S28	Okul müdürüm öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratıp yaratmadığımı denetlemez.	f	7	23	29	130	97	4,00	0,99
S31	Okul müdürüm teknoloji okuryazarı olup olmadığımı denetlemez.	f	98	149	35	2	2	1,81	0,72
TOPLAM (AO)							1,82	0,75	

4.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin Katılımcı Özellikleri ile İlişkisi

Bu bölümde planlama boyutlarında, okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına, okul müdürünün branşına, meslekteki hizmet sürelerine ve müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süreye göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine yönelik görüşlerini ortaya koymak adına daha güvenilir sonuçlar almak adına ölçeğin homojenlik testi yapılmıştır.

Tablo 11. Ölçeğin Homojenlik Testi

	Levene Testi	Grup	n	p
Planlama Faktörü	4,37	4	286	0,06
Sınıf Yönetimi Faktörü	0,09	4	286	0,92
Sınıf İçi Etkinlikler Faktörü	0,95	4	286	0,33
Faktörler Toplamı	3,60	4	286	0,21

Tablo 11 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,06; sınıf yönetimi alt boyutunda 0,92; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,33 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,21 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p > 0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

4.2.1. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenin Cinsiyeti ile İlişkisi

Tablo 12. Homojenlik Testi

	Levene Statistic	p
Planlama Boyutu	3,37	0,62
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	0,09	0,92
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	0,952	0,33
Toplam Boyut	3,60	0,59

Yukarıda ölçeğin homojenlik testi yapılarak, ölçeğin bir homojen dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,62; sınıf yönetimi ve iletişimi alt boyutunda 0,92; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,33 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,59 değerini

almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p>0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi analiz sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Analizi

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	sd	p	
Planlama Boyutu	Kadın	149	11,42	4,06	1,36	1,36	0,02*
	Erkek	137	10,83	3,17			
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Kadın	149	23,22	7,59	0,31	0,31	0,92
	Erkek	137	22,94	7,32			
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	Kadın	149	36,42	3,77	0,22	0,33	0,33
	Erkek	137	36,51	3,26			
Toplam Boyut	Kadın	149	71,06	11,59	0,60	0,59	0,05
	Erkek	137	70,29	9,92			

Tablo 13’de ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin cinsiyet açısından analizine bakıldığında; planlama alt boyutunda 0,02 değerinde anlamlı fark bulunmuş, diğer alt boyutlarda cinsiyet değişkeni açısından herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Toplam boyutta da anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bu sonucun ortaya çıkmasında kadın katılımcılar denetimde ders planlama boyutunu erkek katılımcılara oranla daha fazla önemsemelerinin etkili olduğu söylenebilir.

Göktaş (2008) yaptığı benzer tez çalışmasında okul müdürlerinin denetim sırasında “öğrencilerin öğrenme etkinlik süreçlerine aktif katılım ile ilgili” araştırmasına da bakıldığında öğretmenlerin cinsiyet değişkeni ile ilgili görüş ayrılığının olmadığı belirtmişlerdir. Eldeki çalışmada ulaşılan bu bulgu daha önce yapılan benzer araştırmaların bulgularının bir kısmı ile örtüştüğü söylenebilir. Yine Duykuluoğlu (2016) lise öğretmenleri ile yaptığı tez analiz sonuçları “benimseme” boyutunda öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından sıra ortalamaları incelendiğinde anlamlı bir fark olmamakla birlikte kadın katılımcıların davranışlarının erkek katılımcılara göre daha fazla benimsedikleri belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada da aralarında farklılık olduğu, sıra ortalamaları dikkate alındığında kadın katılımcılar

($\bar{X}=71,06$) erkek katılımcılar ($\bar{X}=70,29$) göre müdürlerin bu değişkendeki boyutta bulunan davranışları daha fazla göstermiş olacağı şeklinde yorumlamak mümkündür.

4.2.2. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Branşları ile İlişkisi

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin branşları değişkenine göre yapılan homojenlik testi Tablo 14'te; ANOVA Testi analiz sonuçları ise Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 14. *Homojenlik Testi*

	Levene Statistic	df1	df2	p
Planlama Boyutu	,675	7	278	,693
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	1,178	7	278	,316
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	,115	7	278	,997
Toplam Boyut	,843	7	278	,553

Tablo 14 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,69; sınıf yönetimi ve iletişimi alt boyutunda 0,31; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,99 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,55 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p>0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Tablo 15. *Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Branşlarına Göre Analizi*

Boyutlar		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P (anova)
Planlama Boyutu	Gruplar Arası	182,46	26,06	1,98	0,05
	Grup İçi	3659,94	13,16		
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Gruplar Arası	633,50	90,50	1,65	0,12
	Grup İçi	15189,31	54,63		
Sınıf İçi Etkinlik Boyutu	Gruplar Arası	43,11	6,16	0,48	0,84
	Grup İçi	3516,09	12,64		
Toplam Boyut	Gruplar Arası	1629,79	232,82	2,04	0,05
	Grup İçi	31714,74	114,08		

$p<0,05$

Tablo 15'te ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin branşları açısından analizine bakıldığında; boyutlar arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Ergen ve Eşiyok'un (2017) okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin yaptığı çalışmada farklı bir sonuca varmıştır. Bu çalışmada branş değişkenine göre öğretmen algıları, planlama boyutundaki maddelerde daha çok fark görülürken diğer boyutlardaki maddeler arasında fazla bir fark görülmemiştir. Çalışmada sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenleri arasında okul müdürlerinin ders denetimi yapması ile algıları arasında sınıf öğretmenlerinden “kararsız” boyutunda kalırken, branş öğretmenlerinden “katılıyorum” boyutunda olumlu olarak çıkmıştır.

4.2.3. Ortaokul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Okul Müdürünün Branşı ile İlişkisi

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin okul müdürünün branşları değişkenine göre yapılan homojenlik testi sonuçları Tablo 16’da; ANOVA Testi analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16. Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	p
Planlama Boyutu	1,753	7	278	,097
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	,651	7	278	,713
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	1,393	7	278	,208
Toplam Boyut	1,442	7	278	,188

Tablo 16 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,09; sınıf yönetimi ve iletişimi alt boyutunda 0,71; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,20 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,18 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p > 0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Tablo 17. Okul Müdürlerinin Ders Denetiminde Öğretmen Görüşlerinin Okul Müdürünün Branşına Göre Analizi

Boyutlar		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p (anova)
Planlama Boyutu	Gruplar Arası	118,09	16,87	1,25	0,27
	Grup İçi	3724,31	13,39		
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Gruplar Arası	409,92	58,56	1,05	0,39
	Grup İçi	15412,89	55,44		
Sınıf İçi Etkinlik Boyutu	Gruplar Arası	129,56	18,51	1,50	0,16
	Grup İçi	3429,65	12,33		
Toplam Boyut	Gruplar Arası	893,44	127,63	1,09	0,36
	Grup İçi	32451,09	116,73		

Tablo 17'e göre ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin okul müdürünün branşına göre analizinde; yapılan ANOVA Testi sonucunda tüm alt boyutlarda ve toplam boyutta herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında okul müdürlerinin branşları bazında ve boyutlar arasındaki denetimde hepsine eşit mesafede hassas davranmalarının etkisi olduğu böylece öğretmen görüşlerinin, müdürlerin branşlarından etkilenmediği söylenebilir.

4.2.4. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Hizmet Süresi ile İlişkisi

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine göre yapılan homojenlik testi sonuçları Tablo 18'de; ANOVA Testi analiz sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 18. Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	p
Planlama Boyutu	,930	5	280	,462
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	,782	5	280	,563
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	2,204	5	280	,054
Toplam Boyut	1,072	5	280	,376

Tablo 18 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,46; sınıf yönetimi ve iletişimi alt boyutunda 0,56; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,05 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,37 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p > 0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Tablo 19. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Hizmet Sürelerine Göre Analizi

Boyutlar		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p (anova)
Planlama Boyutu	Gruplar Arası	64,92	12,98	0,96	0,44
	Grup İçi	3777,47	13,49		
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Gruplar Arası	551,09	110,22	2,02	0,07
	Grup İçi	15271,71	54,54		
Sınıf İçi Etkinlik Boyutu	Gruplar Arası	95,96	19,19	1,55	0,17
	Grup İçi	3463,24	12,36		
Toplam Boyut	Gruplar Arası	1545,31	309,06	2,72	0,14
	Grup İçi	31799,21	113,56		

$p < 0,05$

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimlerine ilişkin öğretmenlerin kıdem değişkenine göre analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre, tüm alt boyutlarda herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık çıkmadığından Scheffe testi sonuçlarına da tabloda yer verilmemiştir.

Yapılan benzer araştırmalarda denetimin asıl amacı olan öğretimde etkililiği artıracak, öğretmenin gelişimini sağlayacak ve öğretmenin çalışma performansını yükseltecek olan denetimin hizmeti fazla olan öğretmenlerin denetimde umduklarını fazla bulamadıkları, öğretmen algılarında, hizmeti az olan öğretmenlerde “katılıyorum” boyutunda çıkarken, hizmeti daha fazla olan öğretmenlerde “kararsızım” boyutunda çıkmıştır. Bu öğretmenler için amaçların yeterince gerçekleşmediği sonucuna varmıştır (Özmen ve Batmaz, 2006).

Eroğlu (2012), bu konuda yaptığı araştırma bulgularına göre ise, Denizli ili merkezindeki 0-9 yıllık sınıf öğretmenleri ile 10-19 yıllık ve 20-29 yıllık öğretmenler arasında denetçilerin öğretmenlere yönelik tutumlarına katılma düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Hizmeti 10-19 yıl ile 20-29 yıl olan öğretmenlerin, eğitim denetçilerinin öğretmenlere yönelik katılma düzeyi 0-9 yıllık öğretmenlere göre daha olumlu düzeyde çıkmıştır. Bu farkın nedeni hizmeti az olan öğretmenlerin az denetim geçirdikleri ve denetim tecrübelerinin az olması nedeniyle denetime hazırlıksız yakalandıkları, hizmeti fazla olan öğretmenlerin ise denetçilerin yol gösterme ve motive etme yönünde daha başarılı bulmalarından kaynak göstermiştir.

Buna göre yapılan çalışma tüm boyutlarda okul müdürlerinin ders denetim davranışları ile ilgili görüşlerinin daha önce alanda yapılan bu çalışma sonuçlarıyla benzerliğe rastlanmazken; Fırıncioğulları Bige’ye (2014) göre; öğretmenlerin hizmet yıllarına göre müdürlerin ders denetimleriyle ilgili görüşleri belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarına benzemektedir. Bu çalışmada da öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Bu çalışmamızdaki farkın ortaya çıkmasına etki eden faktörlerden birinin ankete katılan öğretmenlerin sayılarından kaynaklanabilir. Çünkü ankete katılan öğretmenlerin çoğusu (% 84,6) 1-9 yıl arasında hizmeti olanlar oluşturmaktadır.

4.2.5. Öğretmenlerin Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Görüşleri ile Müdürlerin Denetim İçin Ayırdığı Süre ile İlişkisi

Ölçeğin homojenlik testi yapılarak, ölçeğin bir homojen dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 20. Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	p
Planlama Boyutu	6,144	2	283	,220
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	2,356	2	283	,097
Sınıf İçi Etkinlik ve Öğrenciyi Yönlendirme Boyutu	,343	2	283	,710
Toplam Boyut	3,544	2	283	,330

Tablo 20 incelendiğinde ölçeğin planlama alt boyutunda 0,22; sınıf yönetimi ve iletişimi alt boyutunda 0,09; sınıf içi etkinlikler alt boyutunda ise 0,71 değerlerini aldığı görülmektedir. Toplam boyutta ise 0,33 değerini almaktadır ki bu da bize ölçeğin $p>0,05$ değerini sağladığı yani ölçeğin homojen olduğunu göstermektedir.

Ortaokul müdürlerinin ders denetim düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin, müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları sürelere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak adına ANOVA Testi yapılmış ve sonuçlar tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Müdürlerin Ders Denetimi İçin Ayırdıkları Süreye Göre Analizi

Boyutlar		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p (anova)
Planlama Boyutu	Gruplar Arası	117,65	58,82	4,47	0,01*
	Grup İçi	3724,75	13,16		
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Gruplar Arası	59,10	29,55	0,53	0,58
	Grup İçi	15763,70	74,22		
Sınıf İçi Etkinlik Boyutu	Gruplar Arası	10,34	5,17	0,41	0,66
	Grup İçi	3548,87	12,54		
Toplam Boyut	Gruplar Arası	246,27	123,13	1,05	0,35
	Grup İçi	33098,26	116,95		

Tablo 21’e göre okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesinde müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süre değişkenine göre; planlama alt boyutunda $p=0,01$ değerinde önemli bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Diğer boyutlarda ise herhangi önemli farklılık bulunmamıştır. Bu belirlenen farklılığın hangi boyutlarda olduğunu tespit edip açıklamak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır.

Tablo 22. Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süreye Göre Analizi (Scheffe Testi)

Değişken	Ders Denetleme Süresi (1)	Ders Denetleme Süresi (11)	Ortalama Farklılık	n	Anlamlı Fark
Planlama Boyutu	Hiç ayırmıyor	40 dk ve daha az	2,52	93	0,44
		41-80 dk arası	1,44	111	0,22
		81 dk ve üzeri	0,97	57	0,13
	40 dk ve daha az	Hiç ayırmıyor	0,62	24	0,44
		41-80 dk arası	1,44	111	0,01*
		81 dk ve üzeri	0,97	57	0,88
	41-80 dk arası	Hiç ayırmıyor	0,62	24	0,22
		40 dk ve daha az	1,43	93	0,01*
		81 dk ve üzeri	0,97	57	0,93
	81 dk ve üzeri	Hiç ayırmıyor	0,62	24	0,13
		40 dk ve daha az	2,52	93	0,88
		41-80 dk arası	1,44	111	0,93
Sınıf Yönetimi ve İletişimi Boyutu	Hiç ayırmıyor	40 dk ve daha az	1,12	93	0,61
		41-80 dk arası	0,54	111	0,55
		81 dk ve üzeri	1,66	57	0,10
	40 dk ve daha az	Hiç ayırmıyor	1,12	24	0,61
		41-80 dk arası	0,58	111	0,49
		81 dk ve üzeri	1,66	57	0,77
	41-80 dk arası	Hiç ayırmıyor	0,54	24	0,55
		40 dk ve daha az	0,58	93	0,49
		81 dk ve üzeri	1,23	57	0,89
	81 dk ve üzeri	Hiç ayırmıyor	1,66	24	0,10
		40 dk ve daha az	1,12	93	0,77
		41-80 dk arası	1,23	111	0,89
Sınıf İçi Etkinlik Boyutu	Hiç ayırmıyor	40 dk ve daha az	0,42	93	0,79
		41-80 dk arası	0,62	111	0,71
		81 dk ve üzeri	1,55	57	0,11
	40 dk ve daha az	Hiç ayırmıyor	0,42	24	0,79
		41-80 dk arası	1,04	111	0,38
		81 dk ve üzeri	0,99	57	0,44
	41-80 dk arası	Hiç ayırmıyor	0,62	24	0,71
		40 dk ve daha az	1,04	93	0,38
		81 dk ve üzeri	1,11	57	0,52
	81 dk ve üzeri	Hiç ayırmıyor	1,55	24	0,11
		40 dk ve daha az	0,99	93	0,44
		41-80 dk arası	1,11	111	0,52
Toplam Boyut	Hiç ayırmıyor	40 dk ve daha az	4,06	93	0,20
		41-80 dk arası	0,19	111	0,99
		81 dk ve üzeri	2,23	57	0,19
	40 dk ve daha az	Hiç ayırmıyor	4,06	24	0,20
		41-80 dk arası	4,25	111	0,31
		81 dk ve üzeri	1,14	57	0,42
	41-80 dk arası	Hiç ayırmıyor	0,19	24	0,99
		40 dk ve daha az	4,25	93	0,31
		81 dk ve üzeri	0,88	57	0,88

81 dk ve üzeri	Hiç ayırmıyor	2,23	24	0,19
	40 dk ve daha az	1,14	93	0,42
	41-80 dk arası	0,88	111	0,88

Tablo 22'ye bakıldığında ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin ders denetimine yönelik olarak görüşlerinde müdürlerinin ders denetiminde ayırdıkları süreye göre planlama boyutunda araştırmaya katılan öğretmenlerin “40 dk. ve daha az ” seçeneğinin işaretleyenler ile “41- 80 dk. arası” zaman ayırıyor diyen öğretmenlerin görüşleri anlamlı farklılık ($p=0,01$) ortaya çıkmıştır. Diğer boyutlarda ve diğer seçenekleri işaretleyen öğretmenlerin görüşleri arasında herhangi bir anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Planlama boyutunda farklılığın ortaya çıkmasında okul müdürlerinin planlama konusuna daha çok önem verdiklerinden dolayı etkili olduğu söylenebilir.

4.3. Okul Müdürlerinin Ders Denetimlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bu başlık altında okul müdürlerinin ders denetimi yaparken; öğretmenin ders denetim öncesi, ders denetim sırası, ders denetim sonunda, ders denetimine ilişkin uygulama süreci nasıldır. Bu konular ile ilgili uygulamalar tespit etmeye çalışılacaktır.

4.3.1. Ders Denetimi Öncesindeki (denetimi haber verme ve sınıfa gelişi vb.) Tutumuna İlişki Öğretmen Görüşleri

Okul müdürlerinin kendi sorumlulukları altında çalışan öğretmenlerin ders denetimi öncesinde tutumunu tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 23' de kategorize edilmiştir.

Tablo 23. Ders Denetimi Öncesinde Tutumu Nasıldır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi

Madde	Katılımcılar	f	%
Denetimi haber vererek yapar	ö1,ö4,ö5,ö7,ö14,ö19	6	24
Denetimi habersiz yapar	ö2,ö3,ö6,ö8,ö10,ö12,ö13,ö15,ö17	9	36
Denetimi bazen önceden haber vererek bazen de habersiz yapar	ö9,ö18,ö20,	3	12
Müdür yardımcısına yaptırır	ö8,ö10,	2	8
Sınıfa önünü ilikleyerek girer	ö1,ö14,ö17	3	12
Sınıfa girerken öğretmenden izin ister	ö14,ö19	2	8
Toplam		25	100

Tablo detaylı incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu, okul müdürlerinin ders denetiminde daha çok haber vermeden kendisinin belirlediği bir tarihte aniden yaptığı, bazı öğretmenler göre ise bunun farklılık gösterdiği bazen haber verdiği bazen ise haber vermeden yapıldığı, sınıfa girerken genellikle önünü ilikleyerek içeri girdiği, öğretmenden izin istediği ifadesini dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan ö1 katılımcı; *“Bir hafta önceden haber verir sonra ders denetimine gelir. Sınıfa önünü ilikleyerek girer.”* diyerek okul müdürünün bir hafta öncesinde haber vererek sınıfa önünü ilekleyerek girdiğini ifade etmiştir. ö3 katılımcı ise; *“Öğretmen kurulunda karar alır. Tarih verilmez. Kendisinin belirlediği bir tarihte denetim yapar.”* diyerek okul müdürlerinin bazılarının denetim yapacağını öğretmenler kurulunda tarih verip kararlaştırdığı ve tam bir tarih verilmeden yapıldığını dile getirmiştir.

Ayrıca ö8 katılımcı; *“Haber vermeden gelir. Bazen müdür yardımcısını gönderir, kendisi yapmaz”* diyerek okul müdürlerinin kendi görevlerini müdür yardımcılara yaptırdığını doğru olmayan örnek vermiştir. Bir başka katılımcı olan ö15 katılımcı da başka bir yöne değinerek, okul müdürünün; *“Haber vermeden gelip en arka sırada dersimizi dinler. Çıkarken de öğrencilerin denetim için geldiğini fark etmemei için bende bu konuyu merak ediyordum, o yüzden dinlenmeye geldim, tarzında cümleler kurar”* iyi bir ders denetimi olarak görmektedir. Diğer taraftan ö18 katılımcı ise; okul müdürlerinin ders denetim öncesi tutumunu belirtirken; *“iki dönemde farklılık göstermektedir. Bazen haber vererek o hafta içerisinde herhangi bir derste denetim yapar. Bazen ise haber vermeksizin denetim yapmaktadır.”* ifadesini kullanarak kurumdaki iletişim sorununa dikkat çekmiştir.

Yukarıda, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından tespit edilen ve okul müdürlerinin ders denetim öncesi tutumları sıralanmıştır. Müdürlerin bu sürece müdür yardımcılarını dahil edilmesinin tamamen doğru olmayan bir uygulama olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu durumda okul müdürlerinin ders denetimini kendileri yapması, öncesinde öğretmene haber vermesi, öğretmenle birlikte sınıfa girmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.3.2. Ders Denetimi Sırasındaki (Derse Katılım, Gözlem ve Dikkat Ettiği Kriterler) Tutumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Ders Denetimi Sırasında tutumu tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 24’ de kategorize edilmiştir.

Tablo 24. *Ders Denetimi Sırasında Tutumu Nasıldır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi*

Madde	Katılımcılar	f	%
Derse katılır	ö7,ö8,,ö9,ö10,ö14	5	18
Sadece gözlem yapar.	ö2,ö5,ö13,ö14,ö17,ö19	6	23
Sınıfın fiziksel durumuna dikkat ediyor	ö1,ö3,ö4,ö11,ö14,ö20	6	23
Sınıf hakimiyetine dikkat ediyor	ö1,ö3,ö9,ö12,	4	15
Dönütlere dikkat ediyor	ö6,ö15	2	7
Kullanılan plan, araç gereçlere dikkat ediyor	ö3,ö18	2	7
Beden diline ses tonuna dikkat ediyor	ö6,ö4	2	7
Toplam		27	100

Tablo 24 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin önemli bir kısmının, ders denetiminde herhangi bir şey söylemeden sadece gözlem yaptığı bazıların ise sınıfın fiziksel ve temizlik durumuna dikkat ettiği, derse katılarak öğrencilere soru sorduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda müdürlerin yapıcı davrandıklarını iddia etmektedirler.

Bununla birlikte ö3 katılımcı; “*Ders planların uygunluğunu, öğretmenin sınıf hakimiyetini ve derste kullandığım materyal araç gereçlere dikkat eder*” örneğini vererek, okul müdürünün ders planına, derste kullandığı araç gereç ve sınıf yönetimine dikkat ettiğini dile getirmiştir. ö6 katılımcının; “*...yani verdiğim dönütlere dikkat eder. Beden dilimi ve ses tonumu doğru kullanmama, kişisel bakım ve kıyafetime dikkat eder.*” demesi, ö15 katılımcının; “*öğrenciye söz hakkı verince hangi öğrenciler söz hakkı verdiğimizizi, verilen cevaplara karşı problemleri nasıl çözdüğümüze dikkat etmesi*” ifadesi, ö14 katılımcının; “*derse katılır ders sonunda öğrencilere sorular sorar*” şeklinde söylemlerde bulunmaları, müdürlerin ders denetim sırasında genelde farklı davrandıkları bazıları planlara dikkat ederken, bazıları ise plana hiç bakmadan sınıfın fiziksel durumuna temizliğine dikkat etmektedir. Bazıları öğretmenin dersine

katılırken bazıları da sadece gözleyerek geçirmektedir. Bunlarla birlikte sınıfın fiziksel durumuna dikkat eder ile sadece gözlem yapar fikri ön plana çıkmıştır.

4.3.3. Ders Denetim Sonundaki (çıkışta değerlendirme ile ilgili geri bildirim) Tutumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okul müdürlerinin öğretmenlerin ders denetiminin sonunda tutumunu tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 25’ de kategorize edilmiştir.

Tablo 25. *Ders Denetim Sonunda (çıkışta değerlendirme ile ilgili geri bildirim) Tutumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri Analizi*

Madde	Katılımcılar	f	%
Öğretmenle birlikte çıkar	ö6,ö11	2	7
Dönüt verir	ö3,ö5,ö6,ö8,ö9,ö15,ö17,ö18, ö20	9	34
Dönüt vermez	ö1,ö2,ö12,ö14,ö19	5	19
Bazen dönüt verir bazen vermez	ö10,ö13,	2	7
Evrak incelemesi yapar	ö3,ö6,	2	7
Daha çok dikkat edilmesi gereken şeyleri söyler.	ö2,ö4,ö7,ö8, ö15,ö16,,ö18	7	26
Toplam		27	100

Tablodaki veriler incelendiğinde öğretmenlerin bir kısmı; okul müdürlerinin, ders denetim sonunda olumlu veya olumsuz olarak geri bildirimde bulunduğu genellikle öğretmenlerin nelere dikkat etmesi gerektiğini söylerken bir kısmının da; müdürlerin geri bildirimde bulunmadığı sadece teşekkür ederek sınıftan çıktıkları görüşünü dile getirmişlerdir.

Bununla birlikte ö1 katılımcı; “okul müdürü ders sonunda öğretmene olumlu olumsuz bir şey söylemez.” ö2 katılımcı; “Denetim ile ilgili birşey söylemez sadece nelere daha çok dikkat etmemiz gerektiğini söylemektedir” ö3 katılımcı; “Teşekkür ederek çıkar artı ve eksilerimizi sonra odasına çağırarak bireysel olarak söyler. Evrak kontrolünü yapar” ö6 katılımcı; “...ders denetimde karşılaştığı olumlu ve olumsuz durum hakkında fikrini söyler.” şeklinde görüş bildirmiştir. ö8 katılımcı ise; “Derste olması gereken veya eksik gördükleri konularda öneride bulunur” demiştir. Ayrıca ö15 katılımcı “Geri bildirim mutlaka yapar. Güzel bir dille nelere dikkat etmem gerektiğini söyler.” ifadesi ile okul müdürlerinin genellikle geri dönütle öğretmenlere öneride bulunduğu, fazla olumsuz şeyler belirtmedikleri dile getirmişlerdir.

4.3.4. Öğretmenlerin Ders Denetimde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlere ders denetim sürecinde karşılaştığı sorunları tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 26' de kategorize edilmiştir.

Tablo 26. *Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi*

Madde	Katılımcılar	f	%
Sorun yaşamadım	ö1,ö3,ö5	3	10
İletişim sorunu	ö3,ö15	2	7
Denetimin habersiz yapılması	ö6,ö9,ö10,ö11,ö12,ö13, ö15,ö16,ö17,ö18	10	33
Denetimin detaylı yapılmaması	ö7,ö18	2	7
Değerlendirme kriterlerinin bilinmemesi	ö8,ö10,ö17,ö18	4	13
Denetimin nesnel yapılmaması	ö13,ö17,ö19,ö20	4	13
Denetimde evrak yükünün çok olması	ö2,ö14	2	7
Müdürlerin mesleki yetersizliği	ö4,ö16,ö17	3	10
Toplam		30	100

Araştırmada ö1 katılımcı; “Müdürlerin yaptığı denetimde herhangi bir sorun görmüyorum.” demiştir. ö3 katılımcı ise; “Denetim esnasında herhangi bir sorun ile karşılaşmadım. İdare ile öğretmen arasında iletişimden kaynaklı ters düşmelerin denetimlere de olumsuz yansıdığını gördüm.” şeklinde ifadeler kullanarak denetimde sorun olmadığı, yönetimle-öğretmen arasındaki iletişim sorunlarının denetime de yansıdığına önemine vurgu yapmıştır.

Ayrıca ö8 katılımcı; “Okul müdürlerinin değerlendirme ölçütleri biz öğretmenler tarafında bilinmiyor. Bu da sorun oluşturuyor.” derken; ö13 katılımcı; “Okulumuzun ders denetimi ile ilgili yıllık planı bulunmamaktadır. Ayrıca bazı öğretmenlerin ders denetimleri her dönemde bir iki defa yapılırken bazı öğretmenlerinki ise hiç yapılmamaktadır. Bu da yönetim ile öğretmen arasında sorun oluşturmaktadır.” demiştir. ö17 katılımcı ise; “Okul idaresinin denetim planı bulunmamakta, denetimde öğretmenlere yapılan eleştiriler nesnel yapılmıyor. Maalesef müdürler liyakata göre atanmadıklarından denetimdeki mesleki yeterliklerinin eksik olması da sorun

oluşturuyor.” diyerek okul müdürlerinin mesleki yeterliliği eksik olduğu sorununu dile getirmiştir.

Tüm bu görüşler birlikte değerlendirildiğinde; Okulların yıllık çalışma planlarında sınıfların ders denetim tarihlerin belirtilmemesi, denetimlerin nesnel yapılmaması ve değerlendirme ölçütlerinin denetim öncesinde öğretmenlerle paylaşılmaması en önemli sorun olarak görülmektedir. Müdürlerin mesleki yeterliliğinin eksik olması, denetimin habersiz yapılması, denetimde istenecek, incelenecek durumların nicelik olarak fazla olması, yapılan denetimlerin sadece durum saptamayla yetinilmesi sorunları diğer birer sorun olarak görülmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2010), tarafında yapılan ders denetiminde karşılaşılan en önemli sorunlar başlıklı araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır.

4.4. Okul Müdürlerinin Ders Denetimleri ile İlgili Olarak Öğretmenlerin Olası Çözüm Önerileri

Bu başlık altında okul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili olarak öğretmenlerin karşılaştığı sorun, bu sorunların ortadan kaldırmak için çözüm önerileri, denetim yapan okul müdüründen olması gerekne nitelikler, öğretmen görüşlerine göre ders denetiminin sadece okul müdürleri tarafında yapılması yeterli görülüyor mu ve farklı bir uygulamaya gerek olup olmadığı ilgili görüşler tespit etmeye çalışılacaktır.

4.4.1. Müdürlerin Ders Denetimine İlişkin Tutumu Süreci Sizce Nasıl Olmalı Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okul müdürlerinin öğretmenlerin ders denetimine ilişkin uygulama süreci sizce nasıl olmalı sorununa ilişkin katılımcıların görüşleri Tablo 26’ de kategorize edilmiştir

Tablo 27. Müdürlerin Ders Denetimine İlişkin Uygulama Süreci Sizce Nasıl Olmalıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerine Göre Analizi

Madde	Katılımcılar	f	%
İki dönem halinde olmalıdır	ö1,	1	4
Rehberlik asıl amacı olmalı	ö3,ö9,ö18,ö20	4	17
Objektif olmalı	ö2,ö3,ö6,ö7	4	17
Denetim, prosedür gereği olarak yapılmamalı	ö2,ö3,	2	9
Dönüt olmalı	ö5,ö15,	2	9

Çalışmayı teşvik etmeli,	ö3,ö5,ö6,ö12,ö14, ö17,ö19	7	31
Belli aralıklarla yapılmalı	ö8,ö10.ö14	3	13
Toplam		23	100

Tablo 27’deki veriler incelendiğinde öğretmenlerin ekseri kısmı okul müdürlerinin ders denetimleri ile çalışmayı teşvik etmeli, denetimde asıl amacı öğretmene rehberlik olmalı, denetimi farklı bir amaç için kullanılmamalı yönünde görüş bildirmişler.

Ayrıca ö1 katılımcı; okul müdürünün “*uygulama süreci tek dönem değil, iki dönem halinde olmalıdır*” görüşü mevcut denetim sürecinde haberi olmadığını gösterirken; ö3 katılımcı ise; “*Denetim amacına uygun olmalı. Gösteriş ve prosedür gereği olarak yapılmamalı, amaca hizmet etmeli, öğretmene rehberlik anlamında olmalı, puan baskıdan uzak olmalıdır.*” demiştir. ö5 katılımcı; “*Okul müdürleri ders denetimiyle öğretmeni olumlu yönlendirmeli, baskı aracı olarak kullanılmamalı*” darken; ö5 katılımcı ise; “*Okul müdürü ders denetimi sonunda dersle ilgili her türlü değerlendirmeyi öğretmenle birlikte yapmalıdır.*” demekle ders denetimi sonunda yapılması gereken durumu belirtmiştir..

Araştırmada ö6 katılımcı; “*Objektif tutarlı olmalı, özverili çalışmaya teşvik etmeli, kırıcı değil yapıcı bir dil kullanılmalı.*” tutumunu uygun bir süreç olarak görürken, ö1 katılımcı ise; okul müdürünün “*Denetim sonrasında öğretmenle her türlü değerlendirme yapılmalıdır*” görüşünü dile getirmiştir.

Katılımcıların görüşleri birlikte değerlendirildiğinde; okul müdürlerinin ders denetimde objektif davranması gerektiği, yapıcı dil kullanılması gerektiği, çalışmaya teşvik etmesi gereken sürekli rehberlik asıl amacı olmalıdır. Denetim resmi prosedürün uygulanması veya baskı aracı olarak kullanılmamalıdır. Ayrıca ders denetimi sonunda dersle ilgili her türlü değerlendirmeyi öğretmenle birlikte yapmalıdır.

4.4.2. Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunları Ortadan Kaldırmak İçin Çözüm Önerileriniz nelerdir? Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere ders denetim sürecinde karşılaştığı sorunları ortadan kaldırmak için çözüm önerileriniz nelerdir soruna karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 28’de kategorize edilmiştir.

Tablo 28. *Ders Denetiminde Karşılaşılan Sorunları Ortadan Kaldırmak İçin Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Madde	Katılımcılar	f	%
Denetimde süreklilik	ö1,ö2,ö18	3	9
Müdürlerin mesleki yeterliliği	ö4,ö16,ö17	3	9
Denetim ölçütlerinin bilinmesi	ö6,ö10,ö11,ö13,ö17,ö18,ö19,ö20	8	23
Rehberlik amaçlı yapılması	ö3,ö7,ö8,ö14	4	11
Takdir edilme	ö3,ö5,ö15,ö18	4	11
Denetimin haberli yapılması	ö1ö6,,ö9,ö10,ö11,ö12,ö13,ö15,ö16,ö18	10	28
Objektif denetim	ö13,ö16,17	3	9
Toplam		35	100

Tablodaki öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler ders denetimdeki sorunların ortadan kaldırılması için denetim ölçülerinin önceden verilmesi belirli bir denetim takvim planının olması ve verilen plan doğrultusunda tüm öğretmenlerinin ders denetiminin yapılması, denetimlerin objektif yapılması, denetim konusunda okul müdürlerinin kendilerini yetiştirme yönünde söylemlerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan ö1 katılımcı; *“Ders denetimleri her zaman gereklidir. Denetimler bir sorun olark görülmemeli, önceden haber verilerek her zaman yapılmalıdır.”* derken; ö3 katılımcı da; *“Müdür illaki bir sorun bulmak için denetim yapmamalı bazen yapılan çalışmalar öğretmenin motive olması için takdir edilmelidir”* demiştir. Ayrıca, ö6 katılımcı; *“Denetimden önce tarih verilmeli, denetlenecek konuların öğretmen tarafında bilinmesi öğretmenin heyecanını giderir. Daha çok denetime odaklanır eksiklerini görür, giderilmesi için önceden hazırlık yapar okulun başarısına olumlu etkisi olur.”* derken; ö9 katılımcı; *“Okulun yıllık çalışma planında öğretmenlerin denetim tarihleri önceden bildirilmeli”* demiştir. Araştırmada ö13 katılımcı da; *“Okul müdürü denetimi haber vererek yapmalı, denetimde nesnel davranmalı, öğretmenleri ayırmamalı herkese aynı davranmalıdır.”* diyerek denetimin nesnel yapılmasını ifade etmektedir.

Son olarak ö18 katılımcı; “*sürecin planlanması, denetimin tek ders yerine öğretim yılı süreci içerisinde değerlendirmesinin uygun olacağı, denetimde olumlu dönütlerin öğretmen motivasyonunu artıracığı*” şeklinde ifadeler kullanmıştır.

4.4.3. Ders Denetimi Yapan Okul Müdüründe Olması Gereken Niteliklerle İlgili Öğretmen Görüşleri

Okullarda ders denetim yapma görevine sahip okul müdüründe olması gerektirecek nitelikleri tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri Tablo 29’ te kategorize edilmiştir.

Tablo 29. *Ders Denetimi Yapma Yetkisine Sahip Okul Müdüründe Olması Gereken Niteliklerle İlgili Öğretmen Görüşleri*

Madde	Katılımcılar	f	%
Objektif nitelikleri olmalı	ö1,ö6,ö15,ö16,ö17,ö19	6	19
Denetim alanında mesleki niteliklere sahip olmalı	ö3,ö5,ö16,ö20	4	13
Hoşgörülü niteliklere sahip olmalı	ö4,ö6,ö12,ö13,ö16,ö17,ö19	7	22
Empati kurma niteliklerine sahip olmalı	ö13,ö18,	2	6
Motivasyonu artırıcı nitelikleri olmalı	ö7,ö10,ö18	3	9
Ekip ruhu oluşturma nitelikleri olmalı	ö8,ö13	2	6
Sorumluluk sahibi nitelikleri olmalı	ö6,ö8,ö9,ö11,ö12,ö14,	6	19
Çalışanın psikolojisini bilmeli	ö,2,ö14	2	6
Toplam		32	100

Tablodaki öğretmen görüşleri incelendiğinde, okul müdürlerinden olması gereken niteliklerin başında güvenilir, adil, hoşgörülü, dürüst niteliklere sahip, objektif değerlendirmeler yapabilen önyargıdan uzak, yeniliklere açık ve sürekli kendini geliştiren, sorumluluk sahibi niteliklere sahip özelliklerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan ö1 katılımcı; “*...Objektif olmalı, sınıf düzeyini bilmeli, önyargılardan uzak olmalıdır.*” demiştir. Araştırmada ö3 katılımcı da; “*İlgili ders ve konuya, plan programa, yönetmeliğe hakim olmalı, bu konuda uzman niteliklerine sahip olmalıdır.*” diyerek okul müdürünün denetlediği ders ve konu ile bilgisinin olması gerektiğini ifade etmektedir.

Ayrıca ö8 katılımcı; “Mesleki gelişim için bilgisini artıran, kendini sürekli güncelleyen okulu her açıdan gelişimi için ekip ruhunu oluşturan sorumluluk sahibi nitelikleri olmalıdır.” demiştir.

Son olarak ö16 katılımcı; “Kendisi ve çevresiyle barışık, yeniliklere açık denetim konusunda sürekli kendini yenileyen, hoşgörülü, adil, dürüst, samimi, adil, sabırlı nitelikleri olmalı. Ayrıca her konuya karşı tarafsızlığını koruyan özelliklere sahip olmalıdır.” şeklinde ifadeler kullanmıştır.

Katılımcılar tarafından sayılan yukarıdaki ifadeler dikkate alındığında, denetim yapan kişilerin olaylara objektif bakabilen, hoşgörülü, dürüst, samimi, sabırlı nitelikleri segilenmeli, ön yargılardan uzak olmalıdır. Yeniliklere açık sürekli kendini geliştiren, sorumluluk sahibi nitelikleri bulunmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

4.4.4. Bir Öğretim Yılında Ders Denetiminin Sadece Okul Müdürü Tarafında Yapılmasını Yeterli Görüyorsunuz? Farklı Bir Uygulamaya Gerek Var Mıdır Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okulda bir öğretim yılında ders denetiminin sadece okul müdürü tarafında yapılmasını yeterli görüyorsunuz? Farklı bir uygulamaya gerek var mıdır sorusunu tespit etmek amacıyla iletilen soruya karşılık katılımcıların görüşleri tablo 30’ da kategorize edilmiştir.

Tablo 30. Bir Öğretim yılında ders denetiminin sadece okul müdürü tarafında yapılmasını yeterli görüyor musunuz? Farklı bir Uygulamaya gerek var mıdır sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Madde	Katılımcılar	f	%
Yeterli görüyorum	ö1,ö4,ö5,ö15	4	12
Denetime gerek yok	ö3,ö12,ö17,ö19	4	12
Yeterli görmüyorum	ö2,ö6,ö7,ö9,ö10,ö11,ö13,ö14, ö16,ö18,ö20	11	32
Çok katılımlı bir denetime dönüşmeli	ö2,ö6,ö9,ö14,18	5	15
Okul müdürü ve denetmenler tarafında yapılmalı	ö7,ö10,ö13,	3	9
Okul dışı farklı bir yapı tarafında yapılmalı	ö10,ö11,ö13,ö14,ö16,ö18,ö20	7	20
Toplam		34	100

Tablo 30’ da yer alan bilgiler incelendiğinde, katılımcılardan bir kısmı okul müdürlerinin işlerinin fazla olması nedeniyle ders denetimine fazla zaman ayırmadıklarından dolayı denetimin müdürler tarafında yapılmasını yeterli görmemektedir. Ayrıca müdürlerin öğretmenlerle yıllarca aynı ortamda olmasıyla bir samimiyet havası oluşmasından dolayı sağlıklı bir ders denetimin yapılmayacağından doğrusu bunun okul dışında farklı bir yapı tarafında veya çok katımlı bir yapı tarafında denetlenmesinin daha uygun olacağını yönünde fikir beyan ettiği anlaşılmıştır.

Görüşmeye katılan ö1 katılımcının; *“Okul müdürü öğretmenleri en iyi tanıyan kişidir. Bu nedenle denetimin okul müdürleri tarafında yapılmasını yeterli görüyorum.”* dediği, ö3 katılımcının ise; *“öğretmenlik vicdan işidir. Çeşitli seminer, panel, toplantı kurs, uzaktan eğitim gibi yollarla kendini yetiştirmektedir. Bundan dolayı denetime gerek yoktur.”* dediği anlaşılmıştır. Ayrıca ö5 katılımcı; *“Denetimi okul müdürleri tarafında yapılmasını yeterli görüyorum. Farklı bir uygulamaya gerek yoktur.”* diyerek öğretmenlerin ders denetiminin sadece okul müdürü tarafında yapılması yeterli olduğunu farklı bir uygulamaya gerek olmadığını savunmuştur.

Öte yandan ö8 katılımcı; *“...sadece okul müdürü tarafında yapılan ders denetimini yeterli görmüyorum. Okul müdürü sadece evrak kontrol ediyor, öğretmenlere rehberlik ve mesleki yardım gibi konulara yer vermiyor.”* şeklinde ifadeler kullanarak, okul müdürlerinin ders denetimde, öğretmenlere rehberlik ve mesleki gelişim yönünde bir katkısının olmadığını savunmuştur. Ayrıca ö10, ö13 katılımcılar da okul müdürünün; *“okul müdürünün iş yükünden, müdürlerin denetim alanında yeterli bilgiye sahip olmamasından ve öğretmenlerle sürekli aynı ortamda olmasından dolayı, denetimin okul müdürleri ile denetmenler tarafında veya farklı bir yapı tarafında yapılması daha uygun olacağını”* ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılanlar tarafından dile getirilen tüm maddeler birlikte değerlendirildiğinde; ders denetiminin sadece okul müdürleri tarafında yapılması, okul müdürlerinin iş yükü, denetim alanında yeterli eğitim almamaları, sürekli öğretmenlerle aynı ortamda olmalarından dolayı ortaya çıkacak informal ilişkiler yapılacak denetimin verimini düşüreceği gibi sebeplerle denetimin sadece okul müdürleri tarafından yapılması yeterli görülmemiştir. Ayrıca denetimi okul dışında bir yapıyla veya okul içi ve okul dışı bir yapının işbirliği ile yapılması daha uygun görülmüştür.

Bu veri toplama aracıyla ulaşılan sonuçlar nicel araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Nicel araştırmada okul müdürlerin ders denetimlerine ilişkin görüşlerinin planlama boyutunda (1,86), sınıf yönetimi ve iletişimi boyutunda (1,91), sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda ise (1,82) oranlarında “düşük” düzeyde yerine getirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karma yöntemle gerçekteirilen araştırma bulgularına göre nicel ve nitel boyutun bulgularının birbirlerini tamamladığını, farklı yaklaşımlar kullanılmasına rağmen aynı sonuçların alındığı bulguların genellenebilirliği yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Ortaokul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili davranışlarının öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesini konu alan bu çalışmada, karma yöntemin bir çeşidi olan açıklayıcı desen yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile önce nicel veriler, daha sonra nitel veriler ortaya çıkartılmıştır. Elde edilen veriler birbirinden bağımsız olarak analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlar iki bölüm halinde sunulmuştur.

Araştırmanın ilk bölümünde, nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Araştırma verileri “Ders Denetim Öğretmen Görüşleri Ölçeği” ile elde edilmiştir. Araştırmada öncelikle ortaokul müdürlerinin planlama boyutu, sınıf yönetimi ve iletişim becerileri boyutu, sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Daha sonra okul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili tutumlarının, ders denetimin alt boyutlarında öğretmenlerin bazı değişkenlerine göre (cinsiyeti, kendi branşları, okul müdürü branşı, hizmet süresi ve ders denetim süreleri) gösterme düzeyleri bakımından anlamlı farklılıkların olup olmadığını araştırmak amacıyla ders denetimin alt boyutları ile bu değişkenlerin karşılaştırması yapılmıştır.

Araştırmanın bu kısmında ortaya çıkan bulgulara dayanılarak çıkan anlamlı sonuçlar şu şekilde açıklanabilir:

1. Araştırmaya katılan öğretmenler, müdürlerinin ders denetimine ilişkin sınıf içi etkinlik ve öğrenci yönlendirme alt boyutlarında müdürlerinin ders denetimine ilişkin olarak ortalama düzeyde olumlu görüş bildirmişlerdir. Diğer alt boyutlarda ise görüşleri oldukça düşük düzeyde olumluluk göstermektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşleri genel itibarıyla düşük düzeyde olumluluk gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

2. Ders denetim boyutlarının, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri açısından analizine bakıldığında; planlama alt boyutunda 0,02 değerinde anlamlı fark bulunmuştur. Planlama boyutunda kadın katılımcıların görüşleri, erkek katılımcıların görüşlerine göre daha olumludur. Diğer alt boyutlarda cinsiyet değişkeni açısından herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Toplam boyutta ise 0,05 değerinde anlamlı farklılık bulunduğu görülmektedir.

3. Ortaokul öğretmenlerinin müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin branşları açısından analizine bakıldığında; planlama boyutu ve toplam boyutta okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin öğretmenlerin branşlarına göre $p=0,05$ değerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Buna karşın sınıf yönetimi ve iletişim boyutu ile sınıf içi etkinlik ve öğrenciyi yönlendirme boyutunda araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, müdürlerinin ders denetimine ilişkin okul müdürünün branşına göre analizinde; ders denetimin tüm alt boyutlarda ve toplam boyutta herhangi bir anlamlı farklılık görülmediği anlaşılmıştır.

5. Çalışma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimlerine ilişkin öğretmenlerin meslekteki hizmet yıllarına göre analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre, tüm alt boyutlarda herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

6. Ortaokul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşleri, müdürlerin ders denetimi için ayırdıkları süre değişkenine göre planlama alt boyutunda $p=0,01$ değerinde bir farklılık ortaya çıkarken, diğer boyutlarda ise herhangi önemli farklılık bulunmamıştır.

Ortaokul öğretmenlerinin okul müdürlerinin ders denetimine yönelik görüşlerinde müdürlerinin ders denetiminde ayırdıkları süreye göre planlama boyutunda araştırmaya katılan öğretmenlerin “40 dk. ve daha az ” seçeneğinin işaretleyenler ile “41- 80 dk. arası” zaman ayırıyor diyen öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde ise katılımcılara iki başlıklı dörder adet görüşme sorusu iletilerek veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada öğretmenlerinin okul müdürlerinin ders denetimdeki uygulama süreçleri ile ders denetimine ilişkin sorun, görüş ve beklentileri tespit edilmeyi amaçlanmıştır. Araştırmaya ilişkin bulgulara dayanılarak elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Araştırma sonucunda, görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu, okul müdürlerinin ders denetiminde daha çok haber vermeden kendisinin belirlediği bir tarihte yaptığı, bazı öğretmenler göre ise bunun farklılık gösterdiği bazen haber verdiği bazen ise haber verilmeden yapıldığı, sınıfa girerken genellikle önünü ilikleyerek içeri

girdiği, öğretmenden izin istediği ve oturduğu sırada ders denetimi yaptıkları anlaşılmıştır.

2. Araştırmada, katılımcı öğretmenlerin önemli bir kısmının, okul müdürlerinin ders denetim esnasında herhangi bir şey söylemeden sadece gözlem yaptığı bazıların ise sınıfın fiziksel ve temizlik durumuna dikkat ettiği, bir kısmının ise derse katılarak öğrencilere soru sorduğunu sonucu ortaya çıktığı anlaşılmıştır.

Bu soruda müdürlerin ders denetim sırasında genelde farklı davrandıkları bazıları sadece gözlem yaparken, bazıları ise hiç gözlem yapmadan sınıfın fiziksel durumuna temizliğine dikkat ettiği anlaşılmıştır. Bunlarla birlikte sonuç olarak sadece gözlem yapar ile sınıfın fiziksel durumuna dikkat eder fikri ön plana çıkmıştır.

3. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin bir kısmı, okul müdürlerinin, ders denetim sonunda olumlu veya olumsuz olarak geri bildirimde bulunduğu genellikle öğretmenlerin nelere dikkat etmesi gerektiğini söylerken bir kısmının da; müdürlerin geri bildirimde bulunmadığı sadece teşekkür ederek sınıftan çıktıkları sonucuna ulaşmıştır.

4. Araştırmada öğretmenlerin ekseri kısmı okul müdürlerinin ders denetimleri ile çalışmayı teşvik etmesi, denetimde asıl amacın öğretmene rehberlik olması gerektiği ve denetimin farklı bir amaç için kullanılmaması yönünde görüşler ortaya çıkmıştır.

5. Araştırma sonucunda, okulların yıllık çalışma planlarında sınıfların ders denetim tarihlerin belirtilmemesi ve denetimlerin nesnel yapılmaması en önemli sorun olarak görülmektedir. Müdürlerin mesleki yeterliliğinin eksik olması, denetimin habersiz yapılması, değerlendirme ölçütlerinin denetim öncesinde öğretmenlerle paylaşılmaması, denetimde istenecek, incelenecek durumların nicelik olarak fazla olması, yapılan denetimlerin sadece durum saptamayla yetinilmesi sorunları önemli birer sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

6. Araştırma neticesinde öğretmenler ders denetimdeki sorunların ortadan kaldırılması için denetim ölçülerinin önceden verilmesi belirli bir denetim planının olması ve verilen plan doğrultusunda tüm öğretmenlerinin ders denetiminin yapılması, denetimin nesnel olması, denetim konusunda okul müdürlerinin kendilerini yetiştirmesi yönünde söylemler ortaya çıkmıştır.

8. Araştırmada, okul müdürlerinden olması gereken niteliklerin başında güvenilir, adil, hoşgörülü, dürüst niteliklere sahip, objektif değerlendirmeler yapabilen

önyargıdan uzak, yeniliklere açık ve sürekli kendini geliştiren niteliklerin ön plana çıktığı sonuçlara ulaşılmıştır.

9. Araştırma sonucunda, ders denetiminin sadece okul müdürleri tarafında yapılması, okul müdürlerinin iş yükü, denetim alanında yeterli eğitim almamaları, sürekli öğretmenlerle aynı ortamda olmaları gibi sebeplerle denetimin sadece okul müdürleri tarafında yapılması öğretmenlerce yeterli görülmemiştir. Doğrusu okul müdürüyle birlikte okul dışında farklı bir yapı tarafında da denetlenmesinin daha uygun olacağı fikri öne çıkmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın nicel verileri; okul müdürlerinin ders denetimin üç boyutundaki bulguları ortaya çıkarmaya yönelik iken; nitel veriler ile de; öğretmenlerinin okul müdürlerinin ders denetimdeki uygulama süreçleri ile ders denetimine ilişkin sorun, görüş ve beklentileri tespit etmeye yöneliktir. Çalışmanın sonucunda her iki araştırma yönteminde elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak bu sonuçlar doğrultusunda probleme ve araştırmacılara ilişkin öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Ders denetimlerinin öğretmenlerin cinsiyet ve branşı ne olursa olsun bütün öğretmenlere aynı sıklıkta uygulanmasına dönük önlemler alınmalıdır.

2. Ortaokul müdürleri için ders denetimin ilke ve kurallar ve ders denetiminde kullanılacak formlar net bir şekilde belirlenerek, bununla ilgili yeni yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

3. Denetim uygulamalarında müdür tarafında tespit edilen eksik ve hatalar çözüme yönelik iyi bir iletişim içerisinde karşılıklı konuşulup tartışılarak eksik ve hatalar çözümüne kadar okul müdürü ile öğretmen arasındaki dialog sürmelidir.

4. Ortaokul müdürlerinin ders denetimi yapma düzeyleri düşük olmakla beraber bu düzeyi yüksek seviyeye götürmek için okul müdürlerine yönelik hizmet-içi eğitimlerle ders denetim hususunda eğitimler verilmelidir.

5. Öğretmenler ders denetiminin müdürler tarafından haber verilmeden yapıldığını, haber verilerek yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

6. Ders denetimlerinin sınıf gözlemleri ile sınıfın fiziksel ve temizlik durumuyla sınırlı kalmaması sağlanmalıdır. Öğretmenler ders denetimi ile ilgili geri bildirim almayı önemli bulmaktadır. Okul müdürleri, bu geri bildirim dönük davranışı

göstermelidir. Ders denetimlerinin arzu edilen düzeyde olmadığı müdürler, resmi prosedürü yerine getirilmek için ders denetimini yapmamalıdır.

7. Okul Müdürleri yaptıkları denetimle öğretmenler rehberlik yapmalı ve mesleki eksiklerine yardımcı olmalıdır.

8. Okul Müdürleri eksik ve hataların yanında bir de olumlu yanlarını da görmelidirler.

9. Okullarda ders denetiminin, okul müdürleri tarafından tam anlamıyla uygulanabilmesi için il düzeyinde başka denetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda ders denetiminin daha verimli ve işlevsel hale getirilmesi önem arz etmektedir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Iğdır ili özelinde yapılan bu çalışma Türkiye genelinde uygulanabilir.
2. Okul müdürlerinin ders denetim davranışlarını gösterme düzeylerinin, okulun, eğitim öğretim kalitesi, öğretmen motivasyonu ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisi araştırılabilir.
3. Araştırmaya okul yöneticileri, eğitim denetmenleri, öğrenciler ve okulun diğer çalışanlarının da katılımı sağlanarak araştırmanın kapsamı genişletilebilir.
4. Yapılacak yeni araştırmalarda, eğitim yöneticilerin ve okul müdürlerinin de görüşleri alınarak öğretmen görüşleri ile karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acheson, K. A. & Gall, M. D. (2003). *Clinical supervision and teacher development*. New York: John Wiley and Sons.
- Açıkalın, A. (1980). *Orta dereceli okul öğretmenlerinin atama yer değiştirme ilkeleri ve amaçları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Akcan, E. ve Polat, S. (2015). Müfettiş denetiminin öğretmenlerin motivasyonuna etkisi. *Journal of International Social Research*, 8, (40), 502-510.
- Akpınar, E. (2006). *Kamu yönetiminde denetim olgusu ve Türkiye’de kamu yönetiminin denetlenmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Akşit, F. (2006). Performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri (Bigadiç İlköğretim Öğretmenleri Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 76–101.
- Altun, B. (2014). *Denetime eleştirel yaklaşım: öğretmen denetimi nasıl olmalı?*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Altun, M., Şanlı, Ö. ve Tan, Ç. (2015). Maarif müfettişlerin, okul müdürlerinin denetmenlik görevleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic*, 10 (3), 79-96.
- Arslan, A.ve Aslan, A. (2015). Türkçe öğretmenlerinin “eğitim denetimi” ile ilgili çeşitli görüşleri. *Journal of Language and Literature Education*, (15), 163-178.
- Aslanargun, E. ve Göksoy, S. (2013). Öğretmen denetimini kim yapmalıdır?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 98-121.
- Aydın, İ. (2012). *Öğretimde denetim* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Aydın, M. (2011). *Çağdaş eğitim denetimi* (6. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Bakır, Ü. (2007). *İlköğretim okul yöneticilerinin değerlendirme rollerine ilişkin öğretmen görüşleri: Ankara İli Örneği*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Balcı, A.(2011a). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Balcı, A. (2011b). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram, uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (1981). *Okul Yöneticisinin denetim görevleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Başar, H. (1993). *Eğitim denetçisi, rolleri-yeterlikleri-seçilmesi-yetiştirilmesi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başar, H. (1995). *Öğretmenlerin değerlendirilmesi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Başar, H. (2013). Okulda denetim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Dergisi*.
- Başaran, İ. E. (1981). Denetimde ikili çatışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 14(1).
- Başaran, İ. E. (1989). *Yönetim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi nitelikli okul*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2008). *Örgütsel davranış, insanın üretim gücü*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Baransel, A. (1979). *Çağdaş yönetim düşüncesinin evrimi. İstanbul İşletme İktisadi*

Enstitüsü. 48.

- Bayraktutan, İ. (2011). *İlköğretim okul müdürlerinin denetim rolleri: Sivas İli Örneği*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Bozkurt, E. (1995). *İlköğretim okullarında ders denerimi uygulamalarının değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Budak, Y. ve Demirel, Ö. (2003). Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 33, 62-81.
- Bursalıoğlu, Z. (1982). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: A.Ü.E.B.F. Yayınları, 107.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Eğitimde yönetimi anlamak sistemi çözümlmek*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyükışık, M. (1989) *İlköğretim denetçilerin rehberlik etkinliklerin gerçekleştirme düzeyleri*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E. K., Akgün, O. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2004) İlköğretim öğretmenlerinin denetimi ve sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 161.
- Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmen performansının artırılmasında okul yöneticisinin rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, Kış-Bahar, 153-154.
- Cengiz, C. (1992). *Milli Eğitim Bakanlığı bakanlık müfettişlerinin yetiştirilmesi ve teftişin geliştirilmesi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ceylan, M. ve Ağaoglu, E. (2010). Eğitim denetçilerinin danışmanlık rolü ve danışmanlık modelleri. *İlköğretim Online*, 9 (2), 542-551.
- Ciğer, M. (2006). *Kahramanmaraş ili ilköğretim müfettişlerinin ders denetim sürecinde*

gösterdikleri davranışların öğretmenleri güdülemesine ilişkin öğretmen ve müfettiş görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Çelik, V.(1995). Eğitim yöneticisinin vizyon ve misyonu. *Eğitim Yönetimi Dergisi*,1(1).
- Çelikten, M. (2004). Bir okul müdürünün günlüğü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 123-135.
- Dağlı, A. (2000). İlköğretim öğretmenlerinin algılarına göre ilköğretim müdürlerinin etkili müdürlük davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23, 431- 442.
- Dağlı, A.(2006). İlköğretim denetimlerinin eğitim ve yaşam ile ilgili karşılaştıkları sorunlar ve sorunların çözümüne ilişkin öneriler. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim. Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 1-8.
- Dönmez, B. (2002). Müfettiş, okul müdürü ve öğretmen algılarına göre ilköğretim okulu müdürlerinin yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8 (29), 27-45.
- Duykuluoğlu, A. (2016). *Lise müdürlerinin ders denetim görevine ilişkin öğretmen görüşleri.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Düzey, G. (2017). Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerine göre ders denetiminde eğitim müfettişlerinin öğretmene ilişkin yaklaşımları. *International Journal Of New Trends In Arts, Sports &Science Education*, 6 (3), 2146-9466.
- Ece, M. (2007). *İlköğretim kurumları kurum teftiş ölçütlerine ilişkin bir değerlendirme.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ekici, G. (2014). Öğretmenin öğrencilerin akademik başarı ve başarısızlığından Sorumluluk algısı konusunda görüşler: Biyoloji öğretmen adayları örneği, *İlköğretim Online*. 13 (4). 1414-1448.

- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: AnıYayınları.
- Erdem, A. R. (2006). Öğretimin denetiminde yeni bakış açısı: sürekli geliştirme temeline dayalı öğretimin denetimi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 275-294.
- Erdem, A. R. ve Eroğlu, M. G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre eğitim müfettişlerinin ders denetim yeterlikler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 97-109.
- Erdoğan, İ. (1998). *SPSS kullanımı örnekleriyle araştırma dizaynı ve istatistik yöntemleri*. Ankara: Emel Matbaası.
- Erdoğan, İ. (2007). *Pozitivist metodoloji: bilimsel araştırma tasarımı istatistiksel yöntemler, analiz ve yorum*, Ankara: Erk Yayınları.
- Eren, E. (1991). *Yönetim ve organizasyon*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Ergen, H. ve Eşiyok, İ. (2017). Okul müdürlerinin ders denetimi yapmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilgileri Dergisi*, 3 (1) 2-19.
- Erginer, A. (2012). *Avrupa Birliği Eğitim sistemleri. Türk Eğitim sistemi ile karşılaştırmalar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eroğlu, M.G. (2012), *Eğitim müfettişlerince yapılan ders denetimlerinin sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Fırat, M.,Kabakçı Yurdakul, I., ve Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 65-86.
- Fıncıoğulları Bige, E. (2014). *İlkokul müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili öğretmen görüşleri*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Gökalp, S. (2010). *İlköğretim müfettişlerinin öğretmen teftişlerindeki denetim*

görevlerini yerine getirme derecelerine ilişkin ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarının incelenmesi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Gökçe, F. (1994). Eğitimde denetimin amaç ve ilkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (10), 73-78.

Göktaş, A. (2008). *İlköğretim okulu müdürlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin ders denetimine ilişkin yeterliklerinin sınıf öğretmenlerince değerlendirilmesi.* Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Gürbüz, R., Erdem, E. ve Yıldırım, K. (2013). Başarılı okul müdürlerinin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 167-179.

Güredir, E (1982). Denetim ilkeleri ve teknikleri. *İstanbul Üniversitesi Yayınları*, 2985, İstanbul.

Gürsel, M. (1997). *Okul Yönetimi*. Konya: Mikro Yayınları.

Has, E. (1998). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki uygulamalarını geliştirmede teftişin rolü.* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

İnal, A. (2008). *İlköğretim okullarında yapılan denetimlerde müfettişlerin tutum ve davranışlarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi.* Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Kapusuzoğlu, Ş. (2000). Denetmenlerin değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 35-50.

Karakaya, N. (1988). *İlköğretimde teftiş ve güçlükler.* Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.

Karaköse, T. ve Oğuz, A. (2007). Okul yöneticilerinin etik liderliği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 32 (338), 25-31.

Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Kartal, S. (1997). *İlköğretim 2. kademe branş öğretmenlerinin teftiş-rehberlik etkinlikleri hakkındaki görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kaykanacı, M. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin yönetim işlerine verdikleri önem ve harcadıkları zaman. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11 (1), 137–158.
- Kazak, E. (2013). Ders denetimindeki uygulama farklılıklarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 15-26.
- Keser, Z. ve Gedikoğlu, T. (2008). Ortaöğretim okul müdürlerinin yetki ve sorumluluklarını kullanma derecelerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 1303-5134.
- Kızılkant, A. (2011). *İlköğretim okullarında yapılan denetim etkinliklerinin öğretmenlerin mesleki gelişimleri üzerine katkısı*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kocabaş, İ. ve Yirci, R. (2011). *Denetmen algularına göre denetimde yaşanan sorunlar*. <https://www.researchgate.net/publication/279249514>
Erişim tarihi: 07.11.2017.
- Koçak, R. (2009). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 65-84.
- Korkmaz, M. (2005). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi: sorunlar çözümler ve öneriler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 237-252.
- Köklü, M. (1996) Etkili denetim. *Eğitim Yönetim Dergisi*, 2 (2), 259-268.
- Köroğlu, H.(2011). *Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Köroğlu, H. ve Oğuz, E. (2011). Eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerine yönelik öğretmen, yönetici ve eğitim müfettişi görüşleri." *Eğitim Bilimleri Araştırma*

Dergisi, 2, 9-25.

MEB. (1993). *MEB teftiş kurulu yönetmeliği*, Tebliğler Dergisi, S:2393.

MEB. (2000). *MEB okul-kurum müdürü görev tanımları*, Tebliğler Dergisi, Sayı: 2508.

MEB. (2001). *MEB İlköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesi*, Tebliğler Dergisi, Sayı.2521.

MEB. (2003). *MEB ilköğretim kurumları yönetmeliği*, Tebliğler Dergisi, Sayı: 25212.

MEB. (2005). *MEB ilköğretimde denetim ve performans değerlendirme esasları*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.

MEB. (2011a). *Öğretmen denetim rehberi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayını.

MEB. (2011b). *MEB teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname*, Resmi Gazete, Sayı: 28054.

MEB. (2013). *MEB ortaöğretim kurumları yönetmeliği*, Resmi Gazete, Sayı: 28758.

MEB. (2014). *MEB rehberlik ve denetim başkanlığı ile maarif müfettişleri başkanlıkları yönetmeliği*, Resmi Gazete, Sayı: 29009.

MEB, (2016). *İlkokul/ortaokul rehberlik ve denetim rehberi*. Ankara: Rehberlik ve Denetim Başkanlığı Yayınları.

MEB. (2017). *MEB teftiş kurulu yönetmeliği*, Resmi Gazete, Sayı: 30160.

Memişoğlu, S.P. ve Ekinci, Z. (2013). Eğitim ve öğretim araştırmaları. *Journal Of Research In Education And Teaching*, 2 (1), 04-207.

Memduhoğlu, H. B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre türkiye’de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (1), 135-156.

Memduhoğlu, H. B., Aydın, İ., Yılmaz, K., Güngör, S. ve Oğuz, E. (2007). *Türk Eğitim*

Sisteminde teftiş süreci: Amaç, yapı, işleyiş. <http://liderlikforumu05ie03.wiki.spaces.com/> Erişim tarihi: 18.02.2018.

Memduhoğlu, H. B. ve Taymur, A. (2009). Türk Eğitim Sistemi denetim alt sisteminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir model önerisi. *Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Kongresi'nde Sunulan Bildiri*, 22-23 Haziran 2009, Tüm Eğitimciler ve Müfettişler Sendikası (Tem-Sen), Ankara.

Öncel, Y. (2006). *İlköğretim okulu müdürlerinin denetimdeki rol ve yeterlilikleri.* Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Öz, F. (2003). *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Sisteminde Teftiş* (I. Baskı). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları. No: 88.

Özan, B.M. ve Özdemir, Y.T. (2011). Müfettiş ve öğretmen görüşleriyle neden teftiş. *Uluslararası Katılımlı Eğitim Teftişi Kongresinde Sunulan Bildiri*, Ankara.

Özbaş, M. (2002). *İlköğretim okulu müdürlerinin sınıf içi etkinliklerin denetiminde yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler konusunda müdür ve öğretmen görüşleri.* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Özbek, B. (1998). *İlköğretim II. kademe ders denetimi sorunları: İzmir İli Örneği.* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Özdemir, S. (2000). *Eğitimde örgütsel yenileşme.* Ankara: Pegem- A Yayınları.

Özmen, F. ve Batmaz, C. (2006). İlköğretim okul müdürlerinin öğretmen denetimindeki etkililikleri – hizmet yılı ve görev türü değişkenine göre öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 1* (2), 102-120.

Öztürk, A., T. (2007). *Türk kamu yönetiminde bireyden devlete yönetsel denetim süreci; sorunlar, öneriler ve çözüm yolları.* Ankara: Platin Yayıncılık.

Sağlam, A.Ç. ve Aydoğmuş, M.(2016) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim

- sistemlerinin denetim yapıları karşılaştırıldığında türkiye eğitim sisteminin denetimi ne durumdadır? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1),19-38.
- Sağlam, B. (2002). *İlköğretim okullarında öğretim denetimine ilişkin öğretmen, müdür ve denetmen görüşleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Sağlamer, E. (1975). Eğitimde teftiş ve teknikleri. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Sezgin, F. (2007). Okul yöneticisi ve liderlik. (Ed: Servet Özdemir). *Türk Eğitim Sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sümbüloğlu, K. (1993). *Biyoistatistik*. Ankara: Özdemir Yayıncılık.
- Süngü, H. (2005). Fransa, İngiltere ve Almanya eğitim denetimi sistemlerinin yapı ve işleyişi. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(167).
- Şahin, S. (2005a). İlköğretim okullarında uygulanan öğretmen teftiş formlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi: Gaziantep İli Şahinbey İlçesi Örneği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), 113–124.
- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin mesleki memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17 (2), 221–246.
- Şahin, S., Elçiçek, Z. ve Tösten, R. (2013). *Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimi ve bu gelişim süreci içerisindeki sorunlar*, *International Journal Of Social Science*, 6 (5), 1105-1126.
- Şahin, T. (2005b). İlköğretim düzeyinde ders denetimleriyle ilgili yeterlilikler hakkında denetmen ve öğretmen görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şişman, M. (2002). *Eğitimde mükemmellik arayışı*. Ankara: Pegem-A Yayınları.
- Şişman, M. (2004). *Öğretim liderliği*. Ankara: Pegem Akademi.
- Taşdan, M. (2008). Çağdaş eğitim denetiminde meslektaş yardımlaşması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 41 (1), 69-92.

- Taymaz, H. (1984). Ders denetimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 10-19.
- Taymaz, H. (2005). *Eğitim sisteminde teftiş*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim sisteminde teftiş: kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- TDK. [Türk Dil Kurumu], (2000). *Büyük Türkçe Sözlüğü*. <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Erişim tarihi: 21 Eylül 2017.
- Telci, A. M. (2011). *Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim sisteminde denetim alt sistemlerinin karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Tonbul, Y. ve Baysülen E. (2017). Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi, *İlköğretim Online*, 16 (1), 299-311.
- Topçu, İ. (2010). Devlet ve özel ilköğretim okullarında yöneticilerin öğretimin denetimi görevlerini yerine getirme biçimleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34 (2), 31-39.
- Topçu, İ. ve Battal, A. (2009). İlköğretim okullarında yöneticilerin öğretimin denetimi görevlerini yerine getirme biçimleri. I. *Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitapçığı*, Çanakkale.
- Toprakçı, E. (2013). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünal, S. ve Sığırcı, M. (2000). Öğretmenlerin denetmenleri değerlendirmesi ve onlardan beklentileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 281-294.
- Vezne, R. (2006). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin öğretim müfettişlerinin rehberlik hizmetlerinden yararlanma düzeyleri*. Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Yalçinkaya, M. (1992) *Ortaöğretimde ders denetimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Yavuz, M. (2006). İlköğretim okulu müdürlerinden beklenen roller ve karşılanma düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 657-670.
- Yeşil, D. (2018). *Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşleri*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2 (3), 27-45.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2007). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders teftişine ilişkin görüşleri*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yılmaz, M. (1998). *İlköğretim okullarında ders teftişinde karşılaşılan sorunlar*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 19-35.
- Yıldırım, M. C., Beycioğlu, K., Uğurlu C. T., ve Sincar, M. (2012). Eğitim müfettişlerinin görev alanları açısından karşılaştıkları sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13 (1) 1-21).
- Zepeda, S. J. (2003). *Instructional supervision*. New York: Eye On Education, Inc.

EKLER

1. Öğretmenlere Uygulanan Veri Toplama Aracı (Ek:1)

Değerli meslektaşım, yüksek lisans tezi için bir çalışma yapmaktayım. Bu ölçek okul müdürlerinin ders denetleme süreci ile ilgili olarak öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, yalnızca araştırmacı tarafından değerlendirilecek ve bilimsel çalışma amacıyla kullanılacaktır. Kişilerle ilgili olarak yansıtılmayacaktır. Bunun için ankete adınızı yazmayınız.

Soruları yanıtlarken her bir soru için size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Lütfen tüm soruları cevaplayınız, boş soru bırakmayınız.

Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Kemal KİPİCİ
Araştırmacı

BOLÜM I

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Meslekteki toplam hizmet yılınız.....Yıl.....Ay
2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
3. Branşınız..... 4) Okul Müdürünüzün Branşı.....
5. En son mezun olduğunuz okul:
 - a) Öğretmen Okulu () b) Eğitim Enstitüsü () c) Yüksek Öğretmen Okulu ()
 - d) Eğitim Fakültesi () e) Açık Öğretim Önlisans () f) Açık Öğretim Lisans Tamamlama () g) Fen Edebiyat Fakültesi () h) İlahiyat Fakültesi () ı) Diğer (Yazınız).....
6. Eğitim yönetimi ve denetimi alanında lisans üstü eğitim aldınız mı? Evet () Hayır ()
7. Eğitim yönetimi yada denetimi alanı dışında herhangi bir alanda lisansüstü eğitim aldınız mı? Evet () Hayır ()
8. Çalıştığınız okul.....
9. Ders denetimi için müdürünüz size bir öğretim yılında yaklaşık olarak (iki dönemde) ne kadar süre ayırmaktadır?.....dakika.
 - a. Sizce bu süre yeterli mi?.....
 - b. Sizce ne kadar süre ayırmalı?.....
10. Denetim sonucunda denetimden elde etmeyi umduğunuz beklentilerinizi önem sırasına göre yazınız:
 - a.
 - b.
 - c.

Göstergeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Okul müdürüm zamanı etkin kullanacak şekilde dersi planlayıp planlamadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
2.Okul müdürüm ders planını öğrenciyi merkeze alan bir şekilde hazırlayıp hazırlamadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
3.Okul müdürüm ders planı hazırlarken bireysel farklılıkları dikkate alıp almadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
4. Okul müdürüm ders planında amaç ve kazanımları belirtip belirtmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
5.Okul müdürüm ders planında amaca uygun etkinlikler planlayıp planlamadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
6.Okul müdürüm ders planında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtip belirtmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
7.Okul müdürüm ders planında kullanacağım kaynak ve materyalleri belirtip belirtmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
8. Okul müdürüm ders planında vereceğim ödevleri yazıp yazmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
9.Okul müdürüm öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alıp almadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
10.okul müdürüm bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri derse yansıtıp yansıtmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
11.Okul müdürüm öğrencilere isimleriyle hitap edip etmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
12.Okul müdürüm öğrenciler, sorulara farklı cevaplar verdiğiğinde olumlu tepki verip vermediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
13.Okul müdürüm öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunup sunmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
14.Okul müdürüm konuşmalarında ve davranışlarımda saygı öğelerine yer verip vermediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()

15.Okul müdürüm öğrencilerin ders içi ve ders dışı zamanlarını etkili kullanmaları için yönlendirmeler yapıp yapmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
16.Okul müdürüm tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlayıp sağlamadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
17.okul müdürüm, öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymaları için doğru stratejiler kullanıp kullanmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
18.Okul müdürüm özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrencilere kazandırıp kazandırmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
19.Okul müdürüm özel alana ilişkin kuram, ilke ve kavramları öğrencilerin anlayacağı biçimde aktarıp aktarmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
20.Okul müdürüm özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerime yansıtıp yansıtmadığımı(felsefe, kuram, yaklaşım...)denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
21.Okul müdürüm öğrencilerin dikkatini çekerek onları motive edip etmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
22.Okul müdürüm konunun anlaşılması için önkoşul bilgi, beceri ve/veya değerlere öğrencilerin ne kadar sahip olduklarını yoklayıp yoklamadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
23.Okul müdürüm derste işlenen konuyu daha önceki konularla ilişkilendirilip ilişkilendirmediğimi denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
24.Okul müdürüm farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirip cesaretlendirmediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
25.Okul müdürüm üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden sorgulama tekniklerini kullanıp kullanmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
26.Okul müdürüm öğrencilere anında dönüt ve düzeltme verip vermediğimi denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
27.Okul müdürüm öğretim sürecinde ses tonumu, jest ve mimiklerimi etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
28.Okul müdürüm öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratıp yaratmadığımı denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
29. Okul müdürüm sınıf içi çalışmalarda, toplumsal ve mesleki etik değerlere uygun davranıp davranmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
30. Okul müdürüm Türkçeyi dil kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanıp kullanmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
31.Okul müdürüm teknoloji okuryazarı olup olmadığını denetlemez.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()
32.Okul müdürüm öğretme- öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanıp kullanmadığımı denetler.	TmK ()	K ()	BrK ()	Km ()	HçK ()

2. Öğretmen Görüşme Formu (Ek: 2)

Sayın Öğretmenim,

Bu çalışma, *Okullardaki Ders Denetiminin, Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri Göre Değerlendirilmesi* amaçlamaktadır. Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Müdürünüzün ders denetimine ilişkin bazı sorular sorularak görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Çalışmada elde edilen veriler araştırmanın amacına uygun olarak kullanılacaktır. Ayrıca araştırmanın amacına ulaşması için soruların ayrıntılı bir biçimde cevaplandırılması büyük önem taşımaktadır.

Ayracağımız zaman ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Kemal KİPİCİ
Araştırmacı

Öğretmen görüşme soruları

Demografik Bilgiler

Cinsiyetiniz () Kadın () Erkek

Kıdeminiz Yıl

Branşınız.....

Okul müdürünüzün branşı.....

1) Öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimlerine ilişkin;

- a) Ders denetimi öncesinde (haber verme ve sınıfa gelişi vb.) tutumu nasıldır?
- b) Ders denetimi sırasında (katılım, gözlem ve dikkat ettiği kriter) tutumu nasıldır?
- c) Ders sonunda (çıkışta olumlu/olumsuz geri bildirim) tutumu nasıldır?
- d) Ders denetimi sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2) Müdürlerinin ders denetimleri ile ilgili olarak öğretmenlerin beklenti ve görüşleri nelerdir?

- a) Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin tutumu sizce nasıl olmalıdır?
- b) Belirtilen sorunları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir?
- c) Ders denetimi yapan kişide olması gereken nitelikler neler olmalı?
- d) Bir ğretim yılında ders denetiminin sadece okul müdürü tarafından yapılmasını yeterli görüyor musunuz? Farklı bir uygulamaya gerek var mıdır?

3. Ölçek ve Görüşme Formu Uygulama İzin Belgesi (Ek:3)
T.C.

İĞDIR VALİLİĞİ

İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 49829484-200-E. 17312312

20/10/2017

Konu : Tez Çalışması

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) M.E.B. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 10.06.01/12607291 sayılı yazısı ve Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik 2017/25 nolu genelgesi.

b)Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğünün 09/10/2017 tarihli ve 605.01/15838 Sayılı Yazısı.

Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik Çalışmaların Milli Eğitim Bakanlığının ilgi (a) genelgesi gereğince Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğünün ilgi (b) sayılı yazısına istinaden üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı tezli Yüksek Lisans öğrencisi Kemal KİPİCİ tarafından yürütülmekte olan “**Ortaokul Müdürlerinin Ders Denetimleri İle İlgili Öğretmen Görüşleri**” ” konulu tez çalışması ile ilgili anket ilimiz merkez ve ilçelere bağlı ortaokullarda görev yapan öğretmenlere uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mesut Murat AYDOĞDU

Milli Eğitim Müdürü

OLUR

20/10/2017

Bilgehan KARANFİL

Vali a.

Vali Yardımcısı

Adres: Söğütlü Mah.İrfan Cad.No:26 İĞDIR
Elektronik Ağ: <https://ıgdir.meb.gov.tr>
e-posta:Temeleğitim76@meb.gov.tr

Bilgi için: Benan YURDAKUL
Tel:0(476)2807617
Faks:0 (476)2807650

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.<http://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden f181-fc44-3e25-bfe1-3aaa kodu ile teyit edilebilir

4-Öğretmen Değerlendirme Formu (Ek:4)

Öğretmenin adı ve soyadı :	
Görev yaptığı okul :	
Branşı :	

BÖLÜM 1			
		Değerlendirilecek Evrak	Açıklamalar
A. Planlama	Zümre Toplantı Tutanakları		
	Ünitelendirilmiş Yıllık Planlar		
B. Değerlendirme	Sınavlar		
	Değerlendirme Sonuçları		
	Ödevler		
C. Eğitim Çalışmaları	Sosyal Etkinlik Çalışmaları		
	Rehberlik Çalışmaları		
D. Öğretmenin Diğer Çalışmaları	Görev ve Sorumluluklar		
	Kişisel Çalışmalar		

BÖLÜM 2			
		Göstergeler	Açıklamalar
	E. Dersi Planlama	<ul style="list-style-type: none"> • Zamanı etkin kullanacak şekilde dersi planlar. • Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkelerini plân ve uygulamalarına yansıtır. • Ders plânını öğrenciyi merkeze alarak hazırlar. • Ders plânında bireysel farklılıkları dikkate alır. • Ders plânında amaç ve kazanımların neler olacağını belirtir. • Ders plânında amaca uygun etkinlikleri belirtir. • Ders plânında amaca uygun yöntem ve teknikleri belirtir. • Ders plânında kullanacağı kaynak ve materyalleri belirtir. • Ders plânında bilgi ve iletişim teknolojilerinin nasıl kullanılacağına yer verir. • Ders plânında vereceği ödevleri belirtir. 	

Dersin izlendiği sınıf/Şube:	
Tarih :	

D E Ğ E R L E N D İ R M E A L A N L A R I	F. Öğretim/Öğrenme Ortam Araç- Gereç ve Teknolojileri	<p>Öğretim ortamının temizliği ve havalandırılması için gerekli önlemleri alması,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öğrenme ortamlarını etkinlik türüne göre düzenlemesi, • Öğrenme ortamının fiziksel koşullarını (ısı, ışık, ses durumu vb.) öğrenmeyi destekleyecek biçimde düzenlemesi, • Öğrenmeyi kolaylaştırmak için uygun materyal, kaynak ve etkinlik seçmede öğrencilerin özelliklerini dikkate alması, • Ders araç -gereçlerinin bakımını sağlaması, kullanıma hazır halde tutması, • Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri derse yansıtması, • Teknoloji kaynaklarının etkili kullanımına model olması ve bunları öğretmesi 	
	G. Öğrenciye Değer Verme ve Rehberlikte Bulunma	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilere isimleri ile hitap etmesi, • Öğrencilerini etkin biçimde dinlemesi, • Öğrenciler sorulara farklı cevaplar verdiğinde olumlu tepki göstermesi, • Öğrencinin kendini ifade edebileceği fırsatlar sunması, • Konuşmalarında ve davranışlarında saygı öğelerine yer vermesi, • Öğrencilerin ders içi ve ders dışı zamanlarını etkili kullanmaları için yönlendirmeler yapması, • Tüm öğrencilerin planlı ve amaçlı çalışmalarını sağlaması, • Öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına uymaları için doğru stratejiler kullanması 	
	H. Özel Alan Program/ İçerik Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> • Özel alan öğretim programının amaç ilke ve yaklaşımlarını plan ve uygulamalarına yansıtması, • Özel alanda gerekli olan öğrenme yollarını öğrencilere kazandırması, • Özel alanına ilişkin kuram, ilke ve kavramları öğrencilerin anlayacağı biçimde aktarması, • Özel alan öğretim programlarına ilişkin gelişmeleri derslerine yansıtması (felsefe, kuram, yaklaşım...), 	
	I. Öğretim Durumu	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmeye motive etmesi, • Konunun anlaşılması için önkoşul bilgi, beceri ve/veya değerlere öğrencilerin ne kadar sahip olduklarını yoklaması, • İçeriği, konuların özelliklerine göre aşamalı bir şekilde sıralaması, • Derste işlenen konuyu daha önceki konularla ilişkilendirmesi, • Farklı düzeydeki öğrencilerin öğrenme çabalarını cesaretlendirmesi, • Üst düzey düşünme becerilerini teşvik eden etkili sorgulama tekniklerini kullanması, • Öğrenciye anında dönüt ve düzeltme vermesi, • Öğretim sürecinde ses tonunu, jest ve mimiklerini etkili bir şekilde kullanması, • Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamları ile ilişkilendirecek fırsatlar yaratması 	
	İ. Bireysel Özellikler	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıf içi çalışmalarında, toplumsal ve meslekî etik değerlere uygun davranması, • Kişisel bakımına özen göstermesi, • Türkçe'yi dil kurallarına uygun ve anlaşılabilir bir biçimde kullanması, • Teknoloji okur yazarı olması, • Öğretme - öğrenme sürecinde zamanı etkin kullanması 	

5. Öğretmen Denetim Raporu (Ek:5)

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI Rehberlik ve Denetim Bakanlığı			
Sayı	:	.../.../20..	
Konu	:	Öğretmen Denetim Raporu	
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA			
İlgi	:	Rehberlik ve Denetim Başkanlığı'nın .../.../201... tarih ve sayılı emirleri.	
ÖĞRETMENEN KİMLİK VE GÖREV BİLGİLERİ			
1.	Adı ve Soyadı	:	
2.	T.C. Kimlik No	:	
3.	Okulun/Kurumun adı (il-ilçe)	:	
4.	Mesleki kıdem	:	
5.	Özel alanı	:	
6.	Yöneticilik görevi (var ise)	:	
7.	Lisansüstü eğitimi (var ise)	:	
8.	Yayınlanmış eseri (var ise)	:	
9.	Çalışma izni onayının tarih / sayısı (gerekli ise)	:/	
DENETİM BİLGİLERİ			
1.	Denetleme Tarihi	:	
2.	Denetlenen ders / sınıf / şube	:/ /	
3.	Denetlenen dersin konusu	:	
DEĞERLENDİRME SONUÇLARI			
Değerlendirme Alanları		Açıklamalar	Puan
A	Planlamalar (sene başı)		
B	Değerlendirme		
C	Eğitim çalışmaları		
D	Öğretmenin diğer çalışmaları		
E	Dersi planlama		
F	Öğretme/öğrenme ortam, araç ve teknolojileri		
G	Öğrenciye değer verme ve rehberlikte bulunma		
H	Özel alan program/içerik bilgisi		
I	Öğretim durumu		
İ	Bireysel özellikler		
		Ortalama	
<p>SONUÇ VE TEKLİF:</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">.....</p> <p style="text-align: right;">Unvan</p>			

MEB Rehberlik Denetim Başkanlığının 2011 yılında yayınladığı "Öğretmen Denetim Rehberi"nden alınmıştır.

6. Ölçek Formu Kullanma İzin Belgesi (Ek:6)

KEMAL KİPİCİ
19.09.2017 Sal 16:24
Esra Frnc

Teşekkür ederim bu cevabınızı bekliyordum

Gönderen: Esra Frnc <esrafrnc@yahoo.com>

Gönderildi: 19 Eylül 2017 Salı 15:48

Kime: KEMAL KİPİCİ

Konu: Re: Anket izni

İyi günler,

Okul yoğunluğundan geç cevaptan dolayı üzgünüm.

İsim vererek tabi ki anketten faydalanabilirsiniz.

Analiz hakkındaki bilgiyi tezin içerisinde yöntem kısmında bulabilirsiniz.

İyi Çalışmalar Dilerim

Esra Fırıncıoğulları Bige
Fen Bilimleri Öğretmeni
EYTEPE Bilim Uzmanı
Tekirdağ

Sent from Yahoo Mail for iPhone

On Pazar, Eylül 17, 2017, 4:26 ÖS, KEMAL KİPİCİ <K.IPICI@hotmail.com> wrote:
Hocam iyi günler öncelikle rahatsız ettiğim için özür dilerim.

Ben yüksek lisans öğrencisiyim. Ders denetimi ile ilgili 3,4 aydır bir tez çalışması yapmaktayım. üzerinde çalıştığım konu tezinizdeki konunuzla benzer yanları var. Tezinizi yeni gördüm. Tebrik ederim. Tezinizdeki anket sorularını değiştirmeden izniniz olursa isminizi kullanarak uygulamak istiyorum. Analizi hakkında bilgi verirseniz çok iyi olur. saygılar

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

Tez Başlığı / Konusu

18/2/2019
Ortaokul Müdürlerinin Ders Deneyimleri ile İlgili
Öğretmen Görüşleri

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 134..... sayfalık kısmına ilişkin, 13.10.2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından *Authenticate* intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 11..... (0.061.....) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

18/2/2019
Kemal Kıpıcı
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Kemal Kıpıcı
Öğrenci No : 15940001041
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Programı : Eğitim Yönetimi, Tespit, Planlaması ve Ekonomisi
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN
13/10/2019
Prof. Dr. Halil İŞİK
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Öğretim Üyesi

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR
15/10/2019
Servet CAN
Enstitü Sekreteri